512

ജവഹർലാൽ നെഹ്രുവിന്റെ സ്മരണയ്ക്ക്



ജവഹർലാൽ നെഹ്രുവിന്റെ സ്മരണയ്ക്ക്

സോവിയറ്റ്നാട്ട് ഗ്രന്ഥമാല

മദിരാശി 1967

IN REMEMBRANCE OF JAWAHARLAL NEHRU

Malayalam

Printed and Published by L. V. Sorokin for the Information branch of the U. S. S. R. Consulate General in Madras. 44, Thyagaraya Road, Madras-17.
Printed at Janatha Press, Madras-5.

ഉള്ളടക്കം

ആമുഖം 5

ജവഹർലാൽ നെഹ്രുവും ഇന്ത്യൻ ദേശീയവിമോചന പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ പ്രശ്നങ്ങളും. ...
(വി. ബാലബുഷേവിച്ച്, എ. വാഫ.) ... 8

ജവഹർലാൽ നെഹ്രുവിന്റെ ദാർശനിക നിലപാടുകൾ.
(എ. ലിത്മാൻ.) 28

ജവഹർലാൽ നെഹ്രു ഒരു ചരിത്രകാരന്റെ നിലയിൽ.
(എ. ദ്യാക്കോവ്, ടി. സെമനോവ.) ... 47

ജവഹർലാൽ നെഹ്രു — സോവിയറ്റുയൂണിയന്റെ സുഹൃത്ത്.
(വി. മഹോത്തിൻ.) 62

ആമുഖം

ജവഹർലാൽ നെഹറുവിനെക്കുറിച്ച് പല ഗ്രന്ഥങ്ങളും ലേഖനങ്ങളും പ്രസിദ്ധീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ഒരു ചിന്തകൻ, രാജ്യതന്ത്രജ്ഞൻ, മനുഷ്യൻ എന്നീ നിലകളിലാണ് ഈ പുസ്തകത്തിൽ അദ്ദേഹത്തെക്കുറിച്ച് പ്രതിപാദിക്കുന്നത്. സമകാലജീവിതത്തിൽ ആ മഹാൻ വഹിച്ചിട്ടുള്ള പങ്കിനെപ്പറ്റി കൂടുതൽ അറിവു നൽകാൻ ഓരോ പുതിയ പുസ്തകവും ഉപകരിക്കുമെന്നു് ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. ലോകത്തിലെ ഉന്നതശീർഷന്മാരിൽ ഒരാളായ അദ്ദേഹത്തിന്റെ വ്യക്തിവൈശിഷ്ട്യങ്ങൾ വിവരിക്കുവാൻ ഒറ്റയ്ക്ക് ഏതൊരാൾക്കും സാദ്ധ്യമല്ല. ഇന്ത്യയുടെ വിമോചനസമരത്തിൽ അദ്ദേഹത്തോടൊപ്പം പ്രവർത്തിച്ചിരുന്ന സഖാക്കൾ, അദ്ദേഹവുമായി നേരിട്ട പരിചയപ്പെടുന്നതിനു് അവസരം ലഭിച്ച പത്രപ്രവർത്തകരും ഗ്രന്ഥകാരന്മാരും, ഇന്ത്യയിലെ സാമൂഹ്യചിന്താഗതികളെക്കുറിച്ചു് പഠനം നടത്തുന്ന പണ്ഡിതന്മാർ — ഇവരുടെയെല്ലാം കൂട്ടായപരിശ്രമംകൊണ്ടു് സാധിക്കേണ്ട ഒരു കാര്യമാണതു്.

ഈ പരിശ്രമം എന്നു മുഴുമിയ്ക്കുമെന്നു് ഇപ്പോൾ പറയാറായിട്ടില്ല. ഉയരമുള്ള ഒരു പർവ്വതത്തെ വളരെ അടുത്തുനിന്നു പരിശോധിക്കുക സാദ്ധ്യമല്ല; അതേപോലെ നെഹറുവിന്റെ പൈതൃകത്തെ കുറച്ചുകാലംകൊണ്ടു് വിലയിരുത്തുവാനും സാദ്ധ്യമല്ല. ചരിത്രഗതിയിൽ സജീവസാരഥ്യം വഹിക്കുന്ന ലോകോത്തരന്മാരെക്കുറിച്ചു് വിധി പറയുവാൻ അവർ കാലഗതിപ്രാപിച്ചു് എത്രയോ കാലം കഴിയേണ്ടിവരും.

എന്നിരിക്കിലും നെഹറുവിന്റെ ജീവിതത്തെക്കുറിച്ചു് പരമമായി നിർണ്ണയിക്കുന്നതിനുമുമ്പു്, ഇപ്പോൾത്തന്നെ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ നാമം ഇന്ത്യയുടെ ചരിത്രത്തിലെ ഒരു സുപ്രധാനഘട്ടവുമായി അഭേദ്യമായി ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു എന്നു് തീർത്തുപറയാവുന്നതാണു്. മഹാത്മാഗാന്ധിയോടൊപ്പം ജവഹർലാൽനെ

ഹറുവാണു് കൊളോണിയൽ വിരുദ്ധസമരത്തിന്നു് നേതൃത്വം നൽകി ഇന്ത്യയെ പരിപൂർണ്ണസ്വാതന്ത്ര്യത്തിലെത്തിച്ചതു്. സ്വാതന്ത്ര്യപ്രാപ്തിയെത്തുടർന്നു് 17 കൊല്ലക്കാലം ശത്രുക്കളും മിത്രങ്ങളുമുൾപ്പെടെ ലോകത്തിന്റെ മുഴുവൻ ദൃഷ്ടിയിൽ സ്വതന്ത്രഇന്ത്യയുടെ പ്രതീകമായി വർത്തിച്ചതു് നെഹ്റുവാണു്.

സ്വന്തം ആദർശങ്ങളോടു് നെഹ്റുവിന്നുള്ള കൂറും സ്വാഭിപ്രായത്തിൽ ഉറച്ചുനിൽക്കുന്നതിൽ അദ്ദേഹത്തിന്നുണ്ടായിരുന്ന തത്പരനിഷ്ഠയും വ്യക്തിപരമായി എന്നെ അത്യധികം ആകർഷിച്ചിട്ടുള്ള കാര്യങ്ങളാണു്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സോഷ്യലിസ്റ്റു വീക്ഷണം രൂപപ്പെട്ടതു് ഏതാണ്ടു് നാല്പതോടടുത്തപ്പോഴാണു്. പിന്നീടു് അന്ത്യംവരേക്കും അതിൽനിന്നു് ലേശവും അദ്ദേഹം പതറിയില്ല. സ്വന്തം കുടുംബത്തിലെ എതിർപ്പും ഇന്ത്യൻ വിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ ദേശീയപരിമിതികളും ഉണ്ടായിരുന്നിട്ടും അക്ഷീണപരിശ്രമംകൊണ്ടു് അദ്ദേഹത്തിന്നു് നേഷണൽ കോൺഗ്രസ്സിനെക്കൊണ്ടു് ഇന്ത്യയിൽ ഒരു സോഷ്യലിസ്റ്റു് സമുദായം സ്ഥാപിക്കുന്നതാണു് അതിന്റെ ലക്ഷ്യമെന്നു് പ്രഖ്യാപിപ്പിക്കുന്നതിന്നു് സാധിച്ചു. നെഹ്റുവിന്റെ അഭിപ്രായങ്ങളെ മാർക്സിസവുമായി പൊരുത്തപ്പെടുത്തുന്നതു് ശരിയായിരിക്കയില്ല. പക്ഷെ സ്വന്തം സോഷ്യലിസ്റ്റു് ആദർശങ്ങൾ നേടുന്നതിന്നു് അദ്ദേഹം നടത്തിയ ആത്മാർത്ഥപരിശ്രമങ്ങൾ ആരുടേയും ബഹുമാനാദരങ്ങൾ ആർജ്ജിക്കുന്നു.

ചേരിചേരാനയം ആവിഷ്കരിച്ചതും ഇന്ത്യയുടെ പ്രശസ്തി ലോകമൊട്ടുക്കു് ഉയർത്തിയതും നെഹ്റുവാണു്. കൊളോണിയൽ അടിമത്തത്തിൽനിന്നു് സകല ജനങ്ങൾക്കും മോചനം വേണമെന്നു് അദ്ദേഹം ശക്തിയായി വാദിച്ചു. ഇന്ത്യയിലെ നാല്പതുകോടി ജനങ്ങളുടെ ആശയാഭിലാഷങ്ങളെ തികച്ചും പ്രതിഫലിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹം അങ്ങിനെ ചെയ്തു. സോവിയറ്റുയൂണിയനും മറ്റു സോഷ്യലിസ്റ്റു് രാജ്യങ്ങളുമായി സൗഹാർദ്ദബന്ധം അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിദേശനയത്തിന്റെ ഒരു അവിഭാജ്യഭാഗമായിരുന്നു. ഈ സൗഹാർദ്ദബന്ധത്തിനു് ഇന്ത്യയുടെ സ്വാതന്ത്ര്യസമരത്തിലുള്ള മികച്ച സ്ഥാനം ശരിക്കും മനസ്സിലാക്കിക്കൊണ്ടു് അതു് ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനു് ആവുന്ന വിധത്തിലെല്ലാം അദ്ദേഹം പരിശ്രമിച്ചു.

ഏതെങ്കിലും ക്ഷണികവികാരമോ വെറും ലാഭേച്ഛയോ അല്ല, യഥാർത്ഥസൗഹൃദമാണു്, രണ്ടു രാജ്യങ്ങളേയും തമ്മിൽ ബന്ധിപ്പിക്കുന്നതെന്ന നെഹ്റുവിന്റെ വാക്കുകൾ സോവിയറുയൂണിയനും ഇന്ത്യയും ഒരുപോലെ ഓർമ്മിക്കുന്നുണ്ടു്. പഴയകാലത്തു് വേരുറച്ചിട്ടുള്ള ഒരു സൗഹൃദമാണിതു്; സോവിയറ്റു് ജനതയാകെ ആത്മാർത്ഥമായി അതിനെ അനുകൂലിക്കുന്നുമുണ്ടു്. ഇരുരാജ്യങ്ങളുടേയും താല്പര്യങ്ങൾക്കുവേണ്ടി മാത്രമല്ല, ലോകസമാധാനത്തിനുവേണ്ടിത്തന്നെ, ഇന്ത്യാ-സോവിയറ്റു് സഹകരണം ഇനിയും ശക്തിപ്പെട്ടുന്നതിനു് നാം തുടർന്നു പരിശ്രമിക്കണമെന്നാണു് നെഹ്റുവിന്റെ സ്മരണ നമ്മെ അനുശാസിക്കുന്നതു്.

യുഗപ്രഭാവനായ ജവഹർലാൽ നെഹ്റുവിന്റെ ജീവിതകഥാശില്പം കാലാന്തരത്തിൽ ഉയർന്നു പൊങ്ങുന്നതിലേയ്ക്കു്, ഒരു സംഘം സോവിയറ്റു് എഴുത്തുകാരും പത്രപ്രവർത്തകരും ചേർന്നു് രചിച്ചിട്ടുള്ള ഈ പുസ്തകം ഒരു ചെറുസംഭാവനയാകുമെന്നു് ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു.

എൻ. നിക്കലയേവു്

ജവഹർലാൽ നെഹ്റുവും ഇന്ത്യയിലെ ദേശീയ-വിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ പ്രശ്നങ്ങളും

(വി. ബലാബുഷേവിച്ച്, എ. വാഹ)

1915-ൽ അലഹബാദിൽ, കൊളോണിയൽ അധികാരികളുടെ പത്രമാരണ നിയമത്തിൽ പ്രതിഷേധിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി വിളിച്ചുകൂട്ടിയ ഒരു പൊതുയോഗത്തിലാണ് യുവാവായ ജവഹർലാൽ നെഹ്റു വിദേശീയ ഭരണത്തിനെതിരായി ആദ്യമായി പ്രസംഗിച്ചതു്. സ്വന്തം രാജ്യത്തിന്റെ വിമോചനസമരത്തിൽ പ്രധാനമായൊരുപങ്കുവഹിക്കുന്നതും എം. കെ. ഗാന്ധിയോടൊപ്പം അതിൽ നേതൃത്വംവഹിക്കുന്നതും, ഭാഗധേയത്വംനിശ്ചയിച്ച ജവഹർലാൽ നെഹ്റുവിന്റെ രാഷ്ട്രീയജീവിതം ഉടങ്ങിയതിങ്ങിനെയാണു്.

വിദേശീയമർദ്ദനത്തിൽനിന്നു് ഇന്ത്യയെ മോചിപ്പിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി നിലകൊണ്ട പുരോഗമനശക്തികളെ നെഹ്റു ആദ്യം മുതൽക്കെ അനുകൂലിച്ചുപോന്നിട്ടുണ്ടു്. ദേശീയവിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിൽക്കൂടിയും ലോകസംഭവങ്ങളുടെ പശ്ചാത്തലത്തിലും ആണു് നെഹ്റു സ്വന്തം പ്രത്യയശാസ്ത്രത്തിനും പ്രവർത്തനപരിപാടികൾക്കും രൂപം നൽകിയതു്. സ്വന്തം നിലപാടു് ചിലപ്പോൾ അദ്ദേഹം മാറ്റിയിട്ടുണ്ടു്, അഭിപ്രായങ്ങളിൽ മാറ്റം വരുത്തിയിട്ടുമുണ്ടു്; പക്ഷേ ഇന്ത്യയുടെ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനും പുരോഗതിക്കുംവേണ്ടി ഉറച്ചുനിന്നു് പോരാടുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തിൽനിന്നു് ഒരിക്കലും അദ്ദേഹം പതറിയിട്ടില്ല.

ദീർഘകാലത്തോളം ഇന്ത്യയിലെ ദേശീയവിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിനു് താത്വികവും, പ്രായോഗികവും ആയ നേതൃത്വം നൽകിയ ജവഹർലാൽനെഹ്റു ആ പ്രസ്ഥാനത്തിലെ അടി

സ്ഥാനപ്രശ്നങ്ങളുമായി എങ്ങിനെ ബന്ധപ്പെട്ടിരുന്നു എന്നു് മനസ്സിലാക്കുവാനാണു് ഇവിടെ പരിശ്രമിക്കുന്നതു്.

നെഹ്റു ദേശീയവിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തെ വിഭാവനംചെയ്തതും അതിലെ അടവുകൾക്കും തന്ത്രങ്ങൾക്കും രൂപംകൊടുത്തതും പ്രായോഗികാനുഭവങ്ങളിൽകൂടിമാത്രമല്ല, തന്റെ സാമൂഹ്യവും രാഷ്ട്രീയവും ആയ കാഴ്ചപ്പാടിന്റെ ഒരു ഭാഗമായിട്ടുകൂടിയാണു്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിശാലമായ ചരിത്രവീക്ഷണമാണു് പല സമുത്ഘട്ടങ്ങളിലും നിർണ്ണായകമായ തീരുമാനങ്ങളെടുക്കാൻ അദ്ദേഹത്തെ സഹായിച്ചതു്.

അത്തരത്തിലൊരുപ്രശ്നം ഇന്ത്യയിലെ ബ്രിട്ടീഷ് കൊളോണിയൽ ഭരണത്തെ സംബന്ധിച്ചുള്ളതായിരുന്നു. ചരിത്രപരമായി വിശകലനം ചെയ്തുകൊണ്ടു് നെഹ്റു ഈ സങ്കീർണ്ണപ്രശ്നത്തെ ലോകചരിത്രത്തോടും ഇന്ത്യയിലേയും ബ്രിട്ടണിലേയും ആഭ്യന്തരവികസനത്തോടും ബന്ധപ്പെടുത്തി.

ബ്രിട്ടീഷുകാരെ ഇന്ത്യയിലേയ്ക്കുകൊണ്ടുവന്ന ചരിത്രപരമായ കാരണങ്ങളെ അദ്ദേഹം സമഗ്രമായി അപഗ്രഥിച്ചു. ഒരു പ്രധാനകാരണം, അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ, സാമൂഹ്യവും രാഷ്ട്രീയവുമായ വികസനത്തിൽ ഇന്ത്യയും ബ്രിട്ടനും തമ്മിൽ അന്നുള്ള നിലവാരവ്യത്യാസമായിരുന്നു. ഇന്ത്യയെ ബ്രിട്ടൺ വെട്ടിപ്പിടിച്ചതു് യാദൃച്ഛികമായി സംഭവിച്ചതാണെന്ന വാദത്തെ നിശ്ശേഷം തിരസ്കരിച്ചുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹം ഇങ്ങിനെ എഴുതി; "ഇന്ത്യ വിദേശീയാക്രമണത്തിനു് ഇരയായിത്തീർന്നതു് സ്വന്തം ജനങ്ങളുടെ പോരായ്മകൾകൊണ്ടും കൂടുതൽ ഉയർന്നതും പുരോഗമനോന്മുഖവും ആയ ഒരു സാമൂഹ്യവ്യവസ്ഥയെ ബ്രിട്ടൺ പ്രതിനിധാനംചെയ്തിരുന്നതുകൊണ്ടും ആണെന്നതു് വ്യക്തമാണു്." [1]

ഈ വിശകലനമാണു് നെഹ്റുവിന്റെ പില്ക്കാലത്തെ സിദ്ധാന്തങ്ങൾക്കെല്ലാം നിദാനം. സ്വന്തം രാജ്യത്തിന്റെ വിമോചനത്തിനും പുനരുദ്ധാരണത്തിനും ഉള്ള ചരിത്രപരമായ സാദ്ധ്യതകളും മാർഗ്ഗങ്ങളും ഈ വിശകലനത്തിൽനിന്നു് വെളിവായി. ചരിത്രഗതിയിൽ ഫ്യൂഡൽ ബന്ധങ്ങൾ നിലനിൽക്കൊ

1. "ഇന്ത്യയെകണ്ടെത്തൽ", നെഹ്റു, ന്യൂയോർക്ക്, 1946. പേ. 280

ണ്ടു് ഇന്ത്യയ്ക്കു് പുരോഗതിയും സ്വതന്ത്രമായ വികസനവും നേടുക സാദ്ധ്യമല്ലെന്നു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ നിഗമനം തെളിയിച്ചു. അതേയവസരത്തിൽ ഇന്ത്യയ്ക്കു് എന്തെല്ലാം സവിശേഷതകൾ ഉണ്ടെന്നിരുന്നാലും മറ്റു രാജ്യങ്ങൾക്കു് ബാധകമായിരുന്ന അതേവികാസനിയമങ്ങൾതന്നെ ഇന്ത്യയ്ക്കും ബാധകമാണെന്നും ആ നിഗമനം വ്യക്തമാക്കിയിരുന്നു. എന്നുവെച്ചാൽ, ഇന്ത്യൻജനതയ്ക്കും പുരോഗതിയ്ക്കുവേണ്ട എല്ലാ സാദ്ധ്യതകളുമുണ്ടെന്നു് അതു് തെളിയിച്ചിരുന്നു.

ഇന്ത്യയിൽ ബ്രിട്ടീഷു് കൊളോണിയൽ അധികാരികൾക്കുള്ള പങ്കും ആ രാജ്യത്തിന്റെ ഭാഗധേയത്തെ അതെങ്ങിനെ ബാധിയ്ക്കുന്നു എന്നതും പ്രസ്തുത വിശകലനത്തിൽ സവിശേഷമായി സ്പർശിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു.

ഇന്ത്യയുടെ പരമ്പരാഗതമായ കൃഷിയും കൈത്തൊഴിലും മറ്റു സാമ്പത്തികബന്ധങ്ങളും കൊളോണിയൽ അധികാരികൾ എങ്ങിനെ നശിപ്പിച്ചു എന്നു് നെഹ്റു വസ്തുനിഷ്ഠമായി ചിത്രീകരിച്ചു. വ്യവസായവിപ്ലവത്തിന്റെ കാലത്തു് ഇന്ത്യയിലും മറ്റു രാജ്യങ്ങളിലും ഉണ്ടായിരുന്ന സ്ഥിതിഗതികൾ അദ്ദേഹം താരതമ്യപ്പെടുത്തി; ഫ്യൂഡൽബന്ധങ്ങൾ ഇന്ത്യയിൽ ഭാഗികമായിട്ടെങ്കിലും തകരാതെ നിവൃത്തിയില്ലെന്നു് അദ്ദേഹം കണ്ടു. ഫ്യൂഡൽബന്ധങ്ങളുടെ തകർച്ച മറ്റു രാജ്യങ്ങളിൽ വ്യവസായപുരോഗതിയ്ക്കു് വഴി തെളിയിച്ചപ്പോൾ ഇന്ത്യയിൽ അങ്ങിനെ യാതൊന്നും സംഭവിക്കുകയുണ്ടായില്ലെന്നും ഇന്ത്യയുടെ വ്യവസായപുരോഗതി ആകെ തടയപ്പെടുകയാണു് ഉണ്ടായതെന്നും അദ്ദേഹം വിശദമാക്കുന്നു.....ഈ വിടവു് നികത്തിയതു് ബ്രിട്ടീഷു് ചരക്കുകൾകൊണ്ടാണു്.....

ഇതു സംബന്ധിച്ചു് നെഹ്റു ഇങ്ങിനെ എഴുതിയിരിക്കുന്നു: "വ്യവസായമുതലാളിത്തത്തിന്റെ ഭരണമാണു് ഇന്ത്യയിൽ നടന്നിരുന്നതെങ്കിലും അവിടത്തെ സമ്പദ്വ്യവസ്ഥ മുതലാളിത്തത്തിനു് മുമ്പുള്ള കാലത്തേതായിരുന്നു; അക്കാലത്തെ സമ്പദുല്പാദനമാർഗ്ഗങ്ങൾ ഇന്ത്യയിൽ നശിപ്പിയ്ക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തിരുന്നു. ആധുനികവ്യവസായമുതലാളിത്തത്തിന്റെ ഒരു കരുവായിത്തീർന്ന ഇന്ത്യയ്ക്കു് അതിന്റെ ഗുണഫലങ്ങളൊന്നും ലഭിച്ചില്ല. ദോഷഫലങ്ങളെല്ലാം അനുഭവിക്കേണ്ടിയും വന്നു... ആധുനികകൊളോണി

യൽസമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയുടെ കളരിയായി ഇന്ത്യ മാറി; അസംസ്കൃതപദാർത്ഥങ്ങൾ കേറിഅയക്കുന്നതിനും വ്യവസായരച്ചക്കുകൾ വിറ്റഴിക്കുന്നതിനും ഇംഗ്ലണ്ടിന്റെ ഒരു കാർഷികക്കോളനിയായി ഇന്ത്യ രൂപാന്തരപ്പെട്ടു.''[2]

ഒരു രാജ്യത്തെ കോളനിയാക്കി മാറ്റുന്നതു് ആ രാജ്യത്തിന്റെ ചരിത്രപരമായ വികാസത്തെ ഭംഗപ്പെടുത്തുകയും പുരോഗതി തടയുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നു് നെഹ്റു തന്റെ വായനക്കാരെ ബോദ്ധ്യപ്പെടുത്തുന്നു. മറ്റൊരു ഭാഷയിൽ പറയുകയാണെങ്കിൽ, കൊളോണിയലിസത്തിനും പുരോഗതിക്കും തമ്മിൽ യാതൊരു പൊരുത്തവുമില്ല. ഈ താത്വികനിഗമനം ദേശീയവിമോചന പ്രസ്ഥാനത്തെ വളർത്തുന്നതിൽ പ്രധാനമായൊരു പങ്കു വഹിച്ചു. കൊളോണിയലിസം അന്ത്യശ്വാസം വലിക്കുന്ന ഈ ഘട്ടത്തിൽ പോലും പ്രസക്തിയുള്ള ഒരു നിഗമനമാണിതു്.

ഇന്ത്യയിൽ കൊളോണിയലിസത്തിന്റെ പ്രതിലോമസ്വഭാവത്തെ വരച്ചു കാണിക്കുന്ന നെഹ്റു പൊതുവിൽ കൊളോണിയലിസത്തിന്റെ കാരണങ്ങളേയും പ്രതിലോമഭാവങ്ങളേയും വിശദമായി ചിത്രീകരിക്കുന്നുണ്ടു്.

ഫ്യൂഡലിസത്തെ ജയിച്ച പുരോഗമനശക്തിയായി ബ്രിട്ടനിൽ അനുഭവപ്പെട്ട മുതലാളിത്തസാമൂഹ്യവ്യവസ്ഥ ഇന്ത്യയിൽ ഒരു പ്രതിലോമശക്തിയായി മാറിയതിന്റെ വൈപരീത്യം നെഹ്റു ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു. ഈ പ്രശ്നത്തെപ്പറ്റി നെഹ്റു ഗാഢമായി ചിന്തിച്ചിട്ടുണ്ടു്, ഒരു പുതിയ സാമൂഹ്യവ്യവസ്ഥയുടെ സന്ദേശവും വഹിച്ചുകൊണ്ടാണു് ഒരു പിന്തണിഫ്യൂഡൽ രാജ്യമായ ഇന്ത്യയിൽ ബ്രിട്ടീഷുകാർ എത്തിയതു്. എന്നാൽ ഇന്ത്യയിൽ അധീശബലം നേടിയ അവർ ''സ്വന്തം രാജ്യത്തു് പുരോഗതിക്കുവേണ്ടി പ്രവർത്തിച്ചതിനെല്ലാം തീരെ എതിരായിട്ടാണു് ഇന്ത്യയിൽ പ്രവർത്തിച്ചതു്.''[3] എന്നു് നെഹ്റു അനുസ്മരിക്കുന്നു.

ബൂർഷ്വാപുരോഗതിയുടെ വൈരുദ്ധ്യംനിറഞ്ഞ ഇരട്ടസ്വഭാവംതന്നെയാണു് ഇന്ത്യയിൽ ബ്രിട്ടീഷു്കൊളോണിയലിസത്തിന്റെ പ്രതിലോമസ്വഭാവത്തിനുള്ള നിദാനവും.

---

2. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജു് 298—299.
3. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജു് 290.

കൊളോണിയൽവികസനത്തിന്റെ കാരണങ്ങളെക്കുറിച്ചും അതിന്റെ സാമൂഹ്യസ്വഭാവത്തെക്കുറിച്ചും ഇതേപോലുള്ള അഭിപ്രായമാണ് ജവഹർലാൽ നെഹ്റുവിനും ഉണ്ടായിരുന്നത്. ഇന്ത്യയിൽ കൊളോണിയൽചൂഷണത്തിന്റെ രൂപവും രീതിയും വിശകലനം ചെയ്തുകൊണ്ട് അതെല്ലാം ബ്രിട്ടനിലെ മുതലാളിവർഗ്ഗത്തിന്റെ താല്പര്യങ്ങൾക്കനുസരിച്ചാണ് നടന്നതെന്ന് നെഹ്റു ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു. സ്വന്തം നാട്ടിൽ ഉപേക്ഷിക്കുന്ന സാമൂഹ്യബന്ധങ്ങളും ഫ്യൂഡൽഅവശിഷ്ടങ്ങളും കോളനികളിലേയ്ക്ക് കേറ്റിഅയക്കുന്നതിനാണ് മെട്രോപോളിറ്റൻരാജ്യങ്ങൾ ശ്രമിക്കുന്നതു്. "ഇന്ത്യയിലേയ്ക്കു വന്ന ബ്രിട്ടീഷുകാർ രാഷ്ട്രീയവിപ്ലവകാരികളോ സാമൂഹ്യവിപ്ലവകാരികളോ ആയിരുന്നില്ല. ഇംഗ്ലണ്ടിലെ ഏറ്റവും പിന്തിരിപ്പൻവർഗ്ഗത്തെ പ്രതിനിധീകരിച്ച യാഥാസ്ഥിതികരായിരുന്ന അവർ....."[4]

ഭരണാധികാരികളായി ഇന്ത്യയിലെത്തിയ ഫ്യൂഡൽപ്രഭുക്കൾ ഇന്ത്യയെ ഒരു വലിയ എസ്റ്റേറ്റായിട്ടാണ് കണക്കാക്കിയതു്. ഫ്യൂഡൽചൂഷണമുറകൾ അവരവലംബിച്ചു. അവരെസംബന്ധിച്ചിടത്തോളം, "ഇന്ത്യയിലെ കോടിക്കണക്കിനു് ജനങ്ങൾ ഭൂവുടമകൾക്കു് കരവും തീരുവയും കൊടുക്കാൻ ചുമതലപ്പെട്ട കുടിയാന്മാർ മാത്രമായിരുന്നു."

കാലക്രമത്തിൽ ബ്രിട്ടീഷ്മുതലാളിവർഗ്ഗത്തിന്റെ ഇന്ത്യൻനയങ്ങളിലെ വൈരുദ്ധ്യങ്ങൾ വെളിക്കു വന്നുതുടങ്ങി. ഇംഗ്ലണ്ടിൽ ആധിപത്യം ഉറപ്പിച്ച വ്യവസായമുതലാളിവർഗ്ഗം ഇന്ത്യയിൽ കൊള്ള നടത്തുന്നതിനു് ഫ്യൂഡൽസ്വേച്ഛാധിപത്യമാണു് ഏർപ്പെടുത്തിയതെന്നു് നെഹ്റു ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു. നെഹ്റുവിന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ, അടുത്ത കാലത്തു് ഇന്ത്യയിൽ ബ്രിട്ടന്റെ ചൂഷണമുറകൾ കൂടുതൽ വഷളായിത്തീർന്നിരിക്കയാണു്. ഇവയെ വിവരിച്ചുകൊണ്ടു് നെഹ്റു എഴുതിയിരിക്കുകയാണു്: "സാമ്രാജ്യത്വത്തിനു് ഇങ്ങിനെ പ്രവർത്തിക്കാനേ ആവൂ; അല്ലാതായിൽ അതു് സാമ്രാജ്യത്വമാകയില്ല. ബാങ്കുമുതലാളിമാർ ആധിപത്യം വഹിക്കുന്ന ഇന്നത്തെ സാമ്രാജ്യത്വം മുമ്പൊന്നും കേട്ടിട്ടപോലുമില്ലാത്ത ചൂഷണമുറകളാണു് നടപ്പിലാക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതു്."[5]

---

4. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജു് 290.

5. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജു് 306.

പുരോഗതിയിലേയ്ക്കുള്ള ഇന്ത്യയുടെ പാതയെ തടസ്സപ്പെടുത്തുക മാത്രമല്ല ബ്രിട്ടീഷ് കൊളോണിയലിസം ചെയ്തതെന്ന് നെഹ്റു വിവരിക്കുന്നു. മുതലാളിവർഗ്ഗത്തിന്റെ പുരോഗമനാശയങ്ങൾക്ക് സ്വതവേ ചില പരിമിതികളുണ്ട്.

ഫ്യൂഡൽബന്ധങ്ങൾ നിലനിർത്തുന്നതിനും ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനും ആണ് കൊളോണിയൽഅധികാരികൾ ഇന്ത്യയിൽ ശ്രമിച്ചത് എന്നതിൽനിന്നുതന്നെ ആ ഭരണത്തിന്റെ പ്രതിലോമസ്വഭാവം മനസ്സിലാക്കാവുന്നതാണ്. കോടിക്കണക്കിന്നു ഇന്ത്യക്കാർ നാടുവാഴിബന്ധങ്ങളിൽചങ്ങലിക്കിടപ്പെട്ടു; ഇന്ത്യയിലെ പാരമ്പര്യവ്യവസായങ്ങൾ തകർച്ചയിലായി. ഇന്ത്യയിൽ മുമ്പില്ലാതിരുന്ന പോലീസ്സവ്വാധിപത്യഭരണം ഈ പുതിയ ചൂഷകപാട്ടകളെ അരക്കിട്ടുറപ്പിച്ചു. വർണ്ണവിവേചനം കൊളോണിയൽഅധികാരികളുടെ പ്രത്യയശാസ്ത്രത്തിലെ അവശ്യഭാഗമാണ്. ഫ്യൂഡൽമേധാവികളെ ബ്രിട്ടീഷുകാർ അനുകൂലിച്ചു; എല്ലാ പിന്തിരിപ്പൻസാമൂഹ്യവർഗ്ഗങ്ങളേയും അവർ പ്രോത്സാഹിപ്പിച്ചു. ചുരുക്കത്തിൽ ഇന്ത്യയിലെ ഉല്പാദനശക്തികൾ നശിപ്പിക്കപ്പെടുകയും ഇന്ത്യയുടെ സാമൂഹ്യപുരോഗതി തടയപ്പെടുകയും ചെയ്തു. ഇതിൻഫലമായി ജനകോടികളുടെ ദാരിദ്ര്യവും പട്ടിണിയും അളവില്ലാത്തതോതിൽ വർദ്ധിച്ചു.

ഈ സംഗതികളെല്ലാം വിശകലനംചെയ്തുകൊണ്ട് നെഹ്റു എത്തിയിട്ടുള്ളത് കൊളോണിയലിസം ഏതു രാജ്യത്തേയും അധഃപതിപ്പിക്കുന്നു എന്ന നിഗമനത്തിലാണ്. ഇന്ത്യയുടെ എല്ലാ പ്രധാനപ്പെട്ട പ്രശ്നങ്ങളും (നാട്ടുരാജ്യങ്ങൾ, ന്യൂനപക്ഷങ്ങൾ, സ്ഥാപിതതാല്പര്യങ്ങൾ, വ്യവസായത്തിന്റേയും കൃഷിയുടേയും അധഃപതനം, ജനങ്ങളുടെ വമ്പിച്ച ദാരിദ്ര്യം തുടങ്ങിയവയെല്ലാം) "ഉത്ഭവിച്ചതും വളർന്നതും ബ്രിട്ടീഷ്ഭരണത്തിലാണ്," എന്നു നെഹ്റു ഓർമ്മിപ്പിക്കുന്നു.

അക്കാലത്തെ എല്ലാ ജനാധിപത്യവാദികളും ചെയ്തിരുന്നതുപോലെ കൊളോണിയലിസത്തേയും ഫ്യൂഡലിസത്തേയും വിമർശിക്കുക മാത്രമല്ല നെഹ്റു ചെയ്തത്. ചരിത്രപരമായി വിശകലനം ചെയ്ത് സാമാന്യജനങ്ങളുടെ ആശയാഭിലാഷങ്ങളുമായി അതിനെ ബന്ധപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു, ഇത്തരത്തിലുള്ള സമീപനം. അത്യന്തം രാജ്യത്തിന്റെ ശോഭനമായ ഭാവിയെ അദ്ദേഹത്തിന്നു

തുടരുകൊടുത്തു. കൊളോണിയൽആധിപത്യം ക്ഷണികമാണെന്നും നശിക്കാൻപോവുകയാണെന്നും അദ്ദേഹത്തിന്നു് വ്യക്തമായി. ഇന്ത്യയുടെ നീണ്ട ചരിത്രത്തിലെ ഖേദകരമായ ഒരദ്ധ്യായം മാത്രമായിട്ടാണു് കൊളോണിയൽകാലഘട്ടത്തെ നെഹ്റു വീക്ഷിച്ചിരുന്നതു്. ഈ അദ്ധ്യായം അവസാനിക്കാൻപോവുകയാണെന്നു് തികഞ്ഞ ആത്മവിശ്വാസത്തോടുകൂടി ദേശീയപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ ഉച്ചകോടിയിൽ അദ്ദേഹം ആവർത്തിച്ചു പ്രഖ്യാപിച്ചു. നെഹ്റുവിന്റെ ഈ ശുഭാപ്തിവിശ്വാസം സംഗതികൾ വസ്തുനിഷ്ഠമായി കാണാനും സാമൂഹ്യവികാസത്തിന്റെ നിയമങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കാനും അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്ന കഴിവിൽനിന്നു് ഉടലെടുത്തതാണു്.

ഇന്ത്യയിലെ ബ്രിട്ടീഷ് കൊളോണിയൽ ആധിപത്യത്തെക്കുറിച്ചും അതിന്റെ ഭവിഷ്യത്തുക്കളെക്കുറിച്ചും ജവഹർലാൽ നെഹ്റുവിനുള്ള അഭിപ്രായങ്ങൾ മാർക്സിസ്റ്റ് ചിന്താഗതിയോടു് ഏറെക്കുറെ യോജിക്കുന്നവയാണു്. സോവിയറ്റു് ഇൻഡോളോജിസ്റ്റുകൾക്കും മിക്കവാറും അതേ അഭിപ്രായങ്ങൾതന്നെയാണുള്ളതു്.

തങ്ങളുടെ ആധിപത്യം ഇന്ത്യയിൽ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിന്നു് ബ്രിട്ടീഷുകാർ എത്രയൊക്കെ പരിശ്രമിച്ചാലും അവരോടുള്ള എതിർപ്പു് ഇന്ത്യയിൽ കാലാന്തരത്തിൽ വളർന്നുവരുമെന്നുള്ള ദൃഢവിശ്വാസം നെഹ്റുവിന്നുണ്ടായിരുന്നു.

പാശ്ചാത്യസാമ്രാജ്യത്വത്തിന്റെ ചൂഷണം മുറുകുന്നതോടുകൂടി അതിനെതിരായി പൗരസ്ത്യകൊളോണിയൽരാജ്യങ്ങളുടെ ഐക്യവും ശക്തിപ്പെടുമെന്നു് ലോകചരിത്രഗതിയുടെ വിശകലനത്തിൽനിന്നു് നെഹ്റു മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നു. അദ്ദേഹം ഇങ്ങിനെ എഴുതിയിരിക്കുന്നു: "ഏഷ്യയിലൊട്ടുക്കു് ദേശീയപ്രസ്ഥാനം രൂപംകൊള്ളുകയും ആദ്യമാദ്യം കരുതലോടുകൂടി മിതസ്വരത്തിലും പിന്നീടു് ദൃഢമായി ഉച്ചസ്വരത്തിലും ആവശ്യങ്ങൾ മുന്നോട്ടുവെക്കുകയും ചെയ്തു."[6]

കൊളോണിയൽ-വിരുദ്ധശക്തികളുടെ വളർച്ചയെ ഇന്ത്യയിലെ സാമൂഹ്യരാഷ്ട്രീയജീവിതത്തിലെ പുതിയ പ്രവണതകളുമായി അദ്ദേഹം ബന്ധിപ്പിച്ചു. ഈ പുതിയ പ്രവണതകൾ ബ്രിട്ട

---

6. ലോകചരിത്രത്തിലേക്കു് ഒരു എത്തിനോട്ടം — നെഹ്റു, 1949, പേജു് 401.

നിൽനിന്നു് ഇന്ത്യയിലേയ്ക്കു് പകർന്നവയാണു്. ബ്രിട്ടീഷ് അധികാരികൾ ഈ പ്രവണതകളെ എല്ലാവിധത്തിലും നിരുത്സാഹപ്പെടുത്തിയതല്ലാതെ ഒരു വിധത്തിലും പ്രോത്സാഹിപ്പിച്ചില്ലെന്നതും ഓർക്കേണ്ടതാണു്. 1940-50 വരേയ്ക്കും ഇന്ത്യയിൽ കാര്യമായ ഏതൊരു മാറ്റത്തേയും അവർ ശക്തിയായി എതിർത്തുപോന്നു.

തന്റെ ആത്മകഥയിൽ ഈ പ്രശ്നത്തെ പരാമർശിച്ചു് നെഹ്റു ഇങ്ങിനെ എഴുതിയിരിക്കുന്നു: "പാശ്ചാത്യജീവിതത്തിലേയ്ക്കു് ഇന്ത്യക്കാരെ ആദ്യമായി ആകർഷിച്ചതും പാശ്ചാത്യവ്യവസായവൽക്കരണത്തിന്റേയും ശാസ്ത്രത്തിന്റേയും ചില വശങ്ങൾ ഇന്ത്യയിലെത്തിച്ചതും തങ്ങളാണെന്നു് ബ്രിട്ടീഷ്കാർക്കു് അഭിമാനിക്കാവുന്നതാണു്. പക്ഷെ അതു ചെയ്ത അവർ ഇന്ത്യയുടെ വ്യാവസായികവളർച്ചയെ പിന്നീടു് കല്പിച്ചുകൂട്ടി തടസ്സപ്പെടുത്തി. സാഹചര്യങ്ങളുടെ സമ്മർദ്ദത്തിനു് ഒടുവിൽ അവർക്കു് വഴിപ്പെടേണ്ടിവന്നതാണു്. നമ്മുടെ വ്യവസായപുരോഗതി അവർ തടയുകയും തൽഫലമായി നമ്മുടെ രാഷ്ട്രീയപുരോഗതി തടയപ്പെടുകയുംചെയ്തു. അവരുടെ സഹായമോ സന്മനസ്സോകൊണ്ടല്ല ഇന്ത്യയിൽ മുതലാളിവർഗ്ഗം വളർന്നതു്. റെയിൽവേകളും വ്യവസായവൽക്കരണത്തിന്റെ മറ്റു ഘടകങ്ങളും ഏർപ്പെടുത്തിയതിനു ശേഷം പരിവർത്തനചക്രത്തെ പിറകോട്ടു വലിച്ചുനിർത്തുവാൻ അവർക്കു് സാധിച്ചില്ല. അതിന്റെ ഗതി മന്ദിപ്പിക്കാൻ അവർക്കു കഴിഞ്ഞു; തങ്ങളുടെ താല്പര്യങ്ങൾക്കനുസരിച്ചു് അവരതു് നിർവ്വഹിക്കുകയും ചെയ്തു."[7]

രാഷ്ട്രീയോദ്ദേശ്യങ്ങൾ ഒന്നു്; മിക്കപ്പോഴും പ്രതീക്ഷിക്കാത്ത അവയുടെ ചില ഭവിഷ്യത്തുക്കൾ മറ്റൊന്നു്—രണ്ടും തമ്മിൽ കൂട്ടിക്കുഴച്ചുകൂടാ.

മുതലാളിത്തം ഇന്ത്യയിൽ രൂപംപൂണ്ടു് വളരാൻ തുടങ്ങിയിരുന്നു. പക്ഷെ അതിന്റെ വളർച്ച തടയപ്പെട്ടു. എന്നിരിക്കിലും ഇന്ത്യയിൽ മുതലാളിത്തത്തിന്റെ ആവിർഭാവവും അതു സൃഷ്ടിച്ച വസ്തുനിഷ്ഠസാഹചര്യങ്ങളും ഇന്ത്യയും ബ്രിട്ടനും തമ്മിൽ ഉള്ള വൈരുദ്ധ്യങ്ങൾക്കു് കളമൊരുക്കി.

ഇന്ത്യൻദേശീയതയും ഈ വൈരുദ്ധ്യത്തിന്റെ ഒരു പ്രകടനമായിരുന്നു. കൊളോണിയൽചൂഷണത്തിനെതിരായി സമരം ന

7. നെഹ്റു — ആത്മകഥ, പേജു് 453—454.

ടത്തുന്ന ഒരു രാജ്യക്കാരുടെ ദേശീയത്വത്തിന്റെ നൈസർഗ്ഗിക സ്വഭാവത്തെ നെഹ്റു ഇങ്ങിനെ വിവരിച്ചിരിക്കുന്നു: "ദേശീയത്വമാണ് ഇപ്പോഴും ഏഷ്യയിലെ കരുത്തേറിയ ശക്തി. (ഏഷ്യയിലെ സോവിയറ്റ് റിപ്പബ്ലിക്കുകൾ ഇതിൽ പരിഗണിക്കപ്പെടേണ്ടതില്ല). വിദേശീയാധിപത്യത്തിലുള്ള ഒരു രാജ്യം ദേശീയത്വത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ചിന്തിക്കുന്നതു് തുലോം സ്വാഭാവികവും ഏറെക്കുറെ അനിവാര്യവുമാണ്."[8]

ദേശീയവിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ ആദർശലക്ഷ്യങ്ങളെ മാത്രമല്ല, ആ പ്രസ്ഥാനത്തെത്തന്നെ, "ദേശീയത്വം" എന്ന പദംകൊണ്ടു് നെഹ്റു അർത്ഥമാക്കിയിരുന്നു. സമൂർത്തവും ചരിത്രപരവും ആയ ഒരർത്ഥം അദ്ദേഹം ആ പദത്തിന്നു് നൽകി. അതിന്റെ സാമൂഹ്യഭാവത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം, കൊളോണിയലിസത്തിന്നും ഫ്യൂഡലിസത്തിന്നും എതിരായി ഇന്ത്യയിലുള്ള എല്ലാ ശക്തികളും അതിലുൾക്കൊണ്ടു. ഫ്യൂഡൽവർഗ്ഗങ്ങൾ ദേശീയവിരുദ്ധശക്തികളായി രംഗത്തു വന്ന കഥ നെഹ്റു പ്രത്യേകം എടുത്തുകാട്ടി. അവരുടെ വർഗ്ഗസ്വഭാവവും നാട്ടരാജാക്കന്മാരേയും വൻകിടസ്തെമിന്താർമാരേയും താലൂക്ദാർമാരേയും നിലയുറപ്പിക്കുന്നതിന്നു് ബ്രിട്ടീഷുകാർ നൽകിയ സഹായസഹകരണങ്ങളും അതിന്നു കാരണങ്ങളായിരുന്നു. രാജ്യത്തെ ചൂഷണം ചെയ്യുന്നതിൽ എല്ലാ സ്വത്തുടമവർഗ്ഗങ്ങളും ഉത്സുകരായിരുന്നു; ചൂഷണം നടത്താതെ അവക്കു് നിലനില്പില്ലല്ലോ.

അതേയവസരത്തിൽ ദേശീയവിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ പ്രധാനശത്രു കൊളോണിയൽഅധികാരമാണെന്നു് നെഹ്റു എപ്പോഴും ഓർമ്മിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. കാരണം "ഇന്ത്യയുടെ സ്ഥാപിതതാല്പര്യങ്ങളിൽ മുന്നിട്ടുനില്ക്കുന്നതു് ബ്രിട്ടീഷു് മൂലധനമാണു്."[9]

ദേശീയവിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ അനുഭവങ്ങൾ ചരിത്രപരമായി പഠിച്ചുകൊണ്ടു് അവയുടെ സാമൂഹ്യസ്വഭാവത്തെക്കുറിച്ചു് ഗഹനങ്ങളായ പല പൊതുനിഗമനങ്ങളിലും നെഹ്റു എത്തിച്ചേർന്നു.

---

8. സോഷ്യലിസത്തെപ്പറ്റി നെഹ്റു — തെരഞ്ഞെടുത്ത പ്രസംഗങ്ങളും ലേഖനങ്ങളും, പേജ് 22.

9. ലോകചരിത്രത്തിലേക്കു് ഒരു എത്തിനോട്ടം — നെഹ്റു, പേജ് 620.

ജനങ്ങളിൽ ബഹുഭൂരിപക്ഷവും വിദേശീയാധിപത്യത്തിൽ നിന്നും ഫ്യൂഡൽമേധാവിത്തത്തിൽനിന്നും മോചനം നേടുന്നതിൽ താല്പര്യമുള്ളവരാണ് — കോടിക്കണക്കിനുള്ള കൃഷിക്കാർ, തൊഴിലാളികൾ, ദേശീയമുതലാളിമാർ, ജനാധിപത്യബുദ്ധിജീവികൾ ഇവരെല്ലാം. ഒരു പൊതുലക്ഷ്യം ഈ വിഭാഗങ്ങളെയെല്ലാം കൂട്ടിയിണക്കി. പൊതുദേശീയതാല്പര്യങ്ങൾ എന്നു് നെഹ്റു പറഞ്ഞിരുന്നതു് ഈ അർത്ഥത്തിലാണു്.

ദേശീയവിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിലെ വിവിധഘട്ടങ്ങളെ നെഹ്റു വിസ്തരിച്ചു് വിശകലനംചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. ഓരോ ഘട്ടത്തിലും വ്യത്യസ്തസാമൂഹ്യശക്തികൾ നിർവ്വഹിച്ച പങ്കു്, സംഘടനകളുടെ ആവിർഭാവം, ലക്ഷ്യപ്രഖ്യാപനങ്ങൾ, സമരമുറകളുടെ ആവിഷ്കരണം — എന്നിവയെക്കുറിച്ചെല്ലാം അദ്ദേഹം പ്രതിപാദിക്കുന്നുണ്ടു്.

ഇന്ത്യൻസാമൂഹ്യവ്യവസ്ഥയിലെ വൈരുദ്ധ്യങ്ങൾ ദേശീയവിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിലും പ്രതിഫലിക്കുമെന്നതു വസ്തുതയെന്നു നെഹ്റുവിന്റെ വിശകലനത്തിൽ തെറ്റിച്ചു പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതാണു്. അദ്ദേഹം എഴുതിയിരിക്കുന്നു: "ദേശീയത്വത്തിന്റെ കൗശലമറയിൽ വിരുദ്ധങ്ങളായ സാമ്പത്തികതാല്പര്യങ്ങൾ പ്രവർത്തിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.....സ്വന്തം സ്ഥാപിതതാല്പര്യങ്ങൾ ഭാവിയിൽ സുരക്ഷിതമാക്കുന്നതിനു് ഇതേ ദേശീയത്വത്തിന്റെ പേരിൽ സ്ഥാപിതതാല്പര്യക്കാർ പരിശ്രമിച്ചു."[10]

ദേശീയവിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ സാമൂഹ്യസ്വഭാവത്തെ വിവരിക്കുമാത്രമല്ല നെഹ്റു ചെയ്തതു്. ആ പ്രസ്ഥാനത്തിൽ വ്യത്യസ്ത സാമൂഹ്യശക്തികൾക്കുള്ള പങ്കിനെക്കുറിച്ചു് അദ്ദേഹം വിസ്തരിച്ചുപ്രതിപാദിച്ചിട്ടുമുണ്ടു്. ദേശീയമുതലാളിമാർ വിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ നേതൃത്വത്തിലുയർന്നുവന്നിരുന്നതു് കൊളോണിയൽ മർദ്ദനം മൂർച്ഛിച്ചിരുന്നകാലത്തുതന്നെ അദ്ദേഹം ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചു.

പക്ഷെ വിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ സംവാഹകശക്തി ഇന്ത്യയിലെ ജനങ്ങളാണെന്നു് അദ്ദേഹം ധരിച്ചിരുന്നു. കൊളോണിയൽ ഭരണത്തിൽ ഏറ്റവുമധികം കഷ്ടതകളനുഭവിച്ചിരുന്ന

---

10. നെഹ്റു — ആത്മകഥ, പേജ് 241.

വർ ബഹുജനങ്ങളാണെന്നും ആകയാൽ ആ ഭരണം അവസാനി പ്പിക്കുന്നതിൽ ഏറ്റവുമധികം താല്പര്യം ബഹുജനങ്ങൾക്കാണെ ന്നും ഇന്ത്യയിലെ വസ്തുനിഷ്ഠസാഹചര്യങ്ങൾ വിവരിച്ചുകൊ ണ്ട് അദ്ദേഹം വ്യക്തമാക്കി.

ബഹുജനങ്ങൾ എന്നാൽ ആദ്യമായും ഇന്ത്യയിലെ കർഷക കോടികൾ എന്നാണ് നെഹ്റു അർത്ഥമാക്കിയിരുന്നത്. തൊ ഴിലാളിവർഗ്ഗം ഒരു സജീവ രാഷ്ട്രീയ ശക്തിയാണെന്നു് അദ്ദേഹം അംഗീകരിച്ചിരുന്നുവെങ്കിലും എണ്ണത്തിൽ കുറവായിരുന്ന അവ ർക്ക് (കൃഷിക്കാരുടേയും കർഷകതൊഴിലാളികളുടേയും മഹാസമു ദ്രത്തിൽ തൊഴിലാളികൾ ഒരു തുള്ളി മാത്രമാണ്) കൃഷിക്കാരെ ക്കഴിഞ്ഞു് രണ്ടാമത്തെ സ്ഥാനമേ നെഹ്റു കല്പിച്ചിരുന്നുള്ളു. കർഷകപ്രശ്നമാണ് ഇന്ത്യയുടെ വിമോചനപ്രശ്നങ്ങളിൽ ഏറ്റ വുംപ്രധാനപ്പെട്ടതെന്നു് നെഹ്റു വിശ്വസിച്ചു.[11] പ്രധാനപ്പ ശ്നം എന്തുതരത്തിലായാകട്ടെ, ഏതെങ്കിലും ഒരു വർഗ്ഗത്തിന്റെ എണ്ണം മാത്രം നോക്കി ആ അടിസ്ഥാനത്തിൽ നിർണ്ണായകപ്രാ ധാന്യം കല്പിക്കുന്നതു് ശരിയായിരിക്കുകയില്ലെന്നു് ഇവിടെ പ്ര സ്താവിക്കേണ്ടതുണ്ട്. ദേശീയ മുതലാളിമാരെ സംബന്ധിച്ചു് ഇതു പ്രത്യേകിച്ചും വ്യക്തമാണു്. തൊഴിലാളിവർഗ്ഗത്തിന്റെ രാ ഷ്ട്രീയപ്രാധാന്യത്തെ കുറച്ചു കാണുകയാണു് നെഹ്റു ചെയ്തിരു ന്നതെങ്കിലും പ്രായോഗികപ്രവർത്തനങ്ങളിൽ അദ്ദേഹം തൊഴി ലാളിപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ വലിയ താല്പര്യം പ്രദർശി പ്പിച്ചു. ഒരതിരുവരെ ആ തൊഴിലാളിസംഘടനകളിൽ അദ്ദേ ഹം നേരിട്ടു് പങ്കെടുക്കുകതന്നെ ചെയ്തു.

സ്വാതന്ത്ര്യസമരത്തിന്റെ ജീവനും ശക്തിയും ബഹുജന ങ്ങളാണെന്നും അവരുടെ വിപ്ലവപരമായ പ്രവർത്തനംകൂടാതെ വിജയം സാദ്ധ്യമല്ലെന്നും നെഹ്റു ദൃഢമായി വിശ്വസിച്ചു. വിവിധ സംഘടനകളേയും നേതാക്കന്മാരേയും വിലയിരുത്തുന്ന തിൽ നെഹ്റു അംഗീകരിച്ച മാനദണ്ഡം ബഹുജനങ്ങളുടെ താ ല്പര്യങ്ങളെ അവർ എത്രകണ്ടു പ്രതിനിധീകരിച്ചു എന്നതായിരു ന്നു. ബഹുജനങ്ങൾ പങ്കെടുക്കുന്നതിന്റെ ആക്കവും സാദ്ധ്യതയും കണക്കിലെടുത്തുകൊണ്ടാണ് വിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ വി വിധഘട്ടങ്ങൾക്ക് അദ്ദേഹം രൂപം കൊടുത്തിരുന്നതു്. ജനങ്ങൾ

---

11. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജ് 368.

പങ്കെടുക്കുന്നതിന്നനുസരിച്ച് പ്രസ്ഥാനത്തെ ഉയർത്തിക്കൊണ്ടുവരുന്നതിന്നു് ഈ സമീപനം അദ്ദേഹത്തെ സഹായിച്ചു.

ഒന്നാംലോകമഹായുദ്ധത്തിന്നുശേഷം ഇന്ത്യയിലെ വിമോചനപ്രസ്ഥാനം ഒരു പുതിയ ഘട്ടത്തിൽ പ്രവേശിച്ചതിനെ ബഹുജനങ്ങളുടെ വർദ്ധിച്ചുവരുന്ന വിപ്ലവപ്രവർത്തനങ്ങളുമായി നെഹ്റു ബന്ധിപ്പിച്ചതു് കേവലം യാദൃച്ഛികമായിരുന്നില്ല, ജനങ്ങളെ ഉണർത്തുന്നതിലും സ്വാതന്ത്ര്യസമരത്തിലേക്കു് അവരെ ആകർഷിക്കുന്നതിലും ഗാന്ധിജി വരിച്ച പങ്കു് അദ്ദേഹം തികച്ചും മനസ്സിലാക്കി. ഗാന്ധിജിയുടെ വിജയം വ്യത്യസ്ത സാമൂഹ്യ വിഭാഗങ്ങളെ കൂട്ടിയിണക്കി ഒരു പ്രവാഹത്തിൽ കൊണ്ടുവന്നതാണെന്നും കർഷകകോടികളെ ഉണർത്തി സ്വാതന്ത്ര്യസമരത്തിലേക്കു് ആകർഷിച്ചതാണെന്നും നെഹ്റു വിശദീകരിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

നാഷണൽകോൺഗ്രസ്സിനെ വിലയിരുത്തുന്നതിലും നെഹ്റുവിന്നു് ഇതേ സമീപനമാണു് ഉണ്ടായിരുന്നതു്. "നാഷണൽ കോൺഗ്രസ്സു് തുടക്കത്തിൽ ഒരു മിതവാദി സംഘടനയായിരുന്നു. ബ്രിട്ടീഷു് ഭരണത്തോടു് കൂറു് പ്രഖ്യാപിക്കുകയും വളരെ വിനയത്തോടുകൂടി ചില ചില്ലറ വിട്ടുവീഴ്ചകൾക്കു് അഭ്യർത്ഥിക്കുകയുമാണു് അതു് ചെയ്തിരുന്നതു്. സമ്പന്നരായ മുതലാളിമാരെമാത്രം അന്നതു് പ്രതിനിധീകരിച്ചു; ഇടത്തരക്കാർക്കുപോലും അതിൽ പ്രാതിനിധ്യം ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. തൊഴിലാളികളേയും കൃഷിക്കാരെയുംകുറിച്ചാണെങ്കിൽ, അവക്കു് അതുമായി യാതൊരു ബന്ധവും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. പ്രധാനമായും അതു് ഇംഗ്ലീഷുവിദ്യാഭ്യാസം സിദ്ധിച്ചവരുടെ ഒരു സംഘടനയായിരുന്നു..."[12] കാലക്രമത്തിൽ ഈ സ്ഥിതി മാറി; ബഹുജനങ്ങളുടെ താല്പര്യങ്ങൾക്കുവേണ്ടി പോരാടുന്ന ഒരു സ്ഥാപനമായി അതു് വളർന്നു. ഇന്ത്യയിലെ ബ്രിട്ടീഷുഭരണത്തിന്റെ അടിത്തറ അതു് പിടിച്ചുകുലുക്കി. ആ ഭരണത്തിന്നെതിരായുള്ള ബഹുജനസമരത്തിൽ അതു് നായകത്വം വഹിക്കുകയും ചെയ്തു. പരിപൂർണ്ണസ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്റെ കൊടി ഉയർത്തിക്കൊണ്ടു് ധീരോദാത്തമായി അതു് പോരാടി. കോൺഗ്രസ്സിന്റെ ബഹുജനസ്വഭാവമാണു് അതിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കു ശക്തി നൽകിയിരുന്നതെന്നു് നെഹ്റു എപ്പോഴും വിശ്വസിച്ചു.

---

12. ലോകചരിത്രത്തിലേക്കു് ഒരു എത്തിനോട്ടം — നെഹ്റു 1949, പേ. 439

വിമോചനസമരത്തിൽ അതിപ്രധാനമായൊരു പങ്കു് വഹിച്ചുന്നതിനു് തക്കവണ്ണം നാഷണൽ കോൺഗ്രസ്സിനെ ഒരു ബഹുജനസംഘടനയാക്കി വളർത്തിക്കൊണ്ടുവന്നതു് നെഹ്റുവിന്റെ അന്യാദൃശ്യമായകഴിവിന്റെ ഒരു മികച്ച ഉദാഹരണമാണു്.

സാമ്രാജ്യത്വവിരുദ്ധസമരത്തിൽ ബഹുജനങ്ങളെ കൂടുതൽ കൂടുതൽ പങ്കെടുപ്പിച്ചു് അതിന്റെ വിജയത്തിനു് ഉറപ്പുവരുത്തുന്നതിൽ നെഹ്റു അതീവ ശ്രദ്ധചെലുത്തിയിരുന്നു. ഇക്കാര്യത്തിൽ ഗാന്ധിജി ആവിഷ്കരിച്ച സമരമുറകൾക്കു് അദ്ദേഹം വലിയ പ്രാധാന്യം കല്പിച്ചു. ഈ സമരമുറകളുടെ താത്വികാടിസ്ഥാനത്തെ പൂർണ്ണമായി നെഹ്റു അംഗീകരിച്ചിരുന്നില്ല; പല സംഗതികളിലും അദ്ദേഹത്തിനു് വിയോജിപ്പുണ്ടായിരുന്നു എന്നു് പരക്കെ അറിയാവുന്നതാണു്. എന്നിരിക്കിലും ഇന്ത്യയിലെ ആന്നത്തെ സാഹചര്യങ്ങളിൽ ഗാന്ധിജിയുടെ മാർഗ്ഗങ്ങൾ "വിപ്ലവപരമായ മാറ്റങ്ങൾക്കു് ബഹുജനങ്ങളെ അണിനിരത്തുന്നതിനു്" [13] അത്യധികം ഉപകരിക്കുമെന്നു് അദ്ദേഹം കണ്ടു. അതേ സമയം അക്രമരാഹിത്യത്തെ ഏതു സന്ദർഭത്തിലും ഒരു മാറാവ്രതമായി അംഗീകരിച്ചുകൊടുക്കണമെന്നും അദ്ദേഹം മുന്നറിയിപ്പുനൽകി.

ഇന്ത്യയിലെ സാമൂഹ്യ-രാഷ്ട്രീയ സാഹചര്യങ്ങൾ കണക്കിലെടുത്തുകൊണ്ടും വ്യത്യസ്തസാമൂഹ്യശക്തികൾ തമ്മിലുള്ള പരസ്പരബന്ധങ്ങൾ വിലയിരുത്തിക്കൊണ്ടും നെഹ്റു വിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ പൊതുലക്ഷ്യങ്ങൾക്കു് രൂപം നൽകി. തുടച്ചയായി ഗാഢമായ ശ്രദ്ധ ഇക്കാര്യത്തിൽ അദ്ദേഹം ചെലുത്തിയിട്ടുണ്ടു്. പൊതുലക്ഷ്യങ്ങളെക്കുറിച്ചു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ധാരണ നാഷണൽ കോൺഗ്രസ്സിന്റേയും വിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിന്റേയും നേതാവെന്നനിലയിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ എല്ലാ പ്രായോഗികപ്രവർത്തനങ്ങളിലും പ്രതിഫലിച്ചു കണ്ടു. താൽക്കാലികപരിപാടികളിൽ മാത്രമല്ല, വിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ ആത്യന്തികലക്ഷ്യങ്ങളിലും നെഹ്റുവിനുണ്ടായിരുന്ന താല്പര്യം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദീർഘദൃഷ്ടിക്കു് മികച്ച തെളിവാണു്.

പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ ലക്ഷ്യങ്ങൾ വ്യക്തമായി നിർവ്വചിക്കുന്നതും തക്കതായ മുദ്രാവാക്യങ്ങൾ യഥാസമയം മുന്നോട്ടവെയ്ക്കുന്നതും

---

13. നെഹ്റു — ആത്മകഥ, പേജ് 538.

ബഹുജനങ്ങളെ പ്രസ്ഥാനത്തിലേക്കു ആകർഷിക്കുന്നതിന് അത്യന്താപേക്ഷിതമാണെന്ന് നെഹ്റു മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നു.

പരിപൂർണ്ണസ്വാതന്ത്ര്യം നേടുന്നതും ഒരു പരമാധികാരരാഷ്ട്രമെന്ന നിലയിൽ ഇന്ത്യയുടെ സ്ഥാനമുറപ്പിക്കുന്നതും ആണ് സ്വാതന്ത്ര്യസമരത്തിന്റെ പ്രഥമവും പ്രധാനവുമായ ലക്ഷ്യമെന്ന് അദ്ദേഹം പ്രഖ്യാപിച്ചു.

1929-ൽ ഇന്ത്യൻനാഷണൽ കോൺഗ്രസ്സിന്റെ അദ്ധ്യക്ഷപീഠത്തിൽ നിന്നു് അദ്ദേഹം ഇങ്ങിനെപറഞ്ഞു; "പരിപൂർണ്ണസ്വാതന്ത്ര്യംകൊണ്ടു് നാം അർത്ഥമാക്കുന്നതു് ബ്രിട്ടീഷ് ആധിപത്യത്തിൽ നിന്നും ബ്രിട്ടീഷ് സാമ്രാജ്യത്തിൽനിന്നും പരിപൂർണ്ണവിമോചനം എന്നാണു്..... പരിപൂർണ്ണ സ്വാതന്ത്ര്യത്തെക്കുറിച്ചും ഡൊമിനിയൻ പദവിയെക്കുറിച്ചും വലിയ വലിയ സംവാദങ്ങൾ നമ്മുടെ ഇടയിൽ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടു്: വാക്കുകളുടെ പേരിൽ നാം വഴക്കുകൂടിയിട്ടുണ്ടു്. എന്തു പേരുപറഞ്ഞാലും, യഥാർത്ഥമായ അധികാരം ലഭിക്കണമെന്നുള്ളതാണു് പ്രധാന സംഗതി. ഏതെങ്കിലും രൂപത്തിലുള്ള ഡൊമിനിയൻ പദവി യഥാർത്ഥമായ അധികാരം ഇന്ത്യയുടെ ഇന്നത്തെ സാഹചര്യങ്ങളിൽ നമുക്കു് നൽകുമെന്നു് ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നില്ല... ആകയാൽ നാം ഇന്നു് നിലക്കൊള്ളുന്നതു് ഇന്ത്യയുടെ പരിപൂർണ്ണസ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്നുവേണ്ടിയാണു്"". [14]

പരിപൂർണ്ണസ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്റെ കൊടി ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചു് അതിന്നുചുറ്റും ബഹുജനങ്ങളെ അണിനിരത്തി നെഹ്റു കോൺഗ്രസ്സിലെ ഇടതുപക്ഷത്തിന്റെ നേതൃത്വം ഏറ്റെടുത്തു. ഔദ്യോഗികകോൺഗ്രസ്സിന്റെ ആദ്യത്തെ ലക്ഷ്യം 'സ്വരാജ്' ആയിരുന്നു. ഇതിനെ ബ്രിട്ടീഷ് നിയന്ത്രണത്തിലുള്ള ഡൊമിനിയൻ പദവിയുടെ ഏതെങ്കിലും രൂപമായി വ്യാഖ്യാനിയ്ക്കാമായിരുന്നതുകൊണ്ടു് കോൺഗ്രസ്സിലെ ഇടതുപക്ഷം അതിനെതിരായി ശക്തിയായ ഒരു നിലപാടെടുത്തിരുന്നു. തന്റെ മിതവാദിസഹപ്രവർത്തകന്മാരേക്കാൾ കൂടുതൽ നന്നായി ജനങ്ങളുടെ അഭിലാഷങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കിയിരുന്ന നെഹ്റുവിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ 1927-ൽ മദിരാശിയിൽ സമ്മേളിച്ച കോൺഗ്രസ്സ് സമ്മേളനം കോൺഗ്രസ്സിന്റെ ചരിത്രത്തിലാദ്യമായി പരിപൂർണ്ണസ്വാതന്ത്ര്യം അതിന്റെ

14. ഇന്ത്യയുടെ സ്വാതന്ത്ര്യം—നെഹ്റു 1962, പേ. 11-12, 13.

ലക്ഷ്യമായി പ്രഖ്യാപിച്ചു. ഈ തീരുമാനത്തിന്നു് വഴിയ സ്വാഗതമാണു് വിപുലജനവിഭാഗങ്ങളിൽ നിന്നു് ലഭിച്ചതു്: പ്രസ്ഥാനത്തെ പൊതുവിൽ കൂടുതൽ സജീവമാക്കുന്നതിന്നും കൂടുതൽ ജനാധിപത്യപരമാക്കുന്നതിന്നും ഇതു സഹായിച്ചു. ദേശീയവിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിന്നു് നെഹ്റുവിന്റെ ഒരു വിലപ്പെട്ട സംഭാവനയാണിതു്.

രാഷ്ട്രീയപ്രസ്ഥാനത്തെ സാമ്പത്തികപരിവർത്തനത്തിന്നുള്ള ഒരുപാധിയായി നെഹ്റു കണക്കാക്കിയിരുന്നില്ലെങ്കിലും, രാഷ്ട്രീയസ്വാതന്ത്ര്യം നേടിയാലല്ലാതെ കായ്മായ യാതൊരു സാമ്പത്തികപുനഃസംഘടനയും ഇന്ത്യയിൽ സാദ്ധ്യമല്ലെന്നു് അദ്ദേഹം വിശ്വസിച്ചിരുന്നു. ഇന്ത്യയിലെ വിപുലജനവിഭാഗങ്ങൾ രാഷ്ട്രീയസ്വാതന്ത്ര്യത്തിൽ അതീവ തല്പരരാണെന്നും അതിന്നു വേണ്ടിയുള്ള സമരത്തിൽ ജനങ്ങളുടെ ഐക്യം ഊട്ടിയുറപ്പിക്കുക എന്നതാണു് ദേശീയവിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ മുഖ്യകടമയെന്നും അദ്ദേഹം ഊന്നിപ്പറഞ്ഞു. പക്ഷേ സമരത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടിരുന്ന വ്യത്യസ്തസാമൂഹ്യശക്തികളിലെ ഭിന്നതകൾ കാരണം ലക്ഷ്യത്തെ സംബന്ധിച്ചു് തുടക്കം മുതല്ക്കേ യോജിപ്പുണ്ടായില്ല. ഇതു് നല്ല പോലെ മനസ്സിലാക്കിയിരുന്ന നെഹ്റു സ്വാതന്ത്ര്യം ആക്കുവേണ്ടി എന്ന ചോദ്യം ഉന്നയിച്ചു.

നിലവിലുള്ള രാഷ്ട്രീയസാമ്പത്തികവ്യവസ്ഥകളിൽ ചില്ലറ മാറ്റങ്ങൾ വരുത്തുവാൻ മാത്രമാണു് സമരമെങ്കിൽ സാമാന്യജനങ്ങൾക്കു് അതിൽ വലിയ താല്പര്യമുണ്ടാവുകയില്ലെന്നു് അനുഭവം കൊണ്ടു് നെഹ്റുവിന്നു് ബോദ്ധ്യപ്പെട്ടിരുന്നു. സാമൂഹ്യസാമ്പത്തികഘടനയിൽ മൗലികമായ മാറ്റം വരുത്തേണ്ടതു് അത്യാവശ്യമാണെന്ന നിഗമനത്തിൽ അന്നുതന്നെ അദ്ദേഹമെത്തി. പരിപൂർണ്ണരാഷ്ട്രീയസ്വാതന്ത്ര്യം അതിന്റെ മുന്നുപാധിയാണു്. എന്നാൽ "യഥാർത്ഥമായ രാഷ്ട്രീയസ്വാതന്ത്ര്യം" തനിയെ കിട്ടാൻപോകുന്നില്ലെന്നു് രാഷ്ട്രീയപ്രസ്ഥാനത്തിലെ അനുഭവങ്ങളിൽനിന്നു് അദ്ദേഹത്തിന്നു മനസ്സിലായി. "രാഷ്ട്രീയസ്വാതന്ത്ര്യം കിട്ടുമ്പോൾ അതോടൊപ്പം സാമ്പത്തികസ്വാതന്ത്ര്യവും കുറെയൊക്കെ കിട്ടും"[15] എന്നാണു് അദ്ദേഹം എഴുതിയിട്ടുള്ളതു്.

---

15. നെഹ്റു—ആത്മകഥ, പേജു് 137.

ഇന്ത്യയുടെ പുനരുത്ഥാനത്തിന്റെ പന്ഥാവിൽ ഒരു മുഖ്യ ഘട്ടമാണു് രാഷ്ട്രീയസ്വാതന്ത്ര്യലബ്ധി എന്ന നിഗമനത്തിൽ അദ്ദേഹമെത്തിച്ചേന്നു. പരിപൂർണ്ണരാഷ്ട്രീയസ്വാതന്ത്ര്യം ഉടന്നുണ്ടാകുന്ന സാമൂഹ്യസാമ്പത്തികപരിവർത്തനങ്ങളുമായി അവശ്യം ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കകൊണ്ടു് ആ വക കാര്യങ്ങൾക്കുടി സമരപരിപാടിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തേണ്ടതാണെന്നു് നെഹ്റു തീരുമാനിച്ചു. സാമാന്യ ജനങ്ങളെ സമരത്തിലേയ്ക്കു് ആകർഷിക്കുന്നതിനുള്ള മാർഗ്ഗം അതു മാത്രമാണു്.

ചില്ലറ പരിഷ്കാരങ്ങൾ വരുത്തുന്നതല്ല, ദേശീയജീവിതത്തിലാകെ ജനാധിപത്യപരമായ മൗലികപരിവർത്തനങ്ങൾ വരുത്തുന്നതായിരിക്കണം ദേശീയപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം എന്ന നെഹ്റുവിന്റെ നിഷ്കർഷ വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു കാര്യമാണു്. രാഷ്ട്രീയസ്വാതന്ത്ര്യം നേടിക്കഴിഞ്ഞാൽ നിലവിൽ വരുന്ന പുതിയ ഭരണകൂടത്തിനു് പരമപ്രാധാന്യമുള്ള പല സാമൂഹ്യ പരിവർത്തനങ്ങളും നടപ്പിൽ വരുത്താൻ കഴിയും.

ദീർഘകാലം കൊളോണിയൽ അടിമത്തത്തിൽ കഷ്ടപ്പെട്ട നരകിച്ച ഇന്ത്യയുടെ ചരിത്രപരമായ അനുഭവങ്ങളും സ്വാതന്ത്ര്യ സമരത്തിൽ സാമാന്യജനങ്ങൾ പ്രദർശിപ്പിച്ച സർഗ്ഗശക്തിയും കഴിവുകളും നെഹ്റുവിനെ വളരെയേറെ സ്വാധീനിച്ചു. മുതലാളിത്തമാർഗ്ഗങ്ങളിൽകൂടിയല്ല, സോഷ്യലിസത്തിന്റെ മാർഗ്ഗങ്ങളിൽകൂടിയാണു് ഇന്ത്യയുടെ പുനരുദ്ധാരണം തേടേണ്ടതെന്നു് അദ്ദേഹത്തിനു് ബോദ്ധ്യമായി

സോവിയറ്റ് യൂണിയനിലെ സോഷ്യലിസ്റ്റ് നിർമ്മാണത്തിൽ നെഹ്റുവിനു് വലിയ മതിപ്പു തോന്നി. യു. എസ്. എസ്. ആർ. നെക്കുറിച്ചും അവിടത്തെ ജനങ്ങളെക്കുറിച്ചും തികഞ്ഞ അഭിനിവേശത്തോടുകൂടിയാണു് അദ്ദേഹം എപ്പോഴും സംസാരിച്ചിട്ടുള്ളതു്. അവിടെ സോഷ്യലിസ്റ്റ് സാമൂഹ്യവ്യവസ്ഥ കെട്ടിപ്പടുക്കുന്നതിനു് അദ്ദേഹം അങ്ങേയറ്റത്തെ പ്രാധാന്യം കല്പിച്ചു. റഷ്യയിലെ പരിവർത്തനങ്ങളിൽ താൻ അതീവ ആകൃഷ്ടനാണെന്നും റഷ്യ മാനവരാശിയുടെ ആശാകേന്ദ്രമായിത്തീർന്നിരിക്കയാണെന്നും ഒക്ടോബർവിപ്ലവം മുന്നോട്ടുള്ള വലിയൊരു കാൽവെയ്പാണെന്നും അദ്ദേഹം എഴുതിയിട്ടുണ്ടു്.

"സമാധാനത്തിലും സഹകരണത്തിലും സാമാന്യജനങ്ങളുടെ യഥാർത്ഥസ്വാതന്ത്ര്യത്തിലും അധിഷ്ഠിതമായിട്ടുള്ള" ഒരു സാമൂഹ്യവ്യവസ്ഥയാണ് സോവിയറ്റ് യൂണിയനിൽ നെഹ്റു ദർശിച്ചതു്. രാജ്യത്തിന്റെ പിന്നോക്കനില അവസാനിപ്പിക്കാൻ ആ സാമൂഹ്യവ്യവസ്ഥ വളരെയേറെ ഉപകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. "ആകെക്കൂടി പറഞ്ഞാൽ ഞാൻ പൂർണ്ണമായും സോവിയറ്റ് യൂണിയന്റെ ഭാഗത്താണു്. കാറും കോളും നിറഞ്ഞ ലോകത്തിൽ ആശയുടേയും പ്രകാശത്തിന്റേയും പ്രതീകമായി നില്ക്കുന്നതു് സോവിയറ്റ് യൂണിയനാണു്,"[16] എന്നാണു് അദ്ദേഹം എഴുതിയിട്ടുള്ളതു്.

സോവിയറ്റ് യൂണിയനിലെ അനുഭവങ്ങൾ പഠിച്ചുകൊണ്ടു് നെഹ്റു സോഷ്യലിസ്റ്റ് മാതൃകയിൽ തന്റെ രാജ്യത്തിന്റെ പുനഃസംഘടനയ്ക്കുവേണ്ടി ഒരു പദ്ധതി തയ്യാറാക്കി. ഒന്നാം ലോകമഹായുദ്ധത്തിനു ശേഷം ലോകവ്യാപകമായി നടന്നുകൊണ്ടിരുന്ന സാമ്രാജ്യത്വവിരുദ്ധസമരങ്ങൾ കണക്കിലെടുത്തുകൊണ്ടാണു് അദ്ദേഹം ഈ പദ്ധതി തയ്യാറാക്കിയതു്. ഇതു സംബന്ധിച്ചു് അദ്ദേഹം എഴുതിയിട്ടുള്ളതു് ശ്രദ്ധേയമായിരിക്കുന്നു: "ലോകത്തിൽ ഇന്നു് പ്രവർത്തിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന കരുത്തേറിയ സാമ്പത്തികശക്തികൾ ഈ ദേശീയത്വത്തെ കൂടുതൽ കൂടുതൽ സ്വാധീനിക്കുന്നുണ്ടു്; എല്ലായിടത്തും സോഷ്യലിസത്തിന്റെ രൂപം അതു് കയ്ക്കൊണ്ടുവരുന്നു. രാഷ്ട്രീയസ്വാതന്ത്ര്യത്തിനുവേണ്ടിയുള്ള ദേശീയസമരം ക്രമത്തിൽ സാമ്പത്തികസ്വാതന്ത്ര്യത്തിനുവേണ്ടിയുള്ള സാമൂഹ്യസമരമായി രൂപാന്തരപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഊന്നലിൽ അല്പസ്വല്പവ്യത്യാസങ്ങളോടുകൂടി ഇന്നു് പരക്കെ അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള രണ്ടു ലക്ഷ്യങ്ങളാണു് പരിപൂർണ്ണസ്വാതന്ത്ര്യവും സോഷ്യലിസ്റ്റ് ഭരണകൂടവും."[17]

സോഷ്യലിസ്റ്റ് വികസനമാർഗ്ഗമാണു് തന്റെ രാജ്യത്തിന്റെ ആവശ്യങ്ങൾക്കു് ഏറ്റവും യോജിച്ചതെന്നു് നെഹ്റു കണ്ടു. ലോകത്തിന്റേയും ഇന്ത്യയുടേയും പ്രശ്നങ്ങൾ പരിഹരിക്കുന്നതിനു് ഒരു മാർഗ്ഗമേ ഉള്ളു എന്നും അതു് സോഷ്യലിസത്തിന്റെ മാർഗ്ഗമാണെന്നും 1936-ൽതന്നെ നെഹ്റു എഴുതിയിട്ടുണ്ടു്.[18] തന്റെ

---

16. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജു് 362.
17. സോഷ്യലിസത്തെപ്പറ്റി നെഹ്റു, പേജു് 22.
18. നെഹ്റു-സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനു മുമ്പും പിമ്പും, പേജു് 102.

രാജ്യത്തിന്റെ വിമോചനത്തിനും പുനരുദ്ധാരണത്തിനും സോഷ്യലിസ്റ്റ് മാർഗ്ഗമാണ് ഏറ്റവും പറ്റിയതെന്ന് അദ്ദേഹത്തിനു ബോധ്യപ്പെട്ടതു് ദേശീയവിമോചനസമരത്തിൽക്കൂടിയാണ്. "നമ്മുടെ പരമമായ ലക്ഷ്യം എല്ലാവർക്കും സാമ്പത്തികനീതിയും തുല്യാവസരങ്ങളും നൽകുന്ന വർഗ്ഗരഹിതമായ ഒരു സമുദായം–സാമ്പത്തികമായും സാംസ്കാരികമായും കൂടുതൽ ഉയർന്ന നിലവാരങ്ങളിലേയ്ക്ക് മാനവരാശിയെ ഉയർത്തുന്ന ഒരാസൂത്രിതസാമൂഹ്യവ്യവസ്ഥ— ആയിരിക്കാനേ നിവ്വാഹമുള്ളൂ..."[19] എന്നാണ് അദ്ദേഹം എഴുതിയിട്ടുള്ളതു്.

മാർക്സിന്റേയും, ലെനിന്റേയും ആശയങ്ങൾ തന്നെ വളരെയധികം സ്വാധീനിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു് നെഹ്റു വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുള്ളതാണ്. സോഷ്യലിസത്തിന്റെ അജയ്യമായ ശക്തി തെളിയിച്ച ഒക്ടോബർവിപ്ലവത്തെ തുടർന്ന് സോഷ്യലിസ്റ്റ് ആശയങ്ങൾക്ക് ലോകമൊട്ടുക്ക് പ്രചുരപ്രചാരമായി. ശാസ്ത്രീയസോഷ്യലിസവുമായി യാതൊരു ബന്ധവും ഇതിൽ പല ആശയങ്ങൾക്കും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. നെഹ്റുവിന്റെ സോഷ്യലിസ്റ്റ് ആശയങ്ങളാണെങ്കിൽ, ജനാധിപത്യത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഇന്ത്യയിലുണ്ടായ ബഹുജനമുന്നേറ്റങ്ങളിൽക്കൂടി രൂപപ്പെട്ടവയാണ്. തന്റെ ആശയസംഹിതയിൽ ജനാധിപത്യത്തിനു് — കേവലം മാനുഷികമൂല്യമെന്ന നിലയിൽ — ഇത്രയേറെ പ്രധാന്യം നെഹ്റു കല്പിച്ചതിന്റെ കാരണം അതാണ്.

ജവഹർലാൽ നെഹ്റു ഒരു തികഞ്ഞ ദേശഭക്തനായിരുന്നു. എന്നാൽ തന്റെ രാജ്യത്തിന്റെ ഭാഗധേയത്തെ ലോകത്തിന്റെ ഭാഗധേയത്തിൽനിന്നു് വേർപെടുത്തിക്കൊണ്ടു് ഒരിക്കലും അദ്ദേഹം കണ്ടിരുന്നില്ല. തന്റെ രാജ്യത്തിന്റെ സ്വാതന്ത്ര്യസമരത്തെ കൊളോണിയലിസത്തിനും മറ്റു മർദ്ദനങ്ങൾക്കും എതിരായി ലോകവ്യാപകമായി നടക്കുന്ന സമരത്തിന്റെ ഒരു ഭാഗമായിക്കണ്ട അദ്ദേഹം തന്റെ എല്ലാ പ്രായോഗികപ്രവർത്തനങ്ങളിലും ഈ വസ്തുത ഓർമ്മിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

മറ്റു ഏഷ്യൻരാജ്യങ്ങളിൽനിന്നും യൂറോപ്പിലെ പുരോഗമനപ്രസ്ഥാനങ്ങളിൽനിന്നും തന്റെ രാജ്യം ഒറ്റപ്പെട്ടതു് ബ്രിട്ടീ

19. നെഹ്റു, ആത്മകഥ, പേജ് 551—552.

ഷ്യ് കൊളോണിയൽഭരണത്തിന്റെ ഫലമായിട്ടാണെന്ന് മനസ്സിലാക്കിയ നെഹ്റു ഈ അവസ്ഥയ്ക്കൊരു പരിഹാരമുണ്ടാക്കുന്നതിന്ന് ബോധപൂർവ്വം പ്രയത്നിച്ചു. ഏഷ്യൻരാജ്യങ്ങൾ തമ്മിൽ കൂടുതൽ ഉറ്റബന്ധങ്ങൾ ഉണ്ടാകേണ്ടതു് ലോകപുരോഗതിക്കും പൊതുതാല്പര്യങ്ങൾക്കും അത്യന്താപേക്ഷിതമാണെന്നു് അദ്ദേഹം വിശ്വസിച്ചു. ഏഷ്യൻജനതകളുടെ ഐക്യം കൊളോണിയലിസത്തിന്നെതിരായുള്ള സമരത്തിന്റെ വിജയത്തിന്നു് ഒഴിച്ചുകൂടാൻ വ്യാത്തതാണെന്നു് അദ്ദേഹം കരുതി. പിൽക്കാലത്തു് ഏഷ്യൻ-ആഫ്രിക്കൻ ഐക്യത്തിന്റെ ഉറച്ച പോരാളിയും വക്താവുമായി അദ്ദേഹം നിലയുറപ്പിച്ചതിൽ അത്ഭുതപ്പെടാനില്ല.

പൊതുശത്രുവിന്നെതിരായി എല്ലാ പുരോഗമനശക്തികളും യോജിച്ചു നില്ക്കേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യം നെഹ്റുവിന്നു് ആദ്യം മുതൽക്കേ ബോധ്യപ്പെട്ടിരുന്നു. മർദ്ദിതജനവിഭാഗങ്ങളുടെ ലോക കോൺഗ്രസ്സു് ബ്രസ്സൽസിൽ സമ്മേളിച്ചതിൽ അദ്ദേഹം പങ്കെടുത്തതു് ഇതിന്നൊരു മികച്ച തെളിവായിരുന്നു. ഏഷ്യയിലെ കോളനിരാജ്യങ്ങളേയും യൂറോപ്പിലെ ഇടതുപക്ഷതൊഴിലാളിപ്രസ്ഥാനത്തേയും കൂട്ടിയിണക്കിയ ഒരു സമ്മേളനമാണു് ബ്രസ്സൽസിൽ നടന്നതു്. പ്രസ്തുത സമ്മേളനത്തെ പരാമർശിച്ചുകൊണ്ടു് നെഹ്റു ഇങ്ങിനെ എഴുതിയിരിക്കുന്നു; "മർദ്ദിതരാഷ്ട്രങ്ങൾ തമ്മിൽ തമ്മിലും അവരുടെ ഇടതുപക്ഷതൊഴിലാളിപ്രസ്ഥാനവും തമ്മിലും യോജിച്ച പ്രവർത്തനം ഉണ്ടാകേണ്ടതിനെപ്പറ്റി പല അഭിപ്രായങ്ങളും പൊന്തിവന്നു. സാമ്രാജ്യത്വത്തിന്നെതിരായുള്ള പൊതുസമരത്തിൽ എല്ലാവരും പങ്കാളികളാണെന്നും യോജിച്ചു കൂടിയാലോചനകൾ സാദ്ധ്യവും യോജിച്ച സമരങ്ങൾ അഭിലഷണീയവും ആണെന്നും പരക്കെ ബോദ്ധ്യമായി."[20]

ദേശീയവിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തെപ്പറ്റി നെഹ്റുവിന്റെ അഭിപ്രായങ്ങളുടെ ചില വശങ്ങളെക്കുറിച്ചു മാത്രമാണു് ഇവിടെ പ്രതിപാദിക്കുന്നതെന്നു് മുമ്പു് പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളതാണല്ലോ, ഇന്ത്യയിലെ വിമോചനപ്രസ്ഥാനവും അതു സംബന്ധിച്ചു് നെഹ്റുവിന്നുണ്ടായിരുന്ന വിശ്വാസങ്ങളും ധാരണകളും പരിപാടികളും അത്യന്തം വിവിധങ്ങളും സങ്കീർണ്ണങ്ങളും ആയിരുന്നതിനാൽ അവയെല്ലാം സംക്ഷേപിച്ചു് ഒതുക്കി പറയുക എളുപ്പമല്ല. പരി

20. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജ് 161.

പൂർണ്ണസ്വാതന്ത്ര്യത്തിനുവേണ്ടി ഇന്ത്യക്കാർ നടത്തിയ ധീരോദാത്തസമരങ്ങളെക്കുറിച്ച് വിസ്തരിച്ചു വേർതിരിച്ച് എഴുതുവാൻ ഈ ലേഖകൻ ഉദ്ദേശിയ്ക്കുന്നുണ്ട്. അത്തരം എത്രയോ പഠനങ്ങൾ ഇന്ത്യയുടെ വിമോചനത്തിന്റെ പ്രതീകമായി നിലക്കൊള്ളുന്ന ഗാന്ധിജിയെക്കുറിച്ചും നെഹ്റുവിനെക്കുറിച്ചും ആവശ്യവുമാണ്.

തന്റെ രാജ്യത്തിന്റെ വിമോചനത്തിനായി അന്യാദൃശ്യമായ കഴിവുകളും പ്രതിഭയും ഉഴിഞ്ഞുവെച്ച ഉന്നതചിന്തകനും രാജ്യതന്ത്രജ്ഞനുമായി ജവഹർലാൽ നെഹ്റുവിനെ സമകാലികരും പിൻതലമുറക്കാരും എന്നുമെന്നും ഓർമ്മിക്കുന്നതാണ്.

ജവഹർലാൽ നെഹ്രുവിന്റെ ദാർശനിക നിലപാടുകൾ

(എ. ലിത്മാൻ)

ജവഹർലാൽനെഹ്രുവിനെ അറിയുന്നതു് ഒരു രാഷ്ട്രീയനേതാവും ഉന്നതശീഷ്ടനായ രാജ്യതന്ത്രജ്ഞനും എന്ന നിലയിൽ മാത്രമല്ല പ്രഗത്ഭനായ ഒരു ചിന്തകൻ എന്ന നിലയിൽക്കൂടിയാണു്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിപ്രായങ്ങൾ ഇന്ത്യക്കാരുടെ മനോമണ്ഡലത്തിൽ വലിയ സ്വാധീനം ചെലുത്തിയിട്ടുണ്ടു്. ഇന്ത്യൻനാഷണൽ കോൺഗ്രസ്സിന്റെ ആദർശലക്ഷ്യങ്ങൾ രൂപപ്പെടുത്തുന്നതിൽ അവ ഏറെക്കുറെ നിസ്തുലമായ പങ്കുവഹിച്ചു.

അദ്ദേഹത്തിന്റെ ലോകവീക്ഷണം സാമൂഹ്യവും രാഷ്ട്രീയവും ആശയപരവും ആയ പല ഘടകങ്ങളുടേയും സ്വാധീനത്തിൽ ക്രമത്തിൽ വളർന്നുവന്നതാണു്; അതിൽ ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ട ഘടകം സ്വന്തം രാജ്യത്തിന്റെ വിമോചനസമരത്തിൽ അദ്ദേഹം നേരിട്ട പങ്കെടുത്തു എന്നുള്ളതായിരുന്നു.

താൻ വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്നായി താമസിച്ച ഇംഗ്ലണ്ടിലെ ജനാധിപത്യചിന്താഗതികൾ നെഹ്രുവിന്റെ അഭിപ്രായങ്ങൾ രൂപവല്ക്കരിക്കുന്നതിൽ ഗണ്യമായ സ്വാധീനം ചെലുത്തിയിട്ടുണ്ടു്. വിദ്യാഭ്യാസം കഴിഞ്ഞു് ഇന്ത്യയിൽ തിരിച്ചെത്തിയ ആദ്യകാലത്തുതന്നെ അദ്ദേഹം ഇതു വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുമുണ്ടു്. അക്കാലത്തു് അദ്ദേഹം എഴുതിയിട്ടുള്ളതു നോക്കുക: "ഇന്ത്യ എന്റെ രക്തത്തിൽ കലർന്നിട്ടുണ്ടു്; ഇന്ത്യയിലുള്ള പലതും എന്നെ രോമാഞ്ചം കൊള്ളിക്കുന്നുണ്ടു്. എന്നിരിക്കിലും ഞാൻ ഇന്ത്യയെ സമീപിച്ചതു് മറുനാട്ടിൽനിന്നുള്ള ഒരു വിമർശകന്റെ രീതിയിലാണു്.....പാശ്ചാത്യരാജ്യങ്ങളിൽനിന്നു വന്ന ഒരു സുഹൃത്തിന്റെ നിലയ്ക്കാണു് ഞാൻ ഇന്ത്യയെ സമീപിച്ചതെന്നു പറയാം".[1]

1. നെഹ്രു—"ഇന്ത്യയെ കണ്ടെത്തൽ" 1946, പേജു് 38.

എന്നാൽ സ്വന്തം രാജ്യത്തു പൊതുപ്രവത്തനത്തിൽ മുഴകി യതോടുകൂടി സ്വന്തം രാജ്യത്തിന്റെ ആത്മചൈതന്യം നെഹ്രുവിന്റെ മനസ്സിനെ വശപ്പെടുത്തി. ദേശീയപാരമ്പര്യങ്ങൾക്കും ദേശീയചിന്താഗതികൾക്കും അദ്ദേഹം വിധേയനായി. രാജ്യത്തിലങ്ങോളമിങ്ങോളം അദ്ദേഹം തുടർച്ചയായി നടത്തിയ യാത്രകളും കഷ്ടകോടികളുമായി അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായ സമ്പർക്കങ്ങളും അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനോഗതി പാടേ മാറ്റിക്കളഞ്ഞു. ഇതു സംബന്ധിച്ച് അദ്ദേഹം എഴുതിയിരിക്കുകയാണ്: "കഷ്ടകപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ ചുഴിയിൽ ഞാൻ പെട്ടുപോയി. ആ കെട്ടുപാടു പിന്നാലത്തു വർദ്ധിക്കുകയും ചെയ്തു. വിശന്നു വലയുന്ന അർദ്ധനഗ്നരായ കഷ്ടകകോടികളാണ് ഇന്ത്യയുടെ ചിത്രമായി എന്റെ മനോമുകുരത്തിൽ പ്രതിബിംബിക്കുന്നതു."2

ഇന്ത്യൻനാഷണൽകോൺഗ്രസ്സിലെ ഒരു പ്രമുഖ നേതാവെന്ന നിലയിൽ സ്വാതന്ത്ര്യസമരത്തിൽ പങ്കുകൊണ്ട നെഹ്രുവിനെ അക്കാലത്തെ ഇന്ത്യൻനാഷണൽകോൺഗ്രസ്സിന്റെ ഔദ്യോഗികപ്രത്യയശാസ്ത്രമായ ഗാന്ധിസം സ്വാഭാവികമായും വശപ്പെടുത്തി. എന്നാൽ തന്റെ നാനാമുഖമായ അനുഭവങ്ങളും പാശ്ചാത്യചിന്താഗതികളുമായുള്ള സമ്പർക്കവും സ്വന്തം ജനങ്ങളുടെ ആശയാഭിലാഷങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള അറിവും സ്വതന്ത്രമായ സ്വന്തം ചിന്താശീലവും കാരണമായി അദ്ദേഹം ഗാന്ധിസത്തോടു വാക്കിലും പ്രവത്തിയിലും വിമർശനാത്മകമായ ഒരു നിലപാടാണ് അംഗീകരിച്ചതു്.

ദേശീയവിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ നേതാവും നിയന്താവുമെന്ന നിലയിൽ ഗാന്ധിജിയോടു നെഹ്രുവിന്നു് അത്യാദരമായിരുന്നു. പക്ഷെ രാഷ്ട്രീയകാര്യങ്ങളോടുള്ള ഗാന്ധിജിയുടെ മതപരമായ സമീപനവും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആഷ്ചിന്തകളും അപരിഗ്രഹനിഷ്ടകളും നെഹ്രു സ്വീകരിച്ചില്ല. അക്രമരാഹിത്യസിദ്ധാന്തത്തെ കേവലമായ ഒരു സനാതനതത്വമെന്ന നിലയിൽ പ്രചരിപ്പിക്കുന്നതിനെ നെഹ്രു യുക്തിയുക്തം എതിത്തു. അക്രമരാഹിത്യസിദ്ധാന്തം ഒരു പിടിവാദമായിക്കഴിഞ്ഞാൽ "മനുഷ്യബുദ്ധിക്കു് അതു നിരക്കാത്തതായിത്തീരുന്നു; മതത്തിലും വിശ്വാസത്തിലും മാത്രം അതു് അവശേഷിക്കുന്നു. നിലവിലുള്ള സാമൂഹ്യ

2. നെഹ്രു— ആത്മകഥ 1953, പേജ് 51-57.

ഘടന നിലനിൽക്കുന്നതിൽ സ്ഥാപിതതാല്പര്യക്കാർക്കുള്ള ഒരു രക്ഷാകവചമായിപ്പോലും അതു് അധഃപതിക്കുന്നു".[3]

തന്റെ വിമർശനങ്ങൾ എത്രതന്നെയായാലും ഗാന്ധിസത്തെ പൊതുവിൽ അംഗീകരിക്കുകയാണു നെഹ്രു ചെയ്തതു്. ഇന്ത്യയുടെ സ്വാതന്ത്ര്യപ്രാപ്തിക്കുശേഷം വിശേഷിച്ചും തന്റെ ലോകവീക്ഷണത്തെ ഗാന്ധിസത്തിൽതന്നെ അദ്ദേഹം അടിയുറപ്പിച്ചു. "നാം അനുവർത്തിക്കുന്ന നയങ്ങളും സിദ്ധാന്തങ്ങളും ഗാന്ധിജി നിർദ്ദേശിച്ചതന്ന നയങ്ങളും സിദ്ധാന്തങ്ങളുമാണു്"[4] എന്നു നെഹ്രു ആവർത്തിച്ചു പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു. മാർക്സിസ്റ്റ് ആശയസംഹിതയും നെഹ്രുവിനെ കുറെയൊക്കെ സ്വാധീനിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു കാണാവുന്നതാണു്. മാർക്സ്, എംഗൽസ്, ലെനിൻ എന്നിവരുടെ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ നെഹ്രു പഠിച്ചിട്ടുണ്ടു്. മാർക്സിസം-ലെനിനിസത്തിന്റെ ആശയങ്ങൾ പ്രയോഗത്തിൽ വരുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്ന സോവിയറ്റുയൂണിയൻ 1927-ൽ അദ്ദേഹം സന്ദർശിക്കുകയുമുണ്ടായി. തിരിച്ചു വന്നതിനുശേഷം നെഹ്രു എഴുതിയിട്ടുള്ളതാണിതു്: "എന്റെ കാഴ്ചപ്പാടു കൂടുതൽ വിപുലമായി...ലോകകാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചു്, അനുനിമിഷം മാറിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഇന്നത്തെ ലോകത്തെക്കുറിച്ചു്, വ്യക്തവും ദൃഢവുമായ ഒരു ധാരണ എനിക്കു് കൈവന്നതായി തോന്നി".[5]

മാർക്സിസത്തിലെ പ്രമാണഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ പഠനം നെഹ്രുവിനെ വസ്തുനിഷ്ഠപ്രതിഭാസങ്ങളുടെ അർത്ഥവും, വ്യാപ്തിയും മാർക്സിസ്റ്റ് നിലപാടിൽക്കൂടി മനസ്സിലാക്കുന്നതിനു സഹായിച്ചു. മാർക്സിസത്തിലെ സമഗ്രമായ വീക്ഷണം, മനസ്സും പദാർത്ഥവും തമ്മിലുള്ള ഇണക്കം, പദാർത്ഥത്തിന്റെ ചൈതന്യം, വൈരുദ്ധ്യാത്മക ഭൌതികവാദത്തിലെ നിയമങ്ങൾ, വിശേഷിച്ചും നിഷേധത്തിന്റെ നിഷേധത്തെക്കുറിച്ചുള്ള നിയമം—ഇതൊക്കെ സ്വീകരിക്കുവാൻ തനിയ്ക്കു യാതൊരു വിഷമവും ഉണ്ടായില്ലെന്നാണു നെഹ്രു പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു്. മാർക്സിസവും ശാസ്ത്രീയാന്വേഷണവും തമ്മിലുള്ള പൊരുത്തം തികച്ചും മനസ്സിലാക്കിയിട്ടുള്ള നെഹ്രു സാമൂ

---

3. മുൻ ഗ്രന്ഥത്തിൽനിന്നു് പേജു് 547.

4. നെഹ്രുവിന്റെ മനസ്സു്—ആർ. കെ. കരഞ്ചിയ.

5. നെഹ്രു—ആത്മകഥ, പേജു് 166.

ഹ്യവികാസത്തെക്കുറിച്ചുള്ള മാർക്സിന്റെ വിശകലനത്തെ പൂർണ്ണമായും അംഗീകരിച്ചിരിക്കുന്നു.

മാർക്സിസ്റ്റ് ആശയസംഹിതയ്ക്ക് ലെനിൻ നൽകിയിട്ടുള്ള സംഭാവനയ്ക്ക് വലിയ പ്രാധാന്യമാണ് നെഹ്റു കല്പിക്കുന്നത്. തന്റെ പ്രസംഗങ്ങളിലും പ്രവർത്തനങ്ങളിലും പലപ്പോഴും നെഹ്റു ലെനിനെപ്പറ്റി പരാമർശിച്ചിട്ടുണ്ട്; ആ പ്രഗത്ഭാശയന്റെ ചിന്തകളേയും നയപരിപാടികളേയും മുക്തകണ്ഠം വാഴ്ത്തിയിട്ടുമുണ്ട്.

ഇന്ത്യയിലെ സാഹചര്യങ്ങൾക്ക് മാർക്സിസം പറ്റിയതല്ല എന്ന നെഹ്റുവിന്ന് അഭിപ്രായമുണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിലും മാർക്സിസത്തെക്കുറിച്ച് അദ്ദേഹം എഴുതിയിട്ടുള്ളതിതാണ്: "റഷ്യയുടെ കാര്യം ഇരിക്കട്ടെ, മാർക്സിസ്റ്റ് ആശയസംഹിത എന്റെ മനസ്സിലെ പല ഇരുട്ടറകളിലേയ്ക്കും പ്രകാശം വ്യാപിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ചരിത്രത്തിന്ന് പുതിയൊരർത്ഥം എനിക്ക് കാണാൻ കഴിഞ്ഞു. മാർക്സിസ്റ്റ് വ്യാഖ്യാനം വീശിയ പ്രഭാപൂരത്തിൽ ചരിത്രം ഏറെക്കുറെ ക്രമത്തിലും ഉദ്ദേശ്യപൂർണ്ണമായും കൺമുമ്പിൽ വിരിയാൻ തുടങ്ങി... പിടിവാദത്തിൽ തൂങ്ങിനില്ക്കാതെ ശാസ്ത്രീയമായ സമീപനമാണ് മാർക്സിസത്തിൽ എന്നെ ഏറ്റവുമധികം ആകഷിച്ചിട്ടുള്ളത്".[6]

* * * *

ജവഹർലാൽനെഹ്റു വ്യാപകമായ അർത്ഥത്തിൽ ഒരു ദാർശനികനായിരുന്നില്ല; സമഗ്രവും യുക്തിപൂർണ്ണവും ആയ ഒരു തത്വസംഹിത അദ്ദേഹം ആവിഷ്കരിച്ചിട്ടുമില്ല. എന്നിരിക്കിലും വ്യക്തവും ദൃഢവും ആയ ഒരു ആശയസംഹിതയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിലായിരിക്കണം സാമൂഹ്യവും സാമ്പത്തികവും രാഷ്ട്രീയവും ആയ കാര്യങ്ങളെ സമീപിക്കേണ്ടത് എന്നതിൽ അദ്ദേഹത്തിന്ന് യാതൊരു സംശയവുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. അദ്ദേഹം എഴുതിയിരിക്കുകയാണ്: "പ്രവർത്തിക്കുവാനുള്ള വ്യഗ്രത എന്നിൽ ശ്രുദ്ധമൂലമാണ്; ചിന്തയിൽനിന്ന് വേറിട്ടുള്ള പ്രവൃത്തിയല്ല, അതിൽനിന്ന് ദ്രവിക്കുന്ന അവിരാമമായ പ്രവൃത്തി... ചിന്തയും പ്രവൃത്തിയും സ

---

6. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജ് 362–363.

മഞ്ജസമായി തമ്മിലിണങ്ങുമ്പോൾ...പൂർണ്ണമായ ഒരു ജീവിതാനുഭൂതി എനിക്കു കൈവരാറുണ്ട്...".[7]

ഫലപ്രദമായ പ്രവർത്തനത്തിനു പ്രേരണ നൽകുന്ന ഒരു വീക്ഷണം, ദാർശനികമായ ഒരു നിലപാട്, ഉണ്ടാകേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യം അദ്ദേഹം എപ്പോഴും ഊന്നിപ്പറയാറുണ്ട്.

ഈ ദാർശനികനിലപാട് ശാസ്ത്രത്തിലും യുക്തിവാദത്തിലും അദ്ദേഹത്തിനു താല്പര്യമുളവാക്കി. അന്ധവിശ്വാസത്തോടും മായാവാദത്തോടും മതത്തോടും അദ്ദേഹത്തിനു് എതിർപ്പും പുച്ഛവും തോന്നാനുള്ള കാരണവും അതായിരുന്നു. ആധിദൈവിക വാദങ്ങളെ അദ്ദേഹം തള്ളിക്കളഞ്ഞു; അമാനുഷികസങ്കല്പങ്ങളിലും പൗരാണിക കെട്ടുകഥകളിലും അദ്ദേഹത്തിനു യാതൊരു വിശ്വാസവുമുണ്ടായിരുന്നില്ല.

മതത്തോടുള്ള നെഹ്റുവിന്റെ സമീപനം വിശേഷിച്ചും ശ്രദ്ധാർഹമാണു്. മതതത്വങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിലാണു ദേശീയവിമോചനപ്രസ്ഥാനം കെട്ടിപ്പടുക്കുന്നതെങ്കിൽ അതിൽ പങ്കെടുക്കുന്നവർക്കു സാമൂഹ്യവും രാഷ്ട്രീയവും ആയ പരിവർത്തനങ്ങളിൽ യാതൊരു താല്പര്യവും ഉണ്ടാകുകയില്ലെന്നു പരിചയസമ്പന്നനും ദീർഘദൃക്കും ആയ ആ രാഷ്ട്രീയനേതാവിനു ബോദ്ധ്യമായി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ ഇന്ത്യയ്ക്കു് അത്യാവശ്യം രാഷ്ട്രീയവും സാമൂഹ്യവും ആയ പരിവർത്തനങ്ങളായിരുന്നു. മതത്തെ രാഷ്ട്രീയത്തിൽ കൂട്ടിക്കലർത്തി രാഷ്ട്രീയസമരത്തിൽ മതത്തിനു പ്രമുഖസ്ഥാനം കല്പിക്കുന്നതിനെ അദ്ദേഹം എതിർത്തുപോന്നതു് അതുകൊണ്ടാണു്. അദ്ദേഹം എഴുതിയിരിക്കുന്നു: "മതം, സംസ്കാരം തുടങ്ങിയ കാര്യങ്ങളെ ഒഴിവാക്കി നിർത്തിയാൽ സ്വാഭാവികമായും ജനങ്ങളുടെ സാമ്പത്തികകാര്യങ്ങൾക്കാണു് മുൻഗണന ലഭിക്കുക. ഈ സാമ്പത്തികകാര്യങ്ങൾക്കാകട്ടെ, മതവിശ്വാസങ്ങളുമായി യാതൊരു ബന്ധവുമില്ലതാനും. വർഗ്ഗമത്സരങ്ങൾക്കു് അതു വഴിവച്ചേയ്ക്കും; ഒരിക്കലും മതമത്സരങ്ങൾക്കു കാരണമാകുകയില്ല."[8]

മതത്തെ ഒരു പിന്തിരിപ്പൻയാഥാസ്ഥിതികശക്തിയായി നെഹ്റു നിശിതമായി വിമർശിച്ചിട്ടുണ്ട്. "മതത്തിന്റെ പേ

7. "ഇന്ത്യയെ കണ്ടെത്തൽ", പേജ് 10.
8. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, 470-475.

രിൽ, ഏതു മട്ടിലും സംഘടിതമതങ്ങളുടെ പേരിൽ, ഇന്ത്യയിലും മറ്റിടങ്ങളിലും കണ്ടുവരുന്ന ദൃശ്യങ്ങൾ എന്നെ രോഷാകുലനാക്കിയിട്ടുണ്ട്. എപ്പോഴും ഞാൻ അവയെ അധിക്ഷേപിച്ചിട്ടുമുണ്ട്; അവയെ തുത്തുവാരിയെറിയാൻ ഞാൻ ആഗ്രഹിച്ചിട്ടുമുണ്ട്. അന്ധമായ വിശ്വാസം, പിടിവാദം, മതഭ്രാന്ത്, സ്ഥാപിതതാല്പര്യങ്ങളുടെ ചൂഷണത്തിനുള്ള സംരക്ഷണം—ഇതിനൊക്കെ വേണ്ടിയാണ് മതം നിലക്കൊള്ളുന്നതെന്നു മിക്കപ്പോഴും തോന്നിപ്പോകുന്നു...മതപരമായ കാഴ്ചപ്പാടു ഒരു ജനതയുടെ ആത്മീയവും ധാർമ്മികവും ആയ വളർച്ചയെ ഒരുവിധത്തിലും സഹായിക്കുന്നില്ല, മിക്കപ്പോഴും തടസ്സപ്പെടുത്തുന്നുണ്ട്. സംഘടിതമതം നിയമേന മാറ്റത്തേയും പരിവർത്തനത്തേയും എതിർക്കുന്ന ഒരു സ്ഥാപിതതാല്പര്യമായിത്തീരുന്നു".[9]

അതേസമയം സാമൂഹ്യവികസനത്തിൽ ശാസ്ത്രം വഹിക്കുന്ന പുരോഗമനോന്മുഖമായ പങ്കിനെപ്പറ്റി നെഹ്റു തികച്ചും ബോധവാനാണ്. ശാസ്ത്രം മാനവചരിത്രത്തിൽ വിപ്ലവം സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുകയാണെന്നും മനുഷ്യരാശിയുടെ മുമ്പിൽ വമ്പിച്ച സാദ്ധ്യതകൾ തുറന്നുകൊടുത്തിരിക്കുകയാണെന്നും വ്യക്തമാക്കിക്കൊണ്ട് അദ്ദേഹം എഴുതിയിരിക്കുന്നു: "ജീവിതത്തെ നാം അഭിമുഖീകരിക്കേണ്ടതു ശാസ്ത്രത്തിന്റെ വീക്ഷണത്തോടും സമീപനത്തോടും കൂടിയാണ്. ഈ വീക്ഷണവും സമീപനവും തത്വശാസ്ത്രത്തിന്നില്ലതന്നെ. ശാസ്ത്രീയവീക്ഷണം ജീവിതത്തെ സമഗ്രമായി—ഭൂതത്തേയും വർത്തമാനത്തേയും അവയുടെ എല്ലാ ഗതിവിഗതികളോടുംകൂടി—നമുക്കു കാണിച്ചുതരുന്നു; സമചിത്തതയോടുകൂടി ഭാവിയിലേയ്ക്കു നോക്കാൻ നമ്മെ സഹായിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു".[10]

"മതം സത്യത്തെ ഖണ്ഡിച്ചു പിടിവാദങ്ങളാക്കി അവയ്ക്കു വിലങ്ങിട്ടപ്പോൾ, ശാസ്ത്രം സത്യത്തെ വികസിപ്പിച്ചു മനുഷ്യന്റെ അന്വേഷണബുദ്ധിയ്ക്കു വിധേയമാക്കി പുരോഗതിയുടെ പന്ഥാവിൽ അതിനെ പ്രായോഗികമായി ഉപയോഗപ്പെടുത്തുന്നു." എന്നാണു നെഹ്റു എഴുതിയിട്ടുള്ളതു്: ജ്ഞാനശേഖരത്തിനു മതവുമായി യാതൊരു പൊരുത്തവുമില്ലെന്നു നെഹ്റുവിന്നു ബോ

---

9. ആത്മകഥ, പേജ് 375–377.

10. "ഇന്ത്യയെ കണ്ടെത്തൽ" പേജ് 525.

ദ്ധ്യമായി. "സത്യത്തെ ആരായുന്നതും സത്യത്തെ വിശ്വസിക്കുന്നതും രണ്ടും രണ്ടാണ്".[11] എന്നാണദ്ദേഹം എഴുതിയിട്ടുള്ളത്.

പുരോഗതിയിലും മനുഷ്യബുദ്ധിയുടെ അജയ്യതയിലും നെഹ്റുവിനുണ്ടായിരുന്ന വിശ്വാസം ജ്ഞാനഗോചരതയുടെ അപാരതയെ അദ്ദേഹത്തിനു ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചുകൊടുത്തു. അജ്ഞേയവാദത്തേയും നിഷേധവാദത്തേയും അദ്ദേഹം ശക്തിയുക്തം എതിർത്തു. ചുറ്റുപാടുമുള്ള പ്രതിഭാസങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കുന്നതിനുള്ള നൈസർഗ്ഗികവാസന മനുഷ്യനുണ്ട്; പ്രപഞ്ചസത്യം കണ്ടെത്തുന്നതിനു മനുഷ്യബുദ്ധിക്കുള്ള കഴിവിൽ നെഹ്റു ദൃഢമായി വിശ്വസിച്ചു. ശാസ്ത്രീയസമീപനത്തിൽക്കൂടിയല്ലാതെ പ്രപഞ്ചരഹസ്യം മനസ്സിലാക്കുക സാദ്ധ്യമല്ല. വസ്തുസ്ഥിതികൾ ഗ്രഹിക്കുക, വിവേചിച്ചറിഞ്ഞു നിഗമനങ്ങളിലെത്തുക, വീണ്ടും പരിശോധനയ്ക്കു വിധേയമാക്കുക—ഇതെല്ലാമാണു ജ്ഞാനഗോചരതയുടെ മാർഗ്ഗങ്ങൾ. വസ്തുസ്ഥിതികൾ സംഭരിച്ചു് ശാസ്ത്രീയമായി അവയെ പരിശോധിച്ചു തക്കതായ നിഗമനങ്ങളിൽ എത്തുന്നതാണു് ജ്ഞാനഗോചരതയ്ക്കും മൗലികപ്രശ്നങ്ങളുടെ പരിഹാരത്തിനും ഉതകുന്ന മാർഗ്ഗങ്ങളെന്നു നെഹ്റു രേഖപ്പെട്ടുത്തിയിട്ടുണ്ട്..."[12]

വസ്തുനിഷ്ഠചുറ്റുപാടുകളെക്കുറിച്ചു ദാർശനികമായി വ്യക്തമായ ഒരു നിലപാടും നെഹ്റുവിനുണ്ടായിരുന്നില്ല. ജീവിതവും യാഥാർത്ഥ്യവും ഒരു തത്വത്തിനുള്ളിൽ ഒതുക്കിനിർത്താൻ കഴിയാത്തവിധം അത്രയ്ക്കും സങ്കീർണ്ണമാണെന്നു് അദ്ദേഹം വിശ്വസിച്ചു. എന്നിരിക്കിലും ഇന്ത്യയുടെ പരമ്പരാഗതമായ സരണികളിൽനിന്നു തികച്ചും വ്യത്യസ്തങ്ങളായ പല ചിന്താഗതികളുടേയും കർത്താവാണദ്ദേഹം.

ഇന്ത്യയുടെ ദാർശനികപാരമ്പര്യങ്ങളെ അദ്ദേഹം വിലമതിച്ചു; അവയ്ക്കു പല ക്രിയാത്മകവശങ്ങളുമുണ്ടെന്നു് അദ്ദേഹം അംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്തു. "നീണ്ടകാലത്തെ വിദേശീയമർദ്ദനങ്ങളെ ഇന്ത്യയ്ക്കു് അതിജീവിക്കാൻ കഴിഞ്ഞതു് ഈ പാരമ്പര്യങ്ങളു

11. ആത്മകഥ, പേജ് 508.

12. ഇന്ത്യയുടെ വിദേശനയം (നെഹ്റുവിന്റെ പ്രസംഗങ്ങളുടെ സമാഹാരം) 1946–1964. റഷ്യൻപതിപ്പു്, പേജ് 108–109.

ടെ സഹായത്താലാണ്; ആ പാരമ്പര്യങ്ങൾ ഇന്ത്യ തുടരുകതന്നെ ചെയ്യും." അതേ സമയം ലോകം മായയാണ്, ബ്രഹ്മസങ്കല്പമാണ്, എന്നുംമറുമുള്ള വേദാന്തതത്വങ്ങളൊന്നുംതന്നെ അദ്ദേഹം അംഗീകരിച്ചില്ല. ചുറ്റുപാടുമുള്ള ലോകത്തിന്റെ വസ്തുനിഷ്ഠ സ്വഭാവത്തെപ്പറ്റി ഒരിക്കലും നെഹ്റുവിന്നു സംശയമുണ്ടായിട്ടില്ല; ലോകം ഭൗതികവും തന്മൂലം വസ്തുനിഷ്ഠവും ആണെന്നു് അദ്ദേഹം വിശ്വസിച്ചു. ലോകത്തിന്റെ ഭൗതികസ്വഭാവത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ഈ ബോധമാണു ജ്ഞാനഗോചരതയെപ്പറ്റി നെഹ്റുവിന്റെ അഭിപ്രായങ്ങൾക്കുള്ള നിദാനം. അദ്ദേഹം എഴുതിയിരിക്കുയാണു്: "ബാഹ്യമായ ഭൗതികയാഥാർത്ഥ്യങ്ങളെ നിരീക്ഷിച്ചും പരിശോധിച്ചും, പരീക്ഷിച്ചും തിരുത്തിയും, സത്യം കണ്ടെത്തുന്നതിനും നമ്മുടെ അറിവു വികസിപ്പിക്കുന്നതിനും നമുക്കു കഴിയുന്നതാണു്".[13]

എന്നാൽ ആത്മാവിനെക്കുറിച്ചുള്ള നെഹ്റുവിന്റെ ധാരണ തികച്ചും ഭൗതികാധിഷ്ഠിതമാണെന്നു പറഞ്ഞുകൂടാ. പദാർത്ഥം യഥാർത്ഥമാണെന്നപോലെതന്നെ, അതിൽനിന്നു വ്യതിരിക്തമായി, ആത്മാവും യഥാർത്ഥമാണെന്നു് അദ്ദേഹം വിശ്വസിച്ചു. ദ്വൈതവാദത്തിലല്ല, ബ്രഹ്മസങ്കല്പത്തിലാണു തനിയ്ക്കു് അഭിനിവേശമെന്നു നെഹ്റു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ഈ ബ്രഹ്മസങ്കല്പത്തിലേയ്ക്കു മടങ്ങിപ്പോകുന്നതുതന്നെ സൂക്ഷിച്ചുവേണമെന്നു് അദ്ദേഹം താക്കീതു നൽകിയിട്ടുമുണ്ടു്".[14]

മതത്തേയും അന്ധവിശ്വാസങ്ങളേയും അമാനുഷികസങ്കല്പങ്ങളേയും നിശിതമായി എതിർത്തുപോന്ന നെഹ്റു സദ്ഗാത്മകമായ ഒരു പ്രപഞ്ചസത്തയിൽ വിശ്വസിച്ചു. ഈ പ്രപഞ്ചസത്ത പദാർത്ഥത്തിൽ ഉൾച്ചേർന്നതാവാം, അതിൽനിന്നു വ്യതിരിക്തവുമാകാം. അദ്ദേഹം പരസ്യമായി പ്രഖ്യാപിച്ചിട്ടുള്ളതാണിതു്: "ഭൗതികലോകത്തിന്നു് അപ്പുറത്തുള്ള സംഗതികളെക്കുറിച്ചു് എന്തെങ്കിലും ഒരു വിശ്വാസം ആവശ്യമാണു്. ധാർമ്മികമോ ആദ്ധ്യാത്മികമോ ആയ ഒരു സങ്കല്പത്തെ ആശ്രയിക്കാതെ നിവൃത്തിയില്ല. അല്ലായ്കിൽ നമ്മുടെ ജീവിതത്തിന്നു് ഉദ്ദേ

---

13. "ഇന്ത്യയെ കണ്ടെത്തൽ" പേജു് 18.

14. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജു് 16.

ശ്യമോ ലക്ഷ്യമോ ആലംബമോ ഇല്ലാതായിപ്പോകുന്നു. ഈശ്വര നിലല്ലെങ്കിൽ മറെറന്തെങ്കിലുമൊന്നിൽ വിശ്വസിക്കാതിരിക്കുക അസാദ്ധ്യമല്ല. പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ ചേതനയെന്നോ പദാർത്ഥത്തിന്റെ ചൈതന്യമെന്നോ എന്തുവേണമെങ്കിലും അതിനെ വിളിക്കാം...മരണത്തിൽനിന്നു വ്യത്യസ്തമായി ജീവിതം ഒരു യാഥാർത്ഥ്യമാണെന്നപോലെ അതും ഒരു യാഥാർത്ഥ്യംതന്നെയാണു്, നമുക്കു പിടികിട്ടാൻ പ്രയാസമുള്ള ഒരു യാഥാർത്ഥ്യം".[15]

നെഹ്രുവിന്റെ ഈ ആത്മീയധാരണകൾ അദ്ദേഹത്തെ മായാവാദത്തിലോ ദേവതാസങ്കല്പത്തിലോ എത്തിച്ചിട്ടില്ല. മനുഷ്യനികപ്രശ്നങ്ങളെ യുക്തിപൂർവ്വം സമീപിക്കുന്നതിൽനിന്നു് അദ്ദേഹത്തെ അവ തടഞ്ഞിട്ടുമില്ല. ഇന്ത്യയുടെ ദാർശനികപാരമ്പര്യങ്ങളെ അത്യധികം വിലമതിക്കുന്ന അദ്ദേഹം ആ പാരമ്പര്യങ്ങൾക്കു് അന്യാദൃശമായ എന്തെങ്കിലും സവിശേഷതയുണ്ടെന്നു് അവകാശപ്പെട്ടുന്നുമില്ല. ആത്മീയത ഇന്ത്യൻ തത്വചിന്തയുടെ സവിശേഷതയാണെന്നു് പലരും ഉന്നയിക്കുന്ന വാദത്തെ അദ്ദേഹം തള്ളിക്കളഞ്ഞിരിക്കുന്നു. മറു രാജ്യങ്ങളിലെന്നപോലെ ഇന്ത്യയിലും ഭോഗവും ത്യാഗവും യാഥാർത്ഥ്യവാദവും ശ്രദ്ധാഭ്രമവാദവും, ഒപ്പമൊപ്പം പുലർന്നുകൊണ്ടിരുന്നു എന്നദ്ദേഹം ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു. ചില ഘട്ടങ്ങളിൽ ചിലതിനു് പ്രാമുഖ്യമേറി എന്നുമാത്രം. "എന്തുതന്നെയായാലും ആഷ്സംസ്കാരം വേർതിരിയിട്ടുള്ളതു് ഐഹികം മിഥ്യയാണു്, കാമ്യമായിട്ടുള്ളതു് പാരത്രികം മാത്രമാണു് എന്ന വാദങ്ങളിലൊന്നുമല്ല. ദാർശനികനിരൂപണങ്ങളിൽ മായയെക്കുറിച്ചുള്ള പ്രതിപാദനങ്ങൾ കേവലമായിട്ടല്ല, ആപേക്ഷികമായിട്ടാണു്; പരമമായ ലക്ഷ്യത്തിൽനിന്നു് വേർതിരിച്ചു കാണിക്കാൻവേണ്ടി മാത്രമാണു്...നിലവിലുള്ള പ്രപഞ്ചത്തെ ഒരു യാഥാർത്ഥ്യമായിത്തന്നെ അതു് പരിഗണിക്കുന്നു..."[16]

നെഹ്രുവിന്റെ സഹപ്രവർത്തകന്മാർ പലരും ആഷ്ചിന്തയിലെ ഭൗതികവാദത്തെ അവഗണിക്കുകയോ മനഃപൂർവ്വം ഇടിച്ചു താഴ്ത്തുകയോ ചെയ്തപ്പോൾ നെഹ്റു ചെയ്തതു് ഇന്ത്യയുടെ ഭൗതികവാദപാരമ്പര്യത്തെ ചരിത്രത്തിന്റെ ഏടുകളിൽനിന്നു്

---

15. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജ്: 524.

16. "ഇന്ത്യയെ കണ്ടെത്തൽ" പേജ്. 71–72.

ഉദ്ധരിച്ചെടുക്കുകയാണു്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അന്യാദൃശമായ നിരീക്ഷണപാടവം ഇതിൽ തെളിഞ്ഞു കാണുന്നുണ്ടു്. ധീരമായ നിഗമനങ്ങളിലാണു് അദ്ദേഹം എത്തിച്ചേർന്നിട്ടുള്ളതു്.

"ഭൗതികവാദഗ്രന്ഥങ്ങൾ പ്രാചീനഭാരതത്തിൽ പ്രചരിച്ചിരുന്നവ എല്ലാം ഇന്നു് നശിച്ചുപോയിരിക്കയാണെ"ന്നും അവയുടെ "വിമർശനങ്ങളും ഖണ്ഡനങ്ങളും മാത്രമേ ഇന്നു് അവശേഷിക്കുന്നുള്ളൂ"[17] എന്നും നെഹ്രു ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു. "ഭൗതികവാദചിന്താഗതി നൂറ്റാണ്ടുകളോളം ഇന്ത്യയിൽ പുലർന്നുപോന്നു എന്നതിനും ജനസഞ്ചയത്തിന്റെമേൽ വലിയ സ്വാധീനശക്തി അതു് ചെലുത്തിയിരുന്നു എന്നതിനും യാതൊരു സംശയവുമില്ല,[18] എന്നാണു് നെഹ്രു എഴുതിയിട്ടുള്ളതു്. ഭൗതികവാദത്തെ ഖണ്ഡിക്കാനും തോല്പിക്കാനും ഇത്ര പെരുത്ത പരിശ്രമങ്ങൾ നടന്നതു് അതിന്റെ എതിരാളികളായ പുരോഹിതന്മാരുടേയും മതാചാര്യന്മാരുടേയും ദൃഷ്ടിയിൽ അക്കാലത്തു് അതിനു് എത്ര പ്രാധാന്യമുണ്ടായിരുന്നു എന്നതിന്റെ തെളിവാണു്. പ്രസ്തുത എതിരാളികളാണു് പ്രാചീനഭാരതത്തിലെ ഭൗതികവാദസാഹിത്യം പൂർണ്ണമായും നശിപ്പിച്ചതെന്നു് നെഹ്രു ന്യായമായി അനുമാനിക്കുന്നു.

അദ്ദേഹം തുടരുന്നു: "ഭൗതികവാദികൾ ചിന്തയിലും മതത്തിലും പൗരോഹിത്യത്തിലും ഉള്ള സ്ഥാപിതതാല്പര്യങ്ങളെ എതിർത്തു. വേദങ്ങളേയും പാരമ്പര്യവിശ്വാസങ്ങളേയും പൗരോഹിത്യത്തേയും അവർ അധിക്ഷേപിച്ചു. വിശ്വാസം സ്വതന്ത്രമായിരിക്കണമെന്നും മുൻവിധികളേയും കീഴ്നടപ്പിനേയും ആശ്രയിച്ചായിരിക്കരുതെന്നും അവർ പ്രഖ്യാപിച്ചു. എല്ലാ വിധത്തിലുള്ള അന്ധവിശ്വാസങ്ങളേയും ജാലവിദ്യകളേയും അവർ പരിഹസിച്ചു. അവരുടെ സമീപനം പലതിലും ആധുനികഭൗതികവാദികളുടെ സമീപനത്തോടു് സദൃശമാണു്".[19]

* * * *

മനുഷ്യന്റെ പ്രശ്നമാണു് ദാർശനികമായും പ്രത്യയശാസ്ത്രപരമായും നെഹ്രുവിനെ ഏറ്റവുമധികം ആകർഷിച്ച പ്രശ്നം. സാ

17. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജ്: 87.

18. ഇന്ത്യയെ കണ്ടെത്തൽ, പേജ്: 87.

19. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജ്: 87, 88.

മനുഷ്യജീവിതത്തിൽ, വിശേഷിച്ചും ദേശീയവിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിൽ, പങ്കുകൊള്ളുന്ന മനുഷ്യനു് സാമൂഹ്യവും സാമ്പത്തികവും രാഷ്ട്രീയവും ആയ ഉദ്ദേശ്യങ്ങൾ മാത്രമല്ല, ദാർശനികവും പ്രത്യയശാസ്ത്രപരവും ആയ ചില ഉദ്ദേശ്യങ്ങൾ കൂടിയുണ്ടു്. "ഏതു തരത്തിലുള്ള മാനുഷികബന്ധങ്ങളുടേയും പിന്നിൽ...ഒരു തത്വശാസ്ത്രം കാണാം"[20] എന്നാണു് നെഹ്റു എഴുതിയിട്ടുള്ളതു്.

പ്രായോഗികപ്രവർത്തനങ്ങളിൽ സമകാലമനുഷ്യനെ നയിയ്ക്കുന്ന ജീവിതസിദ്ധാന്തങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കുന്നതിനു് നെഹ്റു വളരെയേറെ പരിശ്രമിച്ചിട്ടുണ്ടു്. മനുഷ്യന്റെ സ്വഭാവവും ചുറ്റുപാടുകളും മാറ്റിയെടുക്കുന്നതിനു തക്കവണ്ണം സർഗ്ഗാത്മകവും ചൈതന്യദായവുമായ ഒരു ജീവിതസമീപനം ആവിഷ്കരിക്കുന്നതിനും അദ്ദേഹം യത്നിച്ചു. ചരിത്രപരമായി സങ്കീർണ്ണസാമൂഹ്യബന്ധങ്ങളിൽ വർത്തിക്കുന്ന മനുഷ്യനെ പൂർണ്ണമായും സമഗ്രമായും വളർത്തിയെടുക്കുന്നതിനു് ഉപകരിക്കുന്ന എല്ലാ പ്രശ്നങ്ങളിലും നെഹ്റുവിനു് താല്പര്യമായിരുന്നു. വ്യക്തിജീവിതവും സമഷ്ടിജീവിതവും തമ്മിൽ അനുരഞ്ജിപ്പിക്കുക, വ്യക്തിയുടെ ബാഹ്യജീവിതവും ആന്തരികജീവിതവും തമ്മിൽ പൊരുത്തപ്പെടുത്തുക, വ്യക്തികളും, സാമൂഹ്യവിഭാഗങ്ങളും തമ്മിലുള്ള ബന്ധങ്ങൾ ക്രമപ്പെടുത്തുക, സാമൂഹ്യവികാസം പ്രാപിക്കുന്നതിനു് ഉടച്ചുവാർക്കുന്നതിനും പ്രയത്നിക്കുക, മനുഷ്യന്റെ ഒടുങ്ങാത്ത ജീവിതതൃഷ്ണ കണക്കിലെടുക്കുക — ഇങ്ങിനെ നാനാപ്രശ്നങ്ങൾ നെഹ്രു ക്രോഡീകരിക്കുന്നുണ്ടു്.[21]

പ്രശ്നങ്ങളെ ഇന്ത്യാരത്തിൽ അവതരിപ്പിക്കുകയും അവയ്ക്കു് പരിഹാരം തേടുകയും ചെയ്യുന്ന നെഹ്റു മാനുഷികപ്രഭാവങ്ങളെ ശാസ്ത്രീയമായി സമീപിക്കുന്ന പ്രായോഗികമാർഗ്ഗമാണു് കൈക്കൊണ്ടിട്ടുള്ളതു്.

"മാനുഷികപ്രഭാവങ്ങളും ശാസ്ത്രസിദ്ധികളും ഒത്തിണങ്ങി ഒരു പുതിയ ശാസ്ത്രീയ-മാനുഷ്യകം രൂപപ്പെട്ടുവരുന്നു."[22] എന്നാണു് നെഹ്റു എഴുതിയിട്ടുള്ളതു്. ഈ അടിസ്ഥാനത്തിൽ പ്രശ്നങ്ങൾക്കു് പരിഹാരം കാണാൻ അദ്ദേഹം പരിശ്രമിച്ചു.

20. ആത്മകഥ, പേജ്: 529.

21. ഇന്ത്യയെ കണ്ടെത്തൽ, പേജ്. 19.

22. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജ്: 571.

സർഗ്ഗാത്മകമായ ഒരു ലോകവീക്ഷണത്തിന്റെയും എല്ലാ പ്രായോഗികപ്രവർത്തനങ്ങളുടേയും കേന്ദ്രബിന്ദു മനുഷ്യനായിരിക്കണമെന്നു് നെഹ്റു വിശ്വസിച്ചു. പ്രമുഖ ഇന്ത്യൻ പത്രപ്രവർത്തകനായ ആർ. കെ. കരഞ്ചിയയ്ക്കു് നൽകിയ അഭിമുഖസംഭാഷണത്തിൽ അദ്ദേഹം ഇങ്ങിനെ പറയുകയുണ്ടായി: "ഏതു പ്രവർത്തനത്തിലും ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ട അടിസ്ഥാനഘടകം മനുഷ്യൻതന്നെയെന്നതു് വ്യക്തമാണു്."[23]

മനുഷ്യസത്തയ്ക്കു് പരസ്പരാപേക്ഷയുള്ള രണ്ടു് ഭാവങ്ങൾ— ഭൗതികവും ആത്മീയവും — ഉള്ളതായി നെഹ്റു കരുതുന്നു. ആദ്യത്തേതു് മുഖ്യമായും ബാഹ്യലോകമായും രണ്ടാമത്തേതു് മനുഷ്യന്റെ ആന്തരികജീവിതവുമായും ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. പ്രസ്തുത രണ്ടു ഭാവങ്ങളും തമ്മിലുള്ള പൊരുത്തമാണു് സാമൂഹ്യവികാസത്തിന്റെ നിലവാരം നിർണ്ണയിക്കുന്നതു്; സാമൂഹ്യവളർച്ചയുടെ പരമമായ സൂചികയും അതുതന്നെയാണു്. നെഹ്റു ഇങ്ങിനെ എഴുതിയിരിക്കുന്നു: "ബാഹ്യജീവിതത്തിന്റേയും ആന്തരികജീവിതത്തിന്റേയും സമാന്തരപ്രവാഹങ്ങൾ ഏതു നാഗരികതയിലും ഏതു ജനതയിലും നാം കാണുന്നുണ്ടു്. അഭിമുഖമായും അടുത്തടുത്തും അവ പ്രവഹിക്കുന്നേടത്തോളംകാലം ശാന്തിയും സമാധാനവും നിലനില്ക്കുന്നു. അവ തമ്മിലകന്നു തുടങ്ങിയാൽ സംഘട്ടനമായി; മനസ്സിനെയും ആത്മാവിനെയും പീഡിപ്പിക്കുന്ന ക്ലേശങ്ങളായി".[24]

ശാന്തിയും ക്ഷേമവും കൈവരുത്തുന്നതിൽ ബാഹ്യലോകം, വസ്തുനിഷ്ഠഘടകങ്ങൾ, വഹിക്കുന്ന നിർണ്ണായകമായ പങ്കു് നെഹ്രു മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നു. വ്യക്തിയ്ക്കു് ശാന്തിയും ക്ഷേമവും കൈവരണമെങ്കിൽ സമൂഹത്തിൽ ശാന്തിയും ക്ഷേമവും ഉണ്ടായിരിക്കണമെന്നു് അദ്ദേഹം സിദ്ധാന്തിച്ചു. മാത്രമല്ല, വ്യക്തിയുടേയും രാഷ്ട്രത്തിന്റേയും ആന്തരികമായ വളർച്ച സാമൂഹ്യമായും രാഷ്ട്രീയമായും അവയ്ക്കുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യത്തെ ആശ്രയിച്ചാണിരിക്കുന്നതെന്നും അദ്ദേഹം വാദിച്ചു. അദ്ദേഹം എഴുതിയിരിക്കുകയാണു്: "മദ്ദനത്തിനും ചൂഷണത്തിനും വിധേയമായ ഒരു വർഗ്ഗത്തിനു് ആന്തരികമായ വളർച്ച സാദ്ധ്യമല്ല. സാമ്പത്തികമാ

23. നെഹ്റുവിന്റെ മനസ്സു്, ആർ. കെ. കരഞ്ചിയ. പേജു്: 69.

24. ഇന്ത്യയെ കണ്ടെത്തൽ, പേജു്: 71.

യും രാഷ്ട്രീയമായും മറെറാരു രാജ്യത്തിനു് അടിമപ്പെട്ടു് അവശതയിലും അധഃപതനത്തിലും കഴിയുന്ന ഒരു ജനതയ്ക്കു് ആന്തരികമായി വളരുവാനേ സാദ്ധ്യമല്ല.''[25]

വ്യക്തിയുടേയും സമുദായത്തിന്റേയും ബാഹ്യവും ആന്തരികവുമായ വികാസങ്ങൾ തമ്മിൽ പൊരുത്തപ്പെട്ടിരിക്കേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യം മനസ്സിലാക്കിക്കൊണ്ടു് നെഹ്റു അതിനുവേണ്ടിയുള്ള സമരത്തെ രാഷ്ട്രത്തിന്റെ രാഷ്ട്രീയവും സാമൂഹ്യവുമായ വിമോചനത്തിനുവേണ്ടിയുള്ള പൊതുസമരത്തോടു് ബന്ധപ്പെടുത്തി.

പില്ക്കാലത്തു്, വിശേഷിച്ചും തന്റെ ജീവിതത്തിലെ അവസാനത്തെ ദശാബ്ദത്തിൽ, മനുഷ്യന്റെ ആന്തരികവികാസത്തിലാണു് നെഹ്റു പ്രധാനമായും ഉന്നിയിരുന്നതു്. യുദ്ധാനന്തര ലോകത്തിൽ ''ആത്മീയമായ ഒരു ശൂന്യത'' അനുഭവപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണെന്നും, ഭൗതികതൃഷ്ണകളിൽ ആമഗ്നമായിട്ടുള്ള മാനവരാശി ''ആത്മീയമായി വിശന്നുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണെന്നും'' അദ്ദേഹം പലപ്പോഴും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. പ്രകൃതിശക്തികളെ കീഴ്പ്പെടുത്തുന്നതിൽ ശാസ്ത്രീയമായും സാങ്കേതികമായും മനുഷ്യനു് കൈവന്നിട്ടുള്ള അദ്ഭുതപൂർവ്വമായ പുരോഗതിയും അതേസമയം ധാർമ്മികമായും ആത്മീയമായും മനുഷ്യന്റെ ഇന്നത്തെ നിലവാരവും തമ്മിലുള്ള വമ്പിച്ച വിടവു് ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചുകൊണ്ടു് നെഹ്റു പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു് ''നമ്മുടെ കാലഘട്ടത്തിലെ ദുഃഖഭൂയിഷ്ഠമായ വൈപരീത്യമാണതു്'' എന്നാണു്. ''ഒരുവശത്തു് ഈ ഭൌതികനേട്ടങ്ങളെല്ലാമുള്ളപ്പോൾ മറുവശത്തു് ധാർമ്മികമൂല്യങ്ങളുടെ അഭാവമാണു് നാം കാണുന്നതു്; പ്രകൃതിശക്തികളെ കീഴ്പ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള മനുഷ്യനു് സ്വന്തം ആന്തരികശക്തികളുടെ മേൽ വിജയം നേടാൻ ഇനിയും കഴിഞ്ഞില്ല.''[26]

മനുഷ്യന്റെ സദാചാരനിഷ്ഠ, ആത്മീയബോധം, എന്നീ കാര്യങ്ങൾക്കു് വലിയ പ്രാധാന്യമാണു് നെഹ്റു കല്പിച്ചിട്ടുള്ളതു്. ഭൗതികമായ പുരോഗതിയോടൊരുമിച്ചു് ആത്മീയമായ വികാസവും നേടിയിട്ടില്ലാത്ത യാതൊരു നാഗരികതയ്ക്കും നിലനില്പില്ലാ

25. ആത്മകഥ, പേജ്: 379.

26. സോഷ്യലിസത്തെ സംബന്ധിച്ചു കോൺഗ്രസ്സുകാർക്കുള്ള ബാലപാഠം, പേജ് 190.

നർഹതയില്ലെന്നു് അദ്ദേഹം വാദിച്ചു. "ആത്മീയസാധനയി ല്ലാത്ത ഭൗതികപുരോഗതി ആപത്തിലെത്തിക്കും".[27] എന്നാണ ദ്ദേഹം എഴുതിയിട്ടുള്ളതു്. സമകാലനാഗരികതയിൽ ഭൗതിക പുരോഗതിക്കനുസരിച്ചു് ആത്മീയവികാസം ഉണ്ടായിട്ടില്ലെന്നു് അദ്ദേഹം ക്ഷുഭിതപ്പെടുന്നു. ആകയാൽ ആത്മീയനിലവാരം ഉയ ർത്തുന്നതിനു് നിർണ്ണായകനടപടികളെടുക്കേണ്ടതു് മനുഷ്യരാശി യുടെ മുമ്പിലുള്ള അടിയന്തിരകർത്തവ്യമാണു്.

ഭൗതികവും സാങ്കേതികവും ശാസ്ത്രീയവും ആയ പുരോഗതി യെ ലേശവും താഴ്ത്തിക്കെട്ടാതെതന്നെ മനുഷ്യന്റെ ധാർമ്മിക മായ പുരോഗതിയ്ക്കു് നെഹ്റു വലിയ പ്രാധാന്യം കല്പിച്ചു. സ ദാചാരത്തിന്റെ കൃത്രിമ അവകാശപ്പെടുന്ന മതത്തെ നെഹ്റു തിരസ്കരിച്ചുവെങ്കിലും, അദ്ദേഹം ഇങ്ങിനെ എഴുതിയിട്ടുണ്ടു്: 'മനുഷ്യനെ അവന്റെ സാധാരണ ചുറ്റുപാടുകളിൽനിന്നു് ഉയർത്തി ധാർമ്മികവും ആത്മീയവും ആയ പ്രകൃഷ്ടം അവനു് കൈ വരുത്തുന്ന എന്തോ ഒന്നിൽ ഞാൻ തീർച്ചയായും വിശ്വസിക്കുന്നുണ്ടു്; നിങ്ങൾക്കതിനെ മതമെന്നു് വിളിയ്ക്കാം, ഇഷ്ടംപോലെ മറ്റെന്തെങ്കിലും വിളിയ്ക്കാം".[28]

ഈ ആത്മീയപ്രഭാവത്തെ മതത്തിനു പകരമായിട്ടാണു നെ ഹ്റു പലപ്പോഴും പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു്. യാതൊരു മതത്തിലും പി ടിവാദത്തിലും വിശ്വസിക്കാത്ത താൻ മനുഷ്യന്റെ ആത്മീയ സത്തയിൽ വിശ്വസിക്കുന്നു, എന്നദ്ദേഹം വ്യക്തമാക്കിയി ട്ടുണ്ടു്."[29]

വ്യക്തിയുടെ ശരിയായ വികാസത്തെ സാമൂഹ്യവിമോചന ത്തോടു മാത്രമല്ല ധാർമ്മികപുരോഗതിയോടും നെഹ്റു ബന്ധ പ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടു്. "ഭൗതികാഭിവൃദ്ധിക്കുവേണ്ടിയുള്ള പ്ലാനുക ളും പദ്ധതികളുമൊരുമിച്ചു ധാർമ്മികവും ആത്മീയവുമായ പുരോഗ തിക്കു വേണ്ട മറ്റേർപ്പാടുകളും ഉണ്ടാകുമ്പോൾ മാത്രമേ പൂർണ്ണ മായ മനുഷ്യനെ വാർത്തെടുക്കുവാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ എന്നദ്ദേ ഹം എഴുതിയിട്ടുണ്ടു്".[30]

27. നെഹ്റുവിന്റെ മനസ്സു് — ആർ. കെ. കരഞ്ചിയ. പേജു്. 103.

28. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജു് 33.

29. ജവഹർലാൽ നെഹ്റുവിനു് ആദരാഞ്ജലി, പേജു് 119.

30. നെഹ്റുവിന്റെ മനസ്സു്—ആർ. കെ. കരഞ്ചിയ, പേജു് 34.

എന്നാൽ ആത്മീയപ്രഭാവത്തെ ഒരു കേവലസങ്കല്പമായി ഉയർത്താൻ നെഹ്റു ഒരിക്കലും തുനിഞ്ഞിട്ടില്ല. ഒറ്റപ്പെട്ടതിയിട്ടല്ല, ഭൗതികപുരോഗതിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ടത്തിക്കൊണ്ട്—മനുഷ്യന്റെ അത്യുന്നതവളർച്ചയുള്ള അത്യന്താപേക്ഷിതമാർഗ്ഗമായിട്ട്—മാത്രമാണ് ആത്മീയപ്രഭാവത്തെക്കുറിച്ചു നെഹ്റു പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുള്ളതു്. ഭൗതികപുരോഗതിയോടൊരുമിച്ചു് ആത്മീയപുരോഗതിയും ഉണ്ടായാൽ മാത്രമേ വ്യക്തിക്കും സമുദായത്തിനും പൂർണ്ണവളർച്ചയിലെത്തുവാൻ കഴിയുകയുള്ളു എന്നു നെഹ്റു വിശ്വസിച്ചു. "നാളത്തെ വെല്ലുവിളികളേയും പരീക്ഷണങ്ങളേയും നേരിടാൻ ഇതൊന്നേ നമുക്കു മാർഗ്ഗമുള്ളൂ".[31]

സാധാരണ ദാർശനികന്മാർ ചെയ്യാറുള്ളതുപോലെ ആത്മീയപ്രഭാവത്തെ ഒരു കേവലതത്ത്വമാക്കി നെഹ്റു ഉയർത്തിയിട്ടില്ലെന്നു മാത്രമല്ല, അങ്ങിനെ ചെയ്യുകയെന്നു ദീർഘദൃഷ്ടിയോടുകൂടി ആ രാഷ്ട്രീയനേതാവു താക്കീതു നൽകിയിട്ടുമുണ്ടു്. "അടിയന്തിരമായ ദുർഘടപ്രശ്നങ്ങളിൽനിന്നു് ഒഴിഞ്ഞുമാറുന്നതിനുള്ള ഒരു ഉപായമായിട്ടാണു് ആത്മീയപ്രഭാവത്തെ പലരും പൊക്കിപ്പിടിക്കുന്നതു്," എന്നദ്ദേഹം രേഖപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു. വ്യക്തിയും സമുദായവും ഭൗതികതൃഷ്ണകളിൽ മാത്രമായി മുഴുകിപ്പോകരുതെന്നാണു നെഹ്റു നിഷ്കർഷിച്ചതു്.

മാർക്സിസ്റ്റ് വൈരുദ്ധ്യാത്മകവാദം നെഹ്റുവിനെ വളരെയധികം സ്വാധീനിച്ചിരുന്നുവെന്നു മുമ്പു പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. നെഹ്റുവിന്റെ ചിന്താഗതികളിൽ പലേടത്തും ഈ വൈരുദ്ധ്യാത്മകപ്രവണത നാം കാണുന്നുണ്ടു്.

പ്രകൃതിയും സമുദായവും വ്യക്തിയും എപ്പോഴും ചലിച്ചും മാറിയും വികസിച്ചുംകൊണ്ടാണിരിക്കുന്നതെന്നു് അദ്ദേഹം കലവറകൂടാതെ അംഗീകരിക്കുന്നു. ദൃശ്യപ്രപഞ്ചത്തിലെ ഒരു നിയമമാണിതു്; അല്ലാതെ യാതൊരു ബാഹ്യപ്രേരണയും അതിലില്ലെന്നും അദ്ദേഹം വിശ്വസിക്കുന്നു.

മനുഷ്യന്റെ ചിന്തകളും ആശയങ്ങളും മാറുകയും വികസിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ടെന്നു നെഹ്റു വിശ്വസിച്ചു. "അന്വേഷണം നിലച്ചാൽ, സനാതനമെന്നു് അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടാൽ, ആ

31. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജു് 106.

ഒരു തത്വത്തിന്റെയും പ്രസക്തിയും മൂല്യവും നഷ്ടപ്പെട്ടുപോകുന്നു'' എന്നാണദ്ദേഹം എഴുതിയിട്ടുള്ളത്. ''സത്യത്തെക്കുറിച്ചും സൗന്ദര്യത്തെക്കുറിച്ചും സ്വാതന്ത്ര്യത്തെക്കുറിച്ചും തത്വവിചാരം ഇല്ലെന്നു വന്നാൽ നാം അലസരായിത്തീരുന്നു, കർമ്മവിമുഖരായിത്തീരുന്നു...മാറ്റമില്ലെങ്കിൽ മരണമാണു''.[32]

ചുറ്റുമുള്ള ലോകത്തിൽ വിരുദ്ധശക്തികളുടെ ഐക്യത്തെക്കുറിച്ചും സമരത്തെക്കുറിച്ചും നെഹ്റുവിന്റെ അഭിപ്രായങ്ങൾ വിശേഷിച്ചും ശ്രദ്ധേയങ്ങളാണ്. ജീവിതം വൈരുദ്ധ്യങ്ങൾ നിറഞ്ഞതാണെന്നും അതു ജീവിതത്തിന്റെ നൈസർഗ്ഗികസ്വഭാവവിശേഷമാണെന്നും അദ്ദേഹം പലപ്പോഴും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

പഴകിജീർണ്ണിച്ചതിന്റേയും പുതിയതിന്റേയും രൂപത്തിലാണു വൈരുദ്ധ്യങ്ങൾ ജീവിതത്തിൽ നിയമേന പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നതെന്നു് അദ്ദേഹം കരുതി. വികാസപ്രക്രിയയിൽ പഴയ ചിലതു കാലഹരണപ്പെട്ടുപോകുന്നു; പുതിയ ചിലതു് ആധിപത്യം നേടുകയും ചെയ്യുന്നു. ചിന്താവൃത്തിയിലും മാറ്റങ്ങളുണ്ടാവുന്നതു് അതുകൊണ്ടാണു്.

''ഒന്നിനൊന്നു തുടർന്നാണു ചിന്തകളുണ്ടാകുന്നതെങ്കിലും ഓരോന്നും മാറിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ജീവിതത്തോടു ബന്ധപ്പെട്ടതന്നെയിരിക്കുന്നു...ഒന്നിനൊന്നു വിരുദ്ധമെങ്കിലും പഴയ ചിന്തകളും പുതിയ ചിന്തകളും പലപ്പോഴും കൂടിക്കുഴഞ്ഞു് ഒപ്പമൊപ്പമാണു പോകുന്നതു്. വ്യക്തിയുടെ ചിത്തവും വൈരുദ്ധ്യങ്ങൾകൊണ്ടു നിറഞ്ഞതാണു്; ആയാളുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഒന്നിനൊന്നു പൊരുത്തപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടുപോകാൻ പ്രയാസമുണ്ടു്''.[33]

വിരുദ്ധശക്തികൾ തമ്മിലുള്ള സമരം എല്ലാ വികാസത്തിലും അന്തർലീനമാണെന്നും ജീവിതംതന്നെ ഒരു സമരമാണെന്നും നെഹ്റു വിശ്വസിച്ചു. ലക്ഷ്യത്തേക്കാളധികം ഈ സമരമാണു ജീവിതത്തെ കാമ്യമാക്കുന്നതു്.[34]

വിരുദ്ധശക്തികൾ തമ്മിലുള്ള സമരം നാശത്തിനു മാത്രമല്ല, സൃഷ്ടിക്കും വഴിതെളിയിക്കുന്നതായി നെഹ്റുവിനു ബോ

32. ''ഇന്ത്യയെ കണ്ടെത്തൽ'' പേജ് 517-518.

33. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജ് 173.

34. നെഹ്റു, ആത്മകഥ. പേജ് 622.

ദ്ധ്യപ്പെട്ടിരുന്നു. ഈ തത്വത്തെ ഇന്ത്യയിലെ വിമോചനസമരത്തിലും അദ്ദേഹം ബാധകമാക്കി. ഇന്ത്യയിലെ ജനങ്ങളുടെ ത്യാഗങ്ങളും കഷ്ടപ്പാടുകളും അവരുടെ പുരോഗതിക്കും നവോത്ഥാനത്തിനും വഴിതെളിയിക്കുമെന്നു് അദ്ദേഹത്തിനു ദൃഢവിശ്വാസമായിരുന്നു. "...നിർമ്മാണരംഗത്തു് എത്തുന്നതിനുമുമ്പു സംഘട്ടനത്തിന്റേയും നാശത്തിന്റേയും മരുഭൂമി നമ്മൾ കടക്കേണ്ടതായിട്ടുണ്ടു്" എന്നാണദ്ദേഹം എഴുതിയിട്ടുള്ളതു്.[35]

വിരുദ്ധശക്തികളുടെ സമരത്തെ ഒരുപാടു മാറ്റങ്ങളായും സുഗമമായ പരിണാമപ്രക്രിയയായും അല്ല നെഹ്റു കണക്കാക്കിയതു്. വികാസപ്രക്രിയയിൽ പലപ്പോഴും ഒരു ചാട്ടം—ഗുണാത്മകമായ ഒരു മാറ്റം—ഉണ്ടാകുന്നുണ്ടെന്നു് അദ്ദേഹം അംഗീകരിച്ചു. അങ്ങിനെ ഗുണാത്മകമായൊരു മാറ്റം ഇന്ത്യയുടെ ജീവിതത്തിലും അത്യാവശ്യമാണെന്നു് അദ്ദേഹം കരുതി. ചരിത്രഗതി ആവശ്യപ്പെടുന്നതു് ഇന്ത്യ രാഷ്ട്രീയസ്വാതന്ത്ര്യം നേടി സാമൂഹ്യവും സാമ്പത്തികവുമായ മൗലികപരിവർത്തനങ്ങൾ കൈവരുത്തണമെന്നാണു്. അദ്ദേഹം ഇങ്ങിനെ എഴുതിയിരിക്കുന്നു: "ഇന്ത്യയുടെ ഇന്നത്തെ ഘട്ടത്തിൽ തെല്ലൊന്നു മുന്നേറിയതുകൊണ്ടു മാത്രമായില്ല, ചില്ലറ പരിഷ്കാരങ്ങൾ വരുത്തിയതുകൊണ്ടുമായില്ല. സമഗ്രമായൊരു മാറ്റം, വലിയൊരു ചാട്ടംതന്നെ, അത്യാവശ്യമാണു്. അല്ലെങ്കിലോ, സർവ്വനാശത്തിലാണു് നമ്മളെത്തുക".[36]

ജീവിതത്തിലെ എല്ലാ വൈരുദ്ധ്യാത്മകപ്രക്രിയകളേയും അനുരഞ്ജനത്തിലും സംശ്ലേഷത്തിലും എത്തിക്കാമെന്നും നെഹ്റു കരുതുന്നുണ്ടു്. ഗുണാത്മകമായ മാറ്റത്തിനുപോലും അനുരഞ്ജനത്തിനേറെയും സംശ്ലേഷണത്തിനേറെയും പ്രാധാന്യം അദ്ദേഹം നൽകുന്നു. വ്യത്യസ്ത സാമൂഹ്യവ്യവസ്ഥകൾ നിലവിലുള്ള രാജ്യങ്ങൾ തമ്മിൽ സമാധാനപരമായ സഹവർത്തിത്വം വേണമെന്ന ശക്തിയായി വാദിക്കുന്ന അദ്ദേഹം അതേ തത്വത്തെ എല്ലാത്തരത്തിലുള്ള വൈരുദ്ധ്യങ്ങൾക്കും, ആശയപരമായ വൈരുദ്ധ്യങ്ങൾക്കുപോലും, ബാധകമാക്കണമെന്നാണു് ആവശ്യപ്പെടുന്നതു്. "സഹവർത്തന"സിദ്ധാന്തത്തെ അദ്ദേഹം വ്യാഖ്യാനിക്കുന്നതു് ഈ വിധ

35. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജു് 102.

36. "ഇന്ത്യയെ കണ്ടെത്തൽ" പേജു് 520.

ത്തിലാണ്: "മാനസികവും ആത്മീയവുമായ ഒരു സമീപനമാണതു്. അഭിപ്രായഭിന്നതകളും വൈരുദ്ധ്യങ്ങളും അനുരഞ്ജിപ്പിക്കുന്നതിനും മതം, പ്രത്യയശാസ്ത്രം, സാമൂഹ്യ-സാമ്പത്തികവ്യവസ്ഥകൾ എന്നിവയിലുള്ള വ്യത്യാസങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കുന്നതിനും പൊറുപ്പിക്കുന്നതിനും അതു യത്നിക്കുന്നു..."[37]

ആശയവാദത്തിൽനിന്നും ഭൗതികവാദത്തിൽനിന്നും ഭിന്നമായി സംശ്ലേഷവാദം എന്ന മൂന്നാമതൊന്നു് സാദ്ധ്യവും ആവശ്യവുമാണെന്നു നെഹ്റു പ്രഖ്യാപിച്ചിരിക്കയാണു്. ആശയവാദത്തിലും ഭൗതികവാദത്തിലും ഉള്ള പരിമിതികളും ദോഷവശങ്ങളും നീക്കംചെയ്തു രണ്ടിന്റേയും ഗുണഭാഗങ്ങൾ സംശ്ലേഷിപ്പിച്ചെടുക്കുക, ജീവിതത്തോടു് ഒരു ശാസ്ത്രീയസമീപനം കൈക്കൊള്ളുക—നെഹ്റുവിന്റെ മനോവ്യാപാരം ഈ വഴിയ്ക്കായിരുന്നു. "നാഗരികത ശാസ്ത്രത്തിനൊത്തു പുരോഗമിയ്ക്കുമ്പോൾ അതാചാരക്രമത്തിന്റേയും കൂട്ടജീവിതത്തിന്റേയും സംശ്ലേഷചിന്താഗതിയുടേയും പുതിയൊരടിത്തറ അതു കണ്ടെത്തുമെന്നു നമുക്കു പ്രതീക്ഷിക്കുക"[38] എന്നാണദ്ദേഹം എഴുതിയിട്ടുള്ളതു്.

പരസ്പരം എതിർത്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന പ്രത്യയശാസ്ത്രങ്ങൾ തമ്മിൽ സംശ്ലേഷിക്കുന്നതിനുള്ള രംഗം ഇന്ത്യയായേയ്ക്കാം എന്നും നെഹ്റു കരുതി.[39]

താൻ അശ്രാന്തം പരിശ്രമിച്ചു് ഇന്ത്യൻനാഷണൽ കോൺഗ്രസ്സിനെക്കൊണ്ടു് അംഗീകരിപ്പിച്ച സോഷ്യലിസ്റ്റ്ലക്ഷ്യത്തിൽ ഈ സംശ്ലേഷം ഉൾച്ചേന്നിട്ടുണ്ടെന്നാണു് നെഹ്റു അവകാശപ്പെടുന്നതു്. സോഷ്യലിസവും നെഹ്റുവിനെ ചെറുപ്പംമുതല്ക്കേ ആകഷ്ടിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ആർ. കെ. കരഞ്ചിയയ്ക്കു നൽകിയ അഭിമുഖസംഭാഷണത്തിൽ അദ്ദേഹം ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു: "കഴിഞ്ഞ അൻപതുകൊല്ലമായി ഞാൻ സോഷ്യലിസത്തിൽ വിശ്വസിച്ചുവരികയാണു്...സോഷ്യലിസത്തിൽ വിശ്വസിച്ചു് അതിനുവേണ്ടിയുള്ള പ്രയത്നം ഞാൻ തുടരുകയും ചെയ്യും".[40]

---

37. നെഹ്റുവിന്റെ മനസ്സു്—ആർ. കെ. കരഞ്ചിയ, പേജു് 89.
38. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജു് 103.
39. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജു് 101.
40. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജു് 57.

നെഹ്റുവിന്റെ സോഷ്യലിസം മാർക്സും, എംഗൽസും, ലെനിനും ആവിഷ്കരിച്ച ശാസ്ത്രീയകമ്മ്യൂണിസത്തിൽനിന്നു സ്വാഭാവികമായും വ്യത്യസ്തമാണ്. എന്നിരിക്കിലും ഇന്ത്യയിലെ അദ്ധ്വാനിക്കുന്ന ജനകോടികളുടെ ദാരിദ്ര്യത്തിന്നുള്ള ഏക പോംവഴി സോഷ്യലിസമാണെന്നു് അദ്ദേഹത്തിനു ബോദ്ധ്യമായിരുന്നു. ജനങ്ങളുടെ ക്ഷേമമാണു് സോഷ്യലിസത്തിന്റെ മാനദണ്ഡമെന്നു് അദ്ദേഹം പലപ്പോഴും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. സോഷ്യലിസത്തിൽ മാത്രമാണു് ഇന്ത്യയുടെ ഭാവിയെ അദ്ദേഹം ദർശിച്ചതു്.

കേവലം ഒരു സാമ്പത്തികസിദ്ധാന്തമായിട്ടല്ല, സമഗ്രവും സംശ്ലേഷാത്മകവും ആയ ഒരു ജീവിതസിദ്ധാന്തമായിട്ടാണു്, സോഷ്യലിസത്തെ നെഹ്റു അംഗീകരിച്ചതും വ്യാഖ്യാനിച്ചതും. സോഷ്യലിസത്തിലാണു് ഇന്ത്യയുടേയും ലോകത്തിന്റെയും പ്രശ്നങ്ങൾക്കുള്ള പരിഹാരം അദ്ദേഹം കണ്ടതു്.[41]

കൊളോണിയൽ മർദ്ദനങ്ങളേയും സാമൂഹ്യമർദ്ദനങ്ങളേയും പതറിച്ച കൂടാതെ എതിർത്തുപോന്ന മാനവസുഹൃത്തായ നെഹ്റു നമ്മുടെ കാലഘട്ടത്തിലെ ഏറ്റവും ഉയർന്ന ചിന്താശക്തിയായ സോഷ്യലിസത്തിൽ സ്വാഭാവികമായും അനിവാര്യമായും എത്തിച്ചേർന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ രാഷ്ട്രീയപ്രവർത്തനങ്ങളുടെ സിദ്ധാന്തപരമായ അടിസ്ഥാനം യുക്തിചിന്തയും ചരിത്രത്തിലുള്ള വിശ്വാസവും ആയിരുന്നു; തന്റെ ജനങ്ങളുടെ സർഗ്ഗാത്മകമായ കഴിവുകളിലും സോഷ്യലിസ്റ്റ് മാതൃകയിൽ ഇന്ത്യൻസമുദായം പുനഃസംഘടിപ്പിക്കേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യത്തിലും അദ്ദേഹം ദൃഢമായി വിശ്വസിച്ചു.

മഹത്തായ ഈ ഉന്നതലക്ഷ്യങ്ങൾ സാധിക്കുന്നതിന്നുവേണ്ടിയാണു് നെഹ്റു തന്റെ ജീവിതം അർപ്പിച്ചതു്. ജവഹർലാൽനെഹ്റുവിനെ—ഭാരതത്തിന്റെ ഉത്തമസന്താനത്തെ—ഉന്നതനായ ഒരു രാജ്യതന്ത്രജ്ഞനും രാഷ്ട്രീയനേതാവും എന്ന നിലയ്ക്കു മാത്രമല്ല, പ്രഗത്ഭനായ ഒരു ചിന്തകനും മാനവസുഹൃത്തും എന്ന നിലയ്ക്കുകൂടി ലോകമാകെ ഇന്നു് ആദരിക്കുന്നതും വാഴ്ത്തുന്നതും അതുകൊണ്ടാണു്.

---

41. ജവഹർലാൽനെഹ്റുവിന്നു് ആദരാഞ്ജലി, പേ: 120. (റഷ്യൻ പതിപ്പു്)

ജവഹർലാൽ നെഹ്റു
ഒരു ചരിത്രകാരനെന്ന നിലയിൽ

(എ. ദ്യാക്കോവ്, ടി. സെമനോവ)

ഭാരതത്തിന്റെ ഉത്തമസന്താനമായ ജവഹർലാൽനെഹ്റുവിന്റെ പേർ ധീരോദാത്തമായ സ്വാതന്ത്ര്യസമരമായും സ്വതന്ത്രഇന്ത്യയുടെ നിർമ്മാണമായും അഭേദ്യമാംവിധം ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കയാണ്. സംസ്കാരസമ്പന്നനും പ്രഗത്ഭമതിയും ആയിരുന്ന അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആദ്യകാലവിദ്യാഭ്യാസം രസതന്ത്രം, ഭ്രഗർഭശാസ്ത്രം, സസ്യശാസ്ത്രം, നിയമം എന്നിവയിലായിരുന്നുവെങ്കിലും, ചരിത്രമുൾപ്പെടെ നാനാവിഷയങ്ങളിലും അദ്ദേഹത്തിന്ന് അതിയായ അവഗാഹവും താല്പര്യവും ഉണ്ടായിരുന്നു.

കഴിഞ്ഞകാലസംഭവങ്ങളിൽ സ്ഥായിയായ താല്പര്യം അദ്ദേഹം പ്രദർശിപ്പിച്ചു; ലോകചരിത്രഗതിയിലും സ്വന്തം രാജ്യത്തിന്റെ ചരിത്രത്തിലും നിർണ്ണായകമായ സംഗതികളിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സ് അവിരാമം വ്യാപരിച്ചു. രാജ്യത്തിന്റെ സമ്പന്നമായ ചരിത്രപശ്ചാത്തലം കണക്കിലെടുത്തുകൊണ്ടാണ് ഇന്ത്യയുടെ പ്രശ്നങ്ങളെ അദ്ദേഹം സമീപിച്ചത്. "വർത്തമാനകാലത്തിന്റെ വേരുകൾ ഉറച്ചിട്ടുള്ളതു ഭൂതകാലത്തിലാണ്. വർത്തമാനത്തെ കൂടുതൽ നന്നായി മനസ്സിലാക്കുന്നതിന്ന് വല്ല സൂചനകളും ലഭിക്കുമോ എന്നാരാഞ്ഞുകൊണ്ട് ഭൂതകാലസംഭവങ്ങളെ ഞാൻ സൂക്ഷ്മമായി പരിശോധിച്ചിട്ടുണ്ട്. പക്ഷെ വർത്തമാനത്തിന്റെ പ്രാധാന്യം ഒരിക്കലും—കഴിഞ്ഞകാലത്തെക്കുറിച്ചു മനനംചെയ്യുന്ന അവസരങ്ങളിൽപോലും—എന്നെ വിട്ടുപിരിഞ്ഞിട്ടില്ല"[1] —എന്നാണദ്ദേഹം എഴുതിയിട്ടുള്ളതു്.

ഇന്ത്യയുടേയും മറ്റു രാജ്യങ്ങളുടേയും ചരിത്രം നന്നായി പഠിച്ചും ചരിത്രവിഷയകമായും ദാർശനികമായും ഉള്ള ആധുനിക

1. "ഇന്ത്യയെ കണ്ടെത്തൽ", പേജ് 11.

സിദ്ധാന്തങ്ങൾ വേണ്ടപോലെ ഗ്രഹിച്ചും പ്രാചീനസാഹിത്യങ്ങൾ വായിച്ചും നെഹ്റു തന്റെ ചരിത്രപരിജ്ഞാനത്തിന്റെ ആഴവും വ്യാപ്തിയും വർദ്ധിപ്പിച്ചു. മാർക്സിന്റേയും ലെനിന്റേയും കൃതികളും സോവിയറ്റുയൂണിയനിലെ സോഷ്യലിസ്റ്റ് നിർമ്മാണത്തിന്റെ അനുഭവങ്ങളും അദ്ദേഹത്തെ വളരെയേറെ സ്വാധീനിച്ചിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹം ഇങ്ങിനെ എഴുതിയിരിക്കുന്നു: "മാർക്സിന്റേയും, ലെനിന്റേയും ഗ്രന്ഥങ്ങൾ എന്നെ ഹഠാദാകർഷിച്ചു; ചരിത്രത്തേയും സമകാലസംഭവങ്ങളേയും പുതിയൊരു വെളിച്ചത്തിൽ കാണുവാൻ അവ എന്നെ സഹായിച്ചു. ചരിത്രത്തിന്റേയും സാമൂഹ്യവികാസത്തിന്റേയും നീണ്ട നീണ്ട ശൃംഖലകൾക്കു പരസ്പരബന്ധവും ഒരു ചലനഗതിയും ഉള്ളതായി എനിക്കു ബോദ്ധ്യപ്പെട്ടു; ഭാവിയെ കുറേക്കൂടി തെളിഞ്ഞുകാണുവാൻ എനിക്കു സാധിക്കുകയും ചെയ്തു. സോവിയറ്റുയൂണിയന്റെ പ്രായോഗികനേട്ടങ്ങൾ അതീവ ശ്രദ്ധേയങ്ങളാണ്".[2]

മാർക്സിസ്റ്റ് തത്വസംഹിതയിലെ കറെ ഭാഗങ്ങൾ—മനസ്സും പദാർത്ഥവും തമ്മിലുള്ള ഏകീഭാവം, പദാർത്ഥത്തിന്റെ ചൈതന്യം, അവിരാമമായ ചലനപ്രക്രിയയിലെ പരിണാമങ്ങളും ചാട്ടങ്ങളും, കാര്യകാരണബന്ധങ്ങൾ, വിധിനിഷേധസംശ്ലേഷങ്ങൾ ആദിയായവ—നെഹ്റു സ്വീകരിച്ചു".[3] എന്നാൽ ബാക്കി പല ഭാഗങ്ങളും മാർക്സിസത്തിൽ അദ്ദേഹം അംഗീകരിച്ചിട്ടില്ല. ഭാരതീയചിന്താഗതികളിൽ പ്രാമാണ്യം വഹിക്കുന്ന വേദാന്തത്തിന്റെ സമീപനമാണു പല സംഗതികളിലും അദ്ദേഹം അവലംബിച്ചതു്.

ഒരു ചരിത്രകാരനെന്ന നിലയിൽ നെഹ്റുവിന്റെ വീക്ഷണം കൂടുതൽ വ്യാപകവും സങ്കീർണ്ണവുമായിരുന്നു. ദേശീയവിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ നേതാവെന്ന നിലയിൽ നെഹ്റു നടത്തിയ രാഷ്ട്രീയപ്രവർത്തനങ്ങളും ഇന്ത്യയിലെ സാമൂഹ്യജീവിതത്തിന്റെ നാനാവശങ്ങളെപ്പറ്റി (സാമൂഹ്യോല്പാദനം, സംസ്കാരം, ആത്മീയസമ്പത്തു് ആദിയായവയെപ്പറ്റി) അദ്ദേഹം ആർജ്ജിച്ച അഗാധമായ പരിജ്ഞാനവും ചരിത്രവിഷയകമായി അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിപ്രായങ്ങൾക്കു മാറ്റുകൂട്ടിയിട്ടുണ്ട്.

---

2. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജ് 17.
3. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം.

ചരിത്രസംഭവങ്ങളെ യാഥാർത്ഥ്യബോധത്തോടുകൂടി വിലയിരുത്തുവാൻ അദ്ദേഹം പരിശ്രമിച്ചു. ചരിത്രഗതിയുടെ ഭൗതിക വ്യാഖ്യാനം ഏറെക്കുറെ അദ്ദേഹത്തിനു സ്വീകാര്യമായിരുന്നു.

മാനവചരിത്രത്തെ നെഹ്റു വീക്ഷിച്ചതു് അനുസ്യൂതവും ഏകീഭൂതവും ആയ ഒരു പ്രക്രിയയായിട്ടാണു്. പരസ്പരബന്ധത്തിൽ വർത്തിച്ച ലോകത്തിലെ എല്ലാ ജനതകളുടേയും നാഗരികതകളുടേയും ചരിത്രം അതിൽ ഉൾക്കൊണ്ടിരുന്നു. മനുഷ്യൻ സാമൂഹ്യജീവിതത്തിന്റെ ഏറ്റവും താണപടിയിൽനിന്നു് ക്രമത്തിൽ ഉയർന്ന പടികളിലേയ്ക്കു് നീങ്ങുകയാണുണ്ടായിട്ടുള്ളതെന്നു് അദ്ദേഹം കരുതി. മുന്നോട്ടുള്ള ഈ പ്രയാണത്തിൽ വീഴ്ചകളും സ്തംഭനങ്ങളും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടു്; പക്ഷേ പൊതുഗതിയ്ക്കു് തടസ്സം വന്നിട്ടില്ല. യാദൃച്ഛികതയെ തീരെ ഒഴിവാക്കിയിട്ടില്ലെങ്കിലും ചരിത്രഗതിയുടെ നിയതസ്വഭാവത്തെ നെഹ്റു ഏറെക്കുറെ അംഗീകരിച്ചിരുന്നു. ഈ വസ്തുതയാണു് നെഹ്റുവിന്റെ ചരിത്രവീക്ഷണത്തെ മറുപല ഇന്ത്യൻ ചരിത്രകാരന്മാരുടേതിൽനിന്നും വേർതിരിച്ചുനിർത്തിയതു്.

നെഹ്റുവിന്റെ പ്രസംഗങ്ങളിൽ ചരിത്രത്തെ സാമാന്യവൽക്കരിച്ചുള്ള പൊതുനിഗമനങ്ങൾ സുലഭങ്ങളാണു്. തന്റെ രാജ്യത്തിന്റെ ചരിത്രത്തെക്കുറിച്ചു് നെഹ്റു നേടിയിരുന്ന അതിയായ അവഗാഹവും താൻതന്നെ പ്രധാന പങ്കു് വഹിച്ച ചരിത്രസംഭവങ്ങളുടെ പ്രാധാന്യത്തെ വിവേചിച്ചറിയുന്നതിനു് അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്ന അന്യാദൃശമായ പാടവവും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രസംഗങ്ങൾക്കു് ആശയദാർഢ്യവും അനുഭവസാരസ്യവും നൽകി.

സജീവരാഷ്ട്രീയപ്രവർത്തനത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടിരുന്ന നെഹ്റുവിനു് ജയിൽവാസക്കാലത്തു് — അതെല്ലാംകൂടി ഏതാണ്ടു് പത്തുകൊല്ലമുണ്ടായിരുന്നു — തന്റെ ആശയങ്ങളും അഭിപ്രായങ്ങളും സാമാന്യവൽക്കരിക്കുന്നതിനും ക്രോഡീകരിക്കുന്നതിനും അവസരം ലഭിച്ചു. ''ലോകചരിത്രത്തിലേയ്ക്കു് ഒരെത്തിനോട്ടം'', ''ഇന്ത്യയെ കണ്ടെത്തൽ'' എന്നീ രണ്ടു പ്രാമാണികചരിത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾ ജയിലിൽവെച്ചു് അദ്ദേഹം എഴുതി.

1930-കാലത്തു് തന്റെ മകൾ ഇന്ദിരയ്ക്കെഴുതിയ കത്തുകളുടെ രൂപത്തിലാണു് ''ലോകചരിത്രത്തിലേയ്ക്കൊരെത്തിനോട്ടം''

ആദ്യമായി പുറത്തുവന്നതു്. പിന്നീടു് പുസ്തകരൂപത്തിൽ അതിന്റെ പല പതിപ്പുകളും പ്രസിദ്ധപ്പെട്ടുത്തുകണ്ടായി. പ്രാചീനകാലത്തെ പൗരസ്ത്യനാഗരികതകളെ പരാമർശിച്ചുകൊണ്ടാണു് പ്രസ്തുത കൃത്തുകൾ തുടങ്ങുന്നതു്; രണ്ടാം ലോകമഹായുദ്ധത്തിനു ടയാക്കിയ സംഭവങ്ങളുടെ വിവരണത്തോടുകൂടി അവ അവസാനിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

രണ്ടാമത്തെ ഗ്രന്ഥം പ്രാചീനകാലംമുതൽ ആധുനികകാലം വരെയുള്ള ഇന്ത്യയുടെ ചരിത്രത്തിന്റെ ഒരു വിശകലനമാണു്.

ചരിത്രത്തിന്റെ വിപുലമായ പശ്ചാത്തലത്തിൽ ഇന്ത്യയെ ചിത്രീകരിച്ചുകൊണ്ടു് പൗരാണികകാലങ്ങളിൽ പൗരസ്ത്യരാജ്യങ്ങളിൽ പുലർന്നുപോന്ന നാഗരികതകളെക്കുറിച്ചു് അദ്ദേഹം പ്രതിപാദിക്കുന്നു. പ്രസ്തുത നാഗരികതകളുടെ ശാസ്ത്രീയവും സാങ്കേതികവുമായ നേട്ടങ്ങൾ മാനവചരിത്രത്തിൽ ഉയർന്നൊരു സ്ഥാനം അവയ്ക്കു് നേടിക്കൊടുത്തിട്ടുണ്ടു്. അക്കാലത്തു് ഇന്ത്യയുടെ പുരോഗതി മറേതു രാജ്യത്തിനേക്കാളുമതിനോടും കിടപിടിയ്ക്കുന്നതായിരുന്നു. പ്രാചീനഭാരതത്തിലെ സുവർണ്ണയുഗം എന്നു വിളിക്കപ്പെടുന്ന (ക്രിസ്തുവിനു് മുമ്പും പിമ്പുമുള്ള ഓരോ) നൂറാണ്ടുകളിൽ രസതന്ത്രവും ലോഹശാസ്ത്രവും ഗണിതശാസ്ത്രവും ഇന്ത്യയിൽ അഭൂതപൂർവ്വമായ പുരോഗതി പ്രാപിച്ചിരുന്നു. ക്രിസ്താബ്ദം 2-ാംനൂറാണ്ടിൽതന്നെ ദശാംശഭിന്നിതസമ്പ്രദായം ഇന്ത്യയിൽ നടപ്പുണ്ടായിരുന്നു. അങ്കഗണിതത്തേയും ക്ഷേത്രഗണിതത്തേയും സംബന്ധിച്ചു് പ്രധാനപ്പെട്ട നിരവധി സങ്കേതങ്ങളും സിദ്ധാന്തങ്ങളും അക്കാലത്തു് ആവിഷ്കരിക്കപ്പെടുകയുമുണ്ടായി. ഗണിതശാസ്ത്രത്തിലെ നേട്ടങ്ങൾ ജ്യോതിർഗ്ഗണിതത്തിനു് പ്രചോദനം നൽകി. ഭാരതീയാചാര്യന്മാരുടേ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ അറബിഭാഷയിലേയ്ക്കു് പരിഭാഷ ചെയ്യപ്പെട്ട. ഇന്ത്യയിലെ അക്കങ്ങളും ഗണിതവിശേഷങ്ങളും യൂറോപ്പിൽ ആദ്യമായി എത്തിച്ചതു് അറബികളാണു്.

സാമൂഹ്യജീവിതത്തിലെ അനുകൂലനാഹചര്യങ്ങളാണു് ഇത്രയേറെ ശാസ്ത്രസിദ്ധികൾ പ്രാചീനഭാരതത്തിൽ ഉണ്ടായതിനു് കാരണമെന്നു് നെഹ്റു രേഖപ്പെടുത്തുന്നു. ഹെല്ലനിക് നാഗരികതയും മറും തടസ്സമായി നിന്ന അടിമവ്യവസ്ഥ ഇന്ത്യയിൽ വളർച്ച പ്രാപിച്ചിരുന്നില്ല.

പ്രാചീനഭാരതത്തിൽ സമൂഹഘടന തൊഴിലും ഉത്തരവാദിത്വവും വകതിരിച്ചുള്ളതായിരുന്നു. പ്രധാനമായി മൂന്നു ഘടകങ്ങളാണുണ്ടായിരുന്നതു്: സ്വയംഭരണമനുഭവിക്കുന്ന ഗ്രാമജനത; വ്യാപാരവും കൈത്തൊഴിലും നടത്തുന്ന ജാതിക്കാർ; കൂട്ടുകുടുംബവ്യവസ്ഥ. തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടുന്ന പഞ്ചായത്തുകളാണു് ഓരോ വിഭാഗത്തിലും ഭരണം നടത്തിയിരുന്നതു്. അംഗങ്ങൾക്കെല്ലാം തുല്യാവകാശമായിരുന്നു. കൃഷിയുടേയും കൈത്തൊഴിലിന്റേയും ഉയർന്നനിലവാരത്തിന്നു് അനുസാരമായ ഒരു സമൂഹഘടനയാണു് ചരിത്രത്തിലാദ്യംമുതല്ക്കേ ഇന്ത്യയിലുണ്ടായിരുന്നതു്. ജനാധിപത്യഅവകാശങ്ങൾ സമാദരിക്കപ്പെട്ടുകയുംചെയ്തു. ഈ സാമൂഹ്യവ്യവസ്ഥയ്ക്കു് അത്ഭുതാവഹമായ അടിയുറപ്പാണു് പ്രാചീനഭാരതത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്നതു്. വിദേശീയാക്രമണങ്ങളുടെ ഫലമായി ഭരണത്തിൽ പല മാറ്റങ്ങളും വന്നു. പക്ഷേ സാമൂഹ്യഘടനയെ അവ സ്പർശിച്ചില്ല. സാമൂഹ്യവിഭാഗങ്ങളുടെ ആന്തരജീവിതത്തിൽ രാഷ്ട്രീയപരിവർത്തനങ്ങൾ മാറ്റമൊന്നും വരുത്തിയില്ല. ഗ്രാമസ്വയംഭരണവ്യവസ്ഥ തകർന്നതു് ബ്രിട്ടീഷാധിപത്യം നിലവിൽവന്നതോടുകൂടിയാണു്. ഇക്കാര്യത്തിൽ സ്വതന്ത്രമായിട്ടാണെങ്കിലും നെഹ്രു മാർക്സിന്റെ അതേ നിഗമനത്തിലാണു് എത്തിച്ചേർന്നിട്ടുള്ളതു്.

പ്രാചീനഭാരതത്തിന്റെ സിവിൽചരിത്രത്തെക്കുറിച്ചുള്ള നെഹ്രുവിന്റെ പ്രതിപാദനം രാഷ്ട്രീയമായും ശാസ്ത്രീയമായും വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ട കണ്ടുപിടുത്തമാണു്. യൂറോപ്പിനെ കേന്ദ്രീകരിച്ചുകൊണ്ടു് 19-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ പ്രചുരപ്രചാരത്തിൽ വന്ന ചരിത്രസാഹിത്യത്തിന്നു് അതു് വലിയൊരു പ്രഹരമായിരുന്നു. പ്രസ്തുത സാഹിത്യം പൗരസ്ത്യജനതയ്ക്കു് രാഷ്ട്രീയസ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്നുള്ള അവകാശം മാത്രമല്ല, സ്വന്തം സംസ്കാരത്തിലും ചരിത്രത്തിലും അഭിമാനിക്കുന്നതിന്നുള്ള അവകാശംപോലും നിഷേധിച്ചിരുന്നു. "ഇന്ത്യയെ കണ്ടെത്തൽ" എന്ന ഗ്രന്ഥശീർഷകം സൂചനാഗർഭമായിട്ടുള്ളതാണു്. ഇന്ത്യയുടെ പൗരാണികചരിത്രത്തേയും സംസ്കാരത്തേയും ലോകത്തിന്നു് പരിചയപ്പെടുത്തുകയാണു് നെഹ്രു ഈ ഗ്രന്ഥം വഴി ചെയ്യുന്നതു്: ലോകസംസ്കാരത്തിന്നു് ഇന്ത്യ നൽകിയിട്ടുള്ള മഹത്തായ സംഭാവനയെ മതിപ്പോടുകൂടി നെഹ്രു ചിത്രീകരിക്കുന്നുണ്ടു്. എന്നാൽ മറ്റുചില ദേശീയനേതാക്കൾ ചെയ്തിട്ടുള്ളതുപോലെ പ്രാചീനഇന്ത്യയിലേയും മദ്ധ്യകാലഇന്ത്യയി

ലേയും മതസ്ഥാപനങ്ങളേയും ജാതിവ്യവസ്ഥയേയും ഒരുവിധത്തിലും അദ്ദേഹം വാഴ്ത്തിയിട്ടില്ല. ബ്രിട്ടീഷ് ആക്രമണത്തിനു മുമ്പ് ഇന്ത്യയിലുണ്ടായിരുന്ന സ്ഥിതിഗതികൾ വസ്തുനിഷ്ഠമായി വിവരിക്കുന്നതിനും ഈസ്റ്റ് ഇന്ത്യാ കമ്പനിയുമായുള്ള സമരത്തിൽ സൈനികമായും രാഷ്ട്രീയമായും ഇന്ത്യക്കാർ തോൽവിയടഞ്ഞതിനുള്ള കാരണങ്ങൾ വിശദീകരിക്കുന്നതിനും ആണ് നെഹ്രു പരിശ്രമിച്ചിട്ടുള്ളത്.

പതിനൊന്നാം നൂറ്റാണ്ടോടുകൂടി സാമ്പത്തികമായും സാംസ്കാരികമായും ഇന്ത്യ അധഃപതിക്കാൻ തുടങ്ങി. ഇന്ത്യയുടെ വികസനത്തിൽ പ്രമുഖമായൊരു പങ്കു വഹിച്ചിട്ടുള്ള ഉത്തരേന്ത്യയിൽ ഇതു പ്രത്യേകിച്ചും പ്രകടമായിരുന്നു. ദക്ഷിണേന്ത്യയിൽ കുറെ കാലത്തേയ്ക്കുകൂടി ഒരളവിൽ പുരോഗതി നിലനിൽക്കാൻ കഴിഞ്ഞു.

വിദേശീയാക്രമണങ്ങൾക്കുമുമ്പ് ഇന്ത്യ അധഃപതിച്ചതിനുള്ള കാരണങ്ങൾ എന്തെല്ലാമാണ്? നെഹ്രുവിന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ, ഇന്ത്യ അധഃപതിക്കാൻ പെട്ടെന്നുണ്ടായ കാരണം വിദേശീയരുടെ വെട്ടിപ്പിടുത്തം മാത്രമല്ല. ഒരു മുന്നണിരാജ്യമായ ഇന്ത്യയെ പിന്നണിരാജ്യമായി രൂപാന്തരപ്പെടുത്തത്തക്കവണ്ണം സാമൂഹ്യഘടനയെ അപ്പാടെ മാറ്റിമറിക്കുന്നതിനു വിദേശീയാക്രമണത്തിനു കഴിയുന്നതല്ല.

പ്രാചീനഇന്ത്യയിലും ഒരതിരുവരെ മദ്ധ്യകാലഇന്ത്യയിലും ഉല്പാദനശക്തികളെ ഉജ്ജീവിപ്പിച്ചും പോഷിപ്പിച്ചും പുരോഗമനപരമായ ഒരു പങ്കു നിർവ്വഹിച്ചിരുന്ന ജാതിവ്യവസ്ഥ കാലത്തെ അതിജീവിയ്ക്കുകയും ഇന്ത്യയുടെ സാമ്പത്തികവും സാംസ്കാരികവും ആയ നാനാമണ്ഡലങ്ങളിലും അധഃപതനത്തിനു ഇടവരുത്തുകയും ചെയ്തു എന്ന ശ്രദ്ധേയമായ നിഗമനത്തിലാണ് നെഹ്രു എത്തിച്ചേരുന്നത്. ഇതുസംബന്ധിച്ച് നെഹ്റു എഴുതിയിരിക്കുകയാണ്: "ഇന്ത്യയിലെ സാമൂഹ്യഘടന...ഒരു പരിമിതിക്കുള്ളിൽ ചില സ്വാതന്ത്ര്യങ്ങളെല്ലാം അനുവദിച്ചിരുന്നു. എന്നാൽ കൂടുതൽ വ്യാപകമായ ഒരു സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനു അതു തടസ്സമായി നിന്നു. ബഹുഭൂരിപക്ഷം ആളുകളെ സമുദായശ്രേണിയുടെ ഏറ്റവും താഴ്ന്നപടിയിൽ വളർച്ചയില്ലായ്മയാതൊരു സൗകര്യവും നൽകാതെ അതു സ്തംഭിപ്പിച്ചു നിർത്തി. വളർച്ചയും വികാസത്തിനും

അവസരം നൽകിയേടത്തോളംകാലം അതു് പുരോഗമനപരമായൊരു പങ്കു നിർവ്വഹിച്ചു; വളർച്ച മുട്ടിയപ്പോൾ സ്തംഭനം സംഭവിക്കുകയും പിന്നീടു് അനിവാര്യമായി ഒരു പ്രതിലോമശക്തിയായിത്തീരുകയും ചെയ്തു''.[4]

ഇന്ത്യയുടെ പിന്നോക്കനിലയെക്കുറിച്ചു് പറയുമ്പോൾ അതിന്റെ ആപേക്ഷികഭാവത്തിൽ നെഹ്റു പ്രത്യേകിച്ചും ഊന്നിയിരുന്നു. അക്കാലത്തെ യൂറോപ്പിലെ മുന്നണിരാജ്യങ്ങളുമായി താരതമ്യപ്പെടുത്തുമ്പോൾ മാത്രമാണു് ഇന്ത്യയുടെ നില പിന്നോക്കമായിക്കണ്ടതു്.[5]

18–ാം നൂറ്റാണ്ടിലെ ഇന്ത്യയിൽ ഒരു വികസിക ഫ്യൂഡൽവ്യവസ്ഥ നിലവിലുണ്ടായിരുന്നു. യൂറോപ്പുമായും മറ്റു രാജ്യങ്ങളുമായും അന്നു് ഇന്ത്യ കാഷ്ികവിളകളിലും കരകൗശലസാമഗ്രികളിലും ഇരമ്പിയ കച്ചവടം നടത്തിക്കൊണ്ടുമിരുന്നു. വ്യാപാരമൂലധനം രൂപംകൊണ്ടിരുന്നു; രാജ്യത്തുടനീളം സുസംഘടിതമായ ഒരു ബാങ്കിംഗ് വ്യവസ്ഥ നിലവിൽ വരികയും ചെയ്തിരുന്നു. ഇന്ത്യയിലെ പ്രമുഖ വ്യാപാരസ്ഥാപനങ്ങൾ അയച്ചിരുന്ന ഹുണ്ടികൾ അഥവാ കൈമാറ്റബില്ലുകൾ ഇന്ത്യയിലും കാബൂളിലും ഇറാനിലും മാത്രമല്ല ഹീറത്തു്, താഷ്കണ്ടു് തുടങ്ങിയ മദ്ധ്യേഷ്യൻ രാജ്യങ്ങളിലും പരക്കേ മാനിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. മുഗൾസാമ്രാജ്യം പ്രതിസന്ധിയിൽപ്പെട്ടവെങ്കിലും ചുറുപാട്ടം ബംഗാൾ, പഞ്ചാബു്, മഹാരാഷ്ട്ര, രജപുത്താന എന്നിവിടങ്ങളിൽ പ്രമുഖഭരണകൂടങ്ങൾ ഉയർന്നു വന്നു; ''മദ്ധ്യേന്ത്യയും മറ്റുപല ഭാഗങ്ങളും ഐശ്വര്യപൂർണ്ണമായിരുന്നു''.[6]

എങ്കിൽക്കൂടി 18–ാം നൂറ്റാണ്ടിലെ ഇന്ത്യ ഒരു ഫ്യൂഡൽ രാജ്യമായിരുന്നു. മുതലാളിത്തഇംഗ്ലണ്ടിനെയപേക്ഷിച്ചു് അതു് വളരെ പിന്നോക്കനിലയിലായിരുന്നു. കൊളോണിയൽ ആധിപത്യത്തിന്നു് ഇന്ത്യ കീഴ്പ്പെട്ടതു് അക്കാരണത്താലാണു്. ഈ വസ്തുതയാണു്, മറ്റു ചിലർ പറയുംപോലെ യാദൃച്ഛികസംഭവങ്ങളല്ല, ഇന്ത്യയെ ബ്രിട്ടീഷുകാക്കു് അടിമപ്പെടുത്തിയതെന്നു് നെ

---

4. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജു്. 221.
5. 'ലോകചരിത്രത്തിലേക്കൊരെത്തിനോട്ടം', പേജു്. 318.
6. 'ഇന്ത്യയെക്കണ്ടെത്തൽ', പേജു്. 279.

ഹ്റു തറപ്പിച്ചു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ''ഇന്ത്യ വിദേശീയാക്രമണങ്ങൾക്കിരയായതു് സ്വന്തം ജനങ്ങളുടെ പോരായ്മകൾകൊണ്ടും കൂട്ടത്തിൽ ഉയർന്ന ഒരു സാമൂഹ്യവ്യവസ്ഥയെ ബ്രിട്ടൻ പ്രതിനിധാനം ചെയ്തിരുന്ന എന്നതുകൊണ്ടും ആണെന്നതു് വ്യക്തമാണു്'',[7] എന്നാണു് നെഹ്റു എഴുതിയിട്ടുള്ളതു്.

18-ാം നൂറ്റാണ്ടിലെ ഇന്ത്യയിലെ സ്ഥിതിഗതികളെക്കുറിച്ചും വിദേശീയാക്രമണങ്ങൾക്കുള്ള കാരണങ്ങളെക്കുറിച്ചും നെഹ്റുവിനുള്ള അതേ അഭിപ്രായങ്ങളാണു് ഏറെക്കുറെ സോവിയറ്റുയൂണിയനിലെ ഇന്ത്യാചരിത്രവിദ്യാർത്ഥികൾക്കുമുള്ളതു്.

ബ്രിട്ടീഷു് കൊളോണിയൽഭരണത്തിൽ ഇന്ത്യയിലെ ജനങ്ങൾ അനുഭവിച്ച എണ്ണമറ്റ യാതനകൾ നെഹ്റു വിശദമായി വിവരിക്കുന്നുണ്ടു്. മൃഗീയമായ കൊളോണിയൽഭരണത്തോടുള്ള അടങ്ങാത്ത രോഷം അദ്ദേഹം എഴുതിയിട്ടുള്ള എല്ലാറ്റിലും പ്രതിഫലിക്കുന്നുണ്ടു്. ഇന്ത്യക്കാരെ ''നാഗരീകരിക്കാനാണു്'' ബ്രിട്ടീഷുകാർ വന്നതെന്ന വാദത്തിന്റെ പൊള്ള അദ്ദേഹം പൊട്ടിച്ചു. ബ്രിട്ടീഷുഭരണത്തിന്റെ ഫലമായി ഇന്ത്യക്കാക്കനുഭവപ്പെട്ട കടുത്ത ദാരിദ്ര്യവും സാമ്പത്തികവും സാംസ്കാരികവുമായ അധഃപതനവും രാഷ്ട്രീയമായ അടിമത്തവും അദ്ദേഹം തുടർച്ചയായി തുറന്നുകാട്ടി. ''ബ്രിട്ടീഷുകാരുടേയും, ഇന്ത്യക്കാരുടേയും താല്പര്യങ്ങൾ തമ്മിൽ പ്രകടമായ സംഘട്ടനമുണ്ടായിരുന്നു. അധികാരം പൂർണ്ണമായും ബ്രിട്ടീഷുകാരിലായിരുന്നതിനാൽ ഈ സംഘട്ടനം എല്ലായ്പോഴും ബ്രിട്ടീഷുകാക്കനുകൂലമായിട്ടാണു് പരിഹരിക്കപ്പെട്ടിരുന്നതു്.''[8]

ബംഗാളിൽ ബ്രിട്ടീഷുകാർ നടത്തിയ കൊള്ള ഇംഗ്ലണ്ടിലെ വ്യവസായ വിപ്ലവത്തെയാണു് സഹായിച്ചതെന്നും, കൊളോണിയൽഭരണം ഇന്ത്യയിലെ മികച്ച കൈത്തൊഴിലുകളേയും കാർഷികവ്യവസ്ഥയേയും നശിപ്പിക്കുകയാണു് ചെയ്തതെന്നും, നെഹ്റു ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചിട്ടുണ്ടു്. സമ്പന്നവും ഐശ്വര്യപൂർണ്ണവുമായിരുന്ന ഇന്ത്യയെ ബ്രിട്ടീഷുകാർക്കു് അസംസ്കൃതപദാർത്ഥങ്ങൾ എത്തിച്ചുകൊടുക്കുന്ന ഒരു കോളനിയായി രൂപാന്തരപ്പെട്ടതുകയാണുണ്ടായതു്.

---

7. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേജു്. 280.

8. ലോകചരിത്രത്തിലേക്കൊരെത്തിനോട്ടം, പേജു്. 325.

ഇന്ത്യക്കാരുടെ സ്വയംഭരണത്തിനുള്ള ആദ്യത്തെ പടികളെന്ന് ബ്രിട്ടീഷുകാർ കൊട്ടിഘോഷിച്ച (1918–'35 കാലത്തെ) ഭരണപരിഷ്കാരങ്ങൾ യഥാർത്ഥത്തിൽ ബ്രിട്ടീഷുകാരുടെ സ്വേച്ഛാധിപത്യഭരണം തുടരുന്നതിനും ഇന്ത്യയുടെ രാഷ്ട്രീയമായ അടിമത്തം നിലനിർത്തുന്നതിനും ഉള്ള ഉപായങ്ങളായിരുന്നുവെന്ന് നെഹ്റു വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. 1935-ലെ ഭരണഘടന വൈസ്രോയിക്ക് അനിയന്ത്രിതമായ അധികാരങ്ങളും പദവിയുമാണ് നൽകിയിരുന്നത്. വൈസ്രോയിക്ക് ഇന്ത്യയിൽ യാതൊരാളോടും ഉത്തരവാദിത്തമില്ല; ലോകത്തിലെ യാതൊരു സ്വച്ഛാധിപതിക്കും ഇത്രപെരുത്ത് അധികാരങ്ങളുണ്ടായിരുന്നില്ല".[9]

ഇംഗ്ലണ്ടിലെ മുതലാളിത്തഭരണം ഇന്ത്യയിൽ വരുത്തിവച്ച വിനകൾ വിശദമായി ചിത്രീകരിക്കുന്ന നെഹ്റു ആ ഭരണത്തിന്റെ സാമൂഹ്യവികാസത്തിന്റെ വസ്തുനിഷ്ഠനിയമങ്ങൾ ഇന്ത്യയിൽ പ്രവർത്തിച്ചിരുന്നതിനെ തടയാൻ കഴിഞ്ഞില്ലെന്നും ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നുണ്ട്. ബ്രിട്ടീഷുകാരുടെ ഇഷ്ടാനിഷ്ടങ്ങൾക്കതീതമായി ഇന്ത്യയിൽ മുതലാളിത്തബന്ധങ്ങൾ സാവധാനത്തിലെങ്കിലും അടിയുറപ്പോടുകൂടി വളർന്നുവരാൻ തുടങ്ങി. ഇന്ത്യയിൽ പുതുതായി ദേശീയമുതലാളിവർഗ്ഗം ഉദയംചെയ്തു. ഈ വർഗ്ഗത്തിന്റെ മുന്നോട്ടുള്ള ഗതിയെ കൊളോണിയൽഭരണം തടസ്സപ്പെടുത്തി. 1885-ൽ ദേശീയമുതലാളിമാർ സ്വന്തം താല്പര്യങ്ങൾ സംരക്ഷിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി രാജ്യത്തിന്നൊട്ടാകെയുള്ള ഒരു രാഷ്ട്രീയപാർട്ടിയായി ഇന്ത്യൻ നാഷണൽ കോൺഗ്രസ്സിനു് അടിത്തറ പാകി.[10] ദേശീയപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ സ്വഭാവികമായ വളർച്ചയുടെ പൊരുൾ മനസ്സിലാക്കിയ നെഹ്റു ആ പ്രസ്ഥാനത്തെ ഇന്ത്യയിൽ പുതുതായി വളർന്നുകൊണ്ടിരുന്ന സാമൂഹ്യശക്തികളുമായി ബന്ധപ്പെടുത്തി. കൊളോണിയൽ അധികാരികൾക്കെതിരായി ശക്തിയായ സമരം നടത്തേണ്ടതു് ഈ പുതിയ സാമൂഹ്യശക്തികളുടെ താല്പര്യമായിരുന്നു.

ദേശീയപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ നേതാവെന്നനിലയിൽ നെഹ്റു വിവിധരാജ്യങ്ങളിൽ ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരുന്ന വിപ്ലവപരമായ മാറ്റങ്ങളിൽ സജീവമായ ശ്രദ്ധയും താല്പര്യവും പ്രദർശിപ്പി

---

9. ഇന്ത്യയെകണ്ടെത്തൽ, പേജ്. 5.

10. 'ലോകപരിത്രത്തിലേക്കൊരെത്തിനോട്ടം', പേജ്. 533.

ച്ചു. അമേരിക്കൻ വിപ്ലവം, ഇംഗ്ലണ്ടിലും ഫ്രാൻസിലും മറ്റു യൂറോപ്യൻ രാജ്യങ്ങളിലും നടന്ന മുതലാളിത്തവിപ്ലവങ്ങൾ, ഏഷ്യയിലേയും ആഫ്രിക്കയിലേയും കോളണികളിലും അർദ്ധകോളണികളിലും നടന്നുകൊണ്ടിരുന്ന ദേശീയവിമോചനപ്രസ്ഥാനങ്ങൾ — ഇവയെക്കുറിച്ചെല്ലാം അദ്ദേഹം പഠിച്ചു. സാമൂഹ്യഘടനയെ പാടേ മാറ്റിമറിച്ച ബൂഷ്വാവിപ്ലവങ്ങളും രാജവംശങ്ങളെ മാറ്റിയെങ്കിലും സാമൂഹ്യഘടനയെ ലേശവും സ്പർശിക്കാതിരുന്ന കൊട്ടാരവിപ്ലവങ്ങളും തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസത്തെ നെഹ്റു ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചിട്ടുണ്ട്. പാർലിമെന്റിന്റെ അധികാരം സ്ഥാപിച്ചു് ധനികമുതലാളിമാരെ ഭരണത്തിലേറ്റിയ ബ്രിട്ടീഷു് വിപ്ലവം ഭാഗികമായി ഒരു സാമൂഹ്യവിപ്ലവമായിരുന്നു എന്നദ്ദേഹം രേഖപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു. ഫ്രാൻസിലെ വിപ്ലവം സാമൂഹ്യമായി കുറെക്കൂടി മുന്നോട്ടുപോയി. സാമൂഹ്യഘടനയിൽ അതു് പരിവർത്തനങ്ങൾ വരുത്തി. ബഹുജനങ്ങളുടെ വിപ്ലവപ്രവർത്തനങ്ങൾ ഫ്യൂഡൽമേധാവിത്തം അവസാനിപ്പിക്കുന്നതിനും സ്വന്തം ഭരണം സ്ഥാപിക്കുന്നതിനും ഫ്രഞ്ചു് മുതലാളിവർഗ്ഗത്തെ സഹായിച്ചു.

1917-ലെ മഹത്തായ ഒക്ടോബർവിപ്ലവത്തിന്റെ പ്രാധാന്യത്തെ നെഹ്റു തികച്ചും മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നു. "ലോകചരിത്രത്തിലേയ്ക്കൊരെത്തിനോട്ടം" എന്ന തന്റെ ഗ്രന്ഥത്തിലെ പല അദ്ധ്യായങ്ങളും അക്കാലത്തു് റഷ്യയിൽ നടന്ന സംഭവങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നതിനാണു് അദ്ദേഹം വിനിയോഗിച്ചിട്ടുള്ളതു്. സോവിയറ്റു് ഭരണത്തിനെതിരായി റഷ്യയിലെ നാട്ടുവാഴികളും മുതലാളിമാരും നടത്തിയ പ്രതിവിപ്ലവപ്രവർത്തനങ്ങളും സാമ്രാജ്യശക്തികൾ, വിശേഷിച്ചും ബ്രിട്ടീഷുകാർ, അവക്കു് നൽകിയ ആയുധസഹായങ്ങളും പ്രോത്സാഹനങ്ങളും നെഹ്റുവിനെ അരിശംകൊള്ളിച്ചിരുന്നു. റഷ്യയ്ക്കു മാത്രമല്ല, ലോകത്തിനാകെ ഒരു പുതിയ ചരിത്രയുഗമാണു് ഒക്ടോബർവിപ്ലവം തുറന്നതെന്നു് അദ്ദേഹം രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടു്. "സോവിയറ്റുയൂണിയൻ മാനവസമുദായത്തെ വലിയൊരു ചുവടു് മുന്നോട്ടു ചാടിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നതിൽ എനിക്കു് സംശയമില്ല. ഒരിക്കലും പൊലിഞ്ഞുപോകാത്ത ഒരു ദീപശിഖയാണു് അതു് കൊളുത്തിയിട്ടുള്ളതു്; ലോകം തേടിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന 'പുതിയ നാഗരികത'യ്ക്കുള്ള അടിത്തറയാണു് അതു് പാകിയിട്ടുള്ളതു്"[11]

11. ഇന്ത്യയെകണ്ടെത്തൽ, പേജു്. 17.

ദേശീയവിമോചനസമരങ്ങൾ ധീരോദാത്തമായി നടത്തിക്കൊണ്ടിരുന്ന കോളണികളിലേയും ആശ്രിതരാജ്യങ്ങളിലേയും ജനങ്ങളോട് തികഞ്ഞ സൗഹൃദവും സഹഭാവവും ആണ് നെഹ്രുവിന്നുണ്ടായിരുന്നത്. ചരിത്രത്തിന്റെ പുതിയ ശക്തികൾ ലോകവ്യാപകമായി വളർന്നുവരികയാണെന്നു് അദ്ദേഹം കണ്ടു.

ലോകവിപ്ലവപ്രസ്ഥാനത്തെപ്പറ്റി ഗാഢമായി പഠിക്കുകയും ചിന്തിക്കുകയും ചെയ്ത നെഹ്റു ഇന്ത്യയിലെ ദേശീയവിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിൽ ബഹുജനങ്ങൾ വഹിക്കേണ്ട പങ്കിനെക്കുറിച്ചു നല്ലപോലെ മനസ്സിലാക്കി.

ചരിത്രപരമായി വളർന്നുവന്ന സമൂർത്തസാഹചര്യങ്ങൾ വിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ നേതൃത്വം ഇന്ത്യയിലെ ദേശീയ മുതലാളിത്തവർഗ്ഗത്തിൽ അർപ്പിച്ചു. എന്നിരിക്കിലും ആ പ്രസ്ഥാനത്തിൽ ബഹുജനങ്ങൾ—ഫ്യൂഡൽ-കൊളോണിയൽ മർദ്ദനങ്ങളുടെ ഭാരം ഏറ്റവുമധികം താങ്ങുന്ന കൃഷിക്കാർ വിശേഷിച്ചും—വഹിയ്ക്കേണ്ടുന്ന നിസ്തുലമായ പങ്കിനെപ്പറ്റി നെഹ്റു എപ്പോഴും ഊന്നിപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

ദേശീയവിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിൽ ബാലഗംഗാധരതിലകൻ വഹിച്ചിട്ടുള്ള പങ്കിനെപ്പറ്റി നെഹ്റുവിന്നു വലിയ മതിപ്പായിരുന്നു. സാമ്രാജ്യവിരുദ്ധസമരത്തിലേയ്ക്കു ബഹുജനങ്ങളെ ആദ്യമായാകഷ്ടിച്ചു ഉത്തമരാജ്യാഭിമാനിയും ദേശീയനേതാവും ആയിരുന്നു തിലകൻ. കോൺഗ്രസ്സിലെ മിതവാദിനേതാക്കളുടെ എതിർപ്പുകളുണ്ടായിട്ടും സ്വദേശിപ്രസ്ഥാനത്തെ (1905-08 കാലത്തെ) ബ്രിട്ടീഷുഭരണത്തിന്നെതിരായുള്ള വലിയൊരു ബഹുജനപ്രസ്ഥാനമാക്കി വളർത്തിക്കൊണ്ടുവന്നതു തിലകനേറെയും മറ്റു തീവ്രവാദികളുടേയും പരിശ്രമങ്ങളാണു്.[12]

ചരിത്രത്തിലെ സംവാഹകശക്തിയും ദേശീയവിമോചനപ്രസ്ഥാനത്തിലെ നിസ്തുലശക്തിയും ബഹുജനങ്ങളാണെന്ന നെഹ്റുവിന്റെ ഖണ്ഡിതമായ അഭിപ്രായം ഇന്ത്യൻനാഷണൽ കോൺഗ്രസ്സിനെ ഒരു ബഹുജനസംഘടനയാക്കി രൂപാന്തരപ്പെട്ടുത്തുന്നതിന്നു് ഒട്ടുവളരെ ഉപകരിച്ചു. സാമ്രാജ്യത്വത്തിന്നെതിരായ എല്ലാ പുരോഗമനജനാധിപത്യശക്തികളേയും നെഹ്റു കോൺഗ്രസ്സിൽ ഏകോപിപ്പിച്ചു് അണിനിരത്തി.

---

12. ലോകചരിത്രത്തിലേക്കു് ഒരെത്തിനോട്ടം — പേജു് 439.

ഇന്ത്യയുടെ അഭംഗുരമായ ഐക്യത്തിനുവേണ്ടി എപ്പോഴും ഉറച്ചുനിലക്കൊണ്ടിട്ടുള്ള നെഹ്റു ആ ഐക്യത്തിന്നു് തുരങ്കം വച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന മതസംഘടനകളേയും നാട്ടരാജ്യങ്ങളേയും നിർദ്ദാക്ഷിണ്യം തുറന്നുകാട്ടി. സ്വാതന്ത്ര്യപ്രസ്ഥാനത്തെ ഭിന്നിപ്പിക്കുന്നതിനും നശിപ്പിക്കുന്നതിനുംവേണ്ടി കൊളോണിയൽ അധികാരികൾ കല്പിച്ചുകൂട്ടി കൃത്രിമമായി സൃഷ്ടിച്ച രണ്ടു പ്രശ്നങ്ങളാണിവയെന്നു് അദ്ദേഹം ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചു.

"ഭിന്നിപ്പിച്ചു ഭരിക്കുക" എന്ന ഭരണനയം നടപ്പിലാക്കിക്കൊണ്ടു് ബ്രിട്ടീഷുകാരാണു് ഇന്ത്യയിൽ ഫ്യൂഡൽമേധാവികളായിട്ടുള്ള നാട്ടരാജാക്കന്മാരെ നിലനിത്തിയതു്. യഥാർത്ഥത്തിൽ നാട്ടരാജ്യങ്ങളിൽ ഭരണം നടത്തിയിരുന്നതു കൊളോണിയൽഅധികാരികൾതന്നെയാണു്. മദ്ധ്യകാലനാടുവാഴിത്തത്തിന്റെയും പിന്തിരിപ്പത്തത്തിന്റെയും മൂർത്തിമത്ഭാവങ്ങളായ ഈ നാട്ടരാജ്യങ്ങളെ സൈനികമായും രാഷ്ട്രീയമായും രാജ്യത്തിലെ പുരോഗമനശക്തികൾക്കെതിരായി കൊളോണിയൽഅധികാരികൾ ഉപയോഗപ്പെടുത്തി.

ഒരു തികഞ്ഞ ജനാധിപത്യവാദിയും രാജ്യഭക്തനും ആയിരുന്ന നെഹ്റു മതപരവും ജാതീയവും ആയ എല്ലാ അന്ധവിശ്വാസങ്ങൾക്കുമെതിരായി ഉറച്ചുനിന്നു പോരാടി. അയിത്തം, ജാതിവ്യവസ്ഥ, സ്ത്രീകളുടെ അസ്വാതന്ത്ര്യങ്ങൾ തുടങ്ങിയ ഫ്യൂഡൽഅവശിഷ്ടങ്ങൾക്കെതിരായി സമരം ചെയ്യുന്നതിനു് എല്ലാ പുരോഗമനശക്തികളേയും അദ്ദേഹം ആഹ്വാനം ചെയ്തു. അദ്ദേഹം ഇങ്ങിനെ എഴുതിയിരിക്കുന്നു: "ഇന്നത്തെ സാമൂഹ്യസാഹചര്യങ്ങളിൽ ജാതിയും തത്സംബന്ധമായ എല്ലാ ആചാരങ്ങളും പുരോഗതിക്കു തടസ്സമാണു്, സ്വാതന്ത്ര്യഭഞ്ജകമാണു്, പ്രതിലോമപരമാണു്. ജാതിയുടെ ചട്ടക്കൂട്ടിൽ അവസരസമത്വമുണ്ടാവുകസാദ്ധ്യമല്ല; രാഷ്ട്രീയജനാധിപത്യം അതിൽ പുലരുകയില്ല; സാമ്പത്തികജനാധിപത്യത്തിന്റെ കാര്യം പറയേണ്ടതേയില്ല. ജാതിവ്യവസ്ഥയ്ക്കും ജനാധിപത്യത്തിനും തമ്മിൽ സംഘട്ടനം അനിവാര്യമാണു്. അതിജീവിക്കാൻ ഒന്നിനു മാത്രമേ കഴിയുകയുള്ളൂ."[13]

ഇന്ത്യയുടെ ഐക്യം ഊട്ടിയുറപ്പിക്കേണ്ടതിന്റെ പ്രാധാന്യം തന്റെ മിക്ക പ്രസംഗങ്ങളിലും ലേഖനങ്ങളിലും നെഹ്റു ഊ

13. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം — പേജ് 548.

ന്നിയിരുന്നു. തന്റെ രാജ്യത്തിന്റെ ചരിത്രത്തെക്കുറിച്ചും സംസ്ക്കാരത്തെക്കുറിച്ചും വിവിധസംസ്ഥാനങ്ങളിലെ ഭാഷാരീതികളെക്കുറിച്ചും പാരമ്പര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചും അഗാധപരിജ്ഞാനം നേടിയിരുന്ന നെഹ്റു വിമോചനസമരത്തിലും സ്വതന്ത്രഇന്ത്യ കെട്ടിപ്പടുക്കുന്നതിലും ജനങ്ങളുടെ ഐക്യത്തിനു് ഉറപ്പുവരുത്തുന്നതു് അവരുടെ പൊതുസംസ്കാരവും പാരമ്പര്യങ്ങളും ചരിത്രപരമായ ഏകയോഗക്ഷേമവുമാണെന്നു് എടുത്തുപറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്.

സമകാലപ്രശ്നങ്ങളിൽ അതീവ ശ്രദ്ധാലുവായിരുന്ന നെഹ്റു മുതലാളിത്തത്തേയും ബൂഷ്വാജനാധിപത്യത്തേയും വിമർശനബുദ്ധിയോടുകൂടിയാണു വീക്ഷിച്ചതു്. മിക്ക യൂറോപ്യൻരാജ്യങ്ങളിലും അധികാരത്തിലെത്തിയിരുന്ന മുതലാളിവർഗ്ഗം തൊഴിലാളികളേയും കൃഷിക്കാരേയും ഇടത്തരക്കാരേയും സ്ഥിതി ഒട്ടും മെച്ചപ്പെടുത്തുകയുണ്ടായില്ലെന്നു് അദ്ദേഹത്തിനറിയാമായിരുന്നു. മുതലാളിത്തചൂഷണം പുതിയ ക്ലേശങ്ങളാണു് അദ്ധ്വാനിക്കുന്ന ജനങ്ങൾക്കു വരുത്തിവച്ചതു്. അതിനെതിരായി അവിരതം പോരാടാൻ അവർ നിർബന്ധരായി. മറ്റു പല കോൺഗ്രസ്സ്നേതാക്കളിൽനിന്നും വ്യത്യസ്തമായി നെഹ്രു, വിരുദ്ധവർഗ്ഗങ്ങളുള്ള ഒരു സമുദായത്തിൽ വർഗ്ഗസമരം സ്വാഭാവികവും സ്വാഗതാർഹവുമാണെന്നു് അംഗീകരിച്ചു. ഇന്ത്യയിൽ തൊഴിലാളികളും കൃഷിക്കാരും സ്വന്തം താല്പര്യങ്ങൾ സംരക്ഷിക്കുന്നതിനു വർഗ്ഗസംഘടനകൾ ഉണ്ടാക്കുന്നതിനെ അദ്ദേഹം അനുവദിക്കുകയും ചെയ്തു.

"ലോകമൊട്ടുക്കു് മുതലാളിത്തം രോഗശയ്യയിൽ"[14] ആണെന്നും ഒരു സാമൂഹ്യവ്യവസ്ഥ എന്ന നിലയിൽ അതു കാലത്തെ അതിജീവിച്ചിരിക്കുകയാണെന്നും അനിവാര്യമായും അതിന്റെ സ്ഥാനത്തു സോഷ്യലിസം നിലവിൽ വരുമെന്നും നെഹ്റു എഴുതിയിട്ടുണ്ടു്. പല സംഗതികളിലും മാർക്സിസത്തിൽനിന്നു ഭിന്നമായ ഒരു സോഷ്യലിസത്തിലാണു് അദ്ദേഹം വിശ്വസിച്ചിരുന്നതു്. നാനാരാജ്യങ്ങളിലേയും സോഷ്യലിസ്റ്റ്പ്രസ്ഥാനങ്ങളുടെ ചരിത്രം അദ്ദേഹം പഠിച്ചു. സോവിയറ്റുയൂണിയനിൽ ഒരു പുതിയ സോഷ്യലിസ്റ്റ് വ്യവസ്ഥ കെട്ടിപ്പടുക്കുന്നതിൽ അദ്ദേ

14. "ഇന്ത്യയെ കണ്ടെത്തൽ" പേ: 254.

ഹം മതിപ്പും സന്തോഷവും രേഖപ്പെട്ടത്തി. സോവിയറുയൂണിയനിലെ സാമൂഹ്യജീവിതത്തിലെ ചില വശങ്ങളെക്കുറിച്ചു വിയോജിപ്പുണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിലും ഒക്ടോബർവിപ്ലവത്തിന്റെ പ്രാധാന്യത്തെ അദ്ദേഹം സർവ്വാത്മനാ പ്രകീർത്തിച്ചു. സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനും ജനാധിപത്യത്തിനുംവേണ്ടി പോരാടുന്ന എല്ലാ രാജ്യക്കാരും സോവിയറുജനതയുടെ അനുഭവങ്ങൾ പഠിക്കേണ്ടതാണെന്നു് അദ്ദേഹം ഉദ്ബോധിപ്പിച്ചു. മദ്ധ്യേഷ്യയിലെ സോവിയറുറിപ്പബ്ളിക്കുകളുടെ പുരോഗതിയെ അദ്ദേഹം താല്പര്യപൂർവ്വം വീക്ഷിച്ചു. ദേശീയപ്രശ്നത്തിനു സോവിയറുയൂണിയൻ കണ്ടെത്തിയ പരിഹാരമാർഗ്ഗങ്ങൾ വിവിധദേശീയവിഭാഗങ്ങളടങ്ങിയ ഇന്ത്യയ്ക്കു് പ്രത്യേകിച്ചും പ്രധാനപ്പെട്ടതാണെന്നു് അദ്ദേഹം മനസ്സിലാക്കി.

നെഹ്രു ഫാസിസത്തിന്റെ മുഴുത്ത ശത്രുവായിരുന്നു. വർണ്ണവിവേചനത്തെയും അക്രമത്തെയും പ്രോത്സാഹിപ്പിച്ച ഫാഷിസ്റ്റ് പ്രത്യയശാസ്ത്രത്തെ അദ്ദേഹം നിശിതമായി വിമർശിച്ചു.[15] യൂറോപ്പിൽ ആധിപത്യം നേടുന്നതിൽനിന്നു ഫാഷിസത്തെ തടഞ്ഞ മുഖ്യശക്തി സോവിയറുയൂണിയനാണെന്നു നെഹ്റുവിനു ബോദ്ധ്യപ്പെട്ടിരുന്നു.[16]

ലോകചരിത്രത്തെക്കുറിച്ചു നെഹ്റുവിനുണ്ടായിരുന്ന അസാമാന്യമായ അവഗാഹവും സ്വന്തം ചരിത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുന്നതിൽ അദ്ദേഹം ചെലുത്തിയ ശ്രദ്ധയും സമകാലപ്രശ്നങ്ങളോടു വ്യക്തമായ ഒരു ചരിത്രസമീപനം കൈക്കൊള്ളുന്നതിനു അദ്ദേഹത്തെ സഹായിച്ചു. പ്രശസ്ത ചരിത്രപണ്ഡിതനായ കെ. എം. പണിക്കർ ഇതുസംബന്ധിച്ചു് ഇങ്ങിനെ എഴുതിയിരിക്കുന്നു: "സാമൂഹ്യമായ പിന്നോക്കനിലകൊണ്ടും സാമ്പത്തികക്ഷതികൊണ്ടും ഐക്യമില്ലായ്മകൊണ്ടും ആണു് ഇന്ത്യയ്ക്കു് എല്ലാ പരാജയങ്ങളും പിണഞ്ഞിട്ടുള്ളതു്. ഈ വസ്തുത നല്ലപോലെ മനസ്സിലാക്കിയതിനാലാണു് സാമൂഹ്യവും സാമ്പത്തികവും ആയ പ്രശ്നങ്ങൾ പരിഹരിക്കുന്നതിൽ തികച്ചും ഒരടിയന്തിരബോധം നെഹ്റു പ്രദർശിപ്പിച്ചതു്. സാർവ്വദേശീയപ്രശ്നങ്ങളോടുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ സമീപനത്തിലും ചരിത്രഗതിയെക്കുറിച്ചുള്ള ഈ ബോധം പ്രകടമായിരുന്നു".[17]

---

15. ലോകചരിത്രത്തിലേയ്ക്കൊരെത്തിനോട്ടം, നെഹ്റു, പേ: 913.
16. മുൻപറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥം, പേ: 965.
17. നെഹ്റു — ഒരു പഠനം, പേജ് 407

ആഭ്യന്തരമായ ഐക്യത്തിന്റേയും ലോകസമാധാനത്തിന്റേയും അന്തരീക്ഷത്തിൽ മാത്രമേ ഇന്ത്യയ്ക്ക് സാമൂഹ്യവും സാമ്പത്തികവും ആയ സ്വന്തം പ്രശ്നങ്ങൾ പരിഹരിക്കാൻ കഴിയുകയുള്ളൂ എന്നു നെഹ്രു ദൃഢമായി വിശ്വസിച്ചു. സമാധാനത്തിനും സമാധാനപരമായ സഹവർത്തിത്വത്തിനുംവേണ്ടി ഉറച്ചു നിലക്കൊണ്ട അദ്ദേഹം സാമ്രാജ്യശക്തികളുടെ ആക്രമണനയങ്ങളെ ശക്തിയായി എതിർത്തു; സാർവ്വദേശീയസംഘർഷം ലഘൂകരിക്കുന്നതിനും നിരായുധീകരണം സാധിക്കുന്നതിനും അദ്ദേഹം തുടർച്ചയായി പ്രയത്നിച്ചു; സോവിയറ്റുയൂണിയനും മറ്റു സോഷ്യലിസ്റ്റ് രാജ്യങ്ങളുമായി സൗഹാർദ്ദബന്ധങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി വാദിക്കുകയും ചെയ്തു.

നെഹ്രുവിന്റെ പുരോഗമനോന്മുഖമായ ചരിത്രവീക്ഷണത്തിനു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചരിത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾ തെളിവുകളാണു്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ രാഷ്ട്രീയവിശ്വാസങ്ങളേയും ജനാധിപത്യപ്രവർത്തനങ്ങളേയും ശാസ്ത്രീയസമീപനവുമായി അവ ബന്ധപ്പെട്ടുത്തി. ദേശീയവിമോചനത്തിനുവേണ്ടിയും ജാതിചിന്തകൾക്കും സാമുദായികചിന്തകൾക്കും എതിരായും തളർച്ചയില്ലാതെ പോരാടുന്നതിനു് അവ അദ്ദേഹത്തെ ശക്തനാക്കി.

അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചരിത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾ കൊളോണിയലിസത്തേയും, സാമ്രാജ്യത്വത്തേയും, വർണ്ണമേധാവിത്വത്തേയും ശാസ്ത്രീയമായി അപഗ്രഥിച്ചു ഖണ്ഡിതമായി അധിക്ഷേപിക്കുന്നുണ്ടു്.

സാമ്രാജ്യത്വത്തിന്റെ വൈതാളികന്മാരുടെ കൂട്ടുപാഠങ്ങളിൽനിന്നു തികച്ചും വേർപെട്ടുത്തിക്കൊണ്ടു സ്വന്തം രാജ്യത്തിന്റെ പുതിയൊരു ചരിത്രം എഴുതിയുണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ള നെഹ്രു ഇന്ത്യയിലെ പുതിയ തലമുറക്കാരെ ഉത്തമദേശാഭിമാനികളായി വളർത്തിയെടുക്കുന്നതിനു് അമൂല്യമായ സംഭാവനയാണു് നൽകിയിട്ടുള്ളതു്.

ജവഹർലാൽ നെഹ്റു — സോവിയറുയൂണിയന്റെ സുഹൃത്ത്

(വി. മഹോത്തിൻ)

50കൊല്ലക്കാലം ഇന്ത്യയിലെ മഹത്തായ ജനങ്ങളുടെ ജീവിതസമരങ്ങളുമായി ഏറ്റവും അടുത്ത ബന്ധമാണ് ജവഹർലാൽനെഹ്രൂ വിന്നുണ്ടായിരുന്നത്. സ്വന്തം ജനങ്ങൾക്കിടയിൽ നെഹ്രൂവിന്നുണ്ടായിരുന്ന അപാരമായ സ്വാധീനശക്തിയും അവരുടെ ആശയാഭിലാഷങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കി പ്രവർത്തിക്കുന്നതിന്നു അദ്ദേഹത്തിന്നുണ്ടായിരുന്ന അസാമാന്യമായ കഴിവും ഇന്ത്യ സന്ദർശിച്ചു നേരിട്ട മനസ്സിലാക്കുവാൻ ഈ ലേഖകന്നു സാധിച്ചിട്ടുണ്ട്.

നെഹ്രൂവിന്റെ ആയുഷ്കാലം ഇന്ത്യയുടെ ചരിത്രത്തിലെ വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു മുഴുവൻ കാലഘട്ടമാണ്. കൊളോണിയലിസത്തിൽനിന്നു ഇന്ത്യ മോചനം നേടിയ മഹത്തായ കാലഘട്ടമാണത്; ഇന്ത്യൻജനതയും സോവിയറുജനതയും തമ്മിലുള്ള സൗഹൃദം സ്ഥാപിതമായതും സമുഷ്ടമായതും ആ കാലഘട്ടത്തിലാണ്. കൊളോണിയൽ ശൃംഖലകൾ പൊട്ടിച്ചെറിഞ്ഞു ഇന്ത്യ ഒരു വൻകിടരാജ്യമായിത്തീർന്നു മാനവചരിത്രത്തിൽ പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു പങ്കുവഹിക്കാൻ തുടങ്ങിയ കാലഘട്ടവുമാണത്.

ദീർഘസംവത്സരങ്ങളിലെ തുടർച്ചയായ സമരം ഇന്ത്യൻജനതയുടെ പൂർണ്ണമായ വിജയത്തിൽ കലാശിച്ചിരിക്കുന്നു. രണ്ടാം ലോകമഹായുദ്ധത്തിൽ ഫാഷിസ്റ്റ് പരാജയത്തെത്തുടർന്നു കൊളോണിയൽ അടിമത്തത്തിൽനിന്നു മോചനം നേടിയ ആദ്യത്തെ വലിയ രാജ്യം ഇന്ത്യയാണ്.

1947 ആഗസ്റ്റ് 15–ാംതീയതി അർദ്ധരാത്രി ഡൽഹിയിൽ ചെങ്കോട്ടയുടെ മുകളിൽ ബ്രിട്ടീഷുകൊളോണിയൽ വലിച്ചുതാഴ്ത്തി തൽസ്ഥാനത്തു നെഹ്റു ഇന്ത്യയുടെ ത്രിവർണ്ണപതാക ഉയർത്തിയ

പ്പോൾ ബഹുലക്ഷം ജനങ്ങൾ ആ കാഴ്ചകണ്ടു് ആഹ്ലാദമത്തരായി ഹർഷാരവങ്ങൾ മുഴക്കി.

തദവസരത്തിൽ നെഹ്റു പ്രസംഗിച്ചതാണിതു്: "ചരിത്രം ഒരസുലഭസന്ദർഭം നമുക്കു സൃഷ്ടിച്ചുതന്നിരിക്കുകയാണു്. നാം പഴയതു ത്യജിച്ചു പുതിയതു വരിക്കുകയാണു്. ഇന്ത്യയേയും ഇന്ത്യയിലെ ജനങ്ങളേയും, സർവ്വോപരി മാനവരാശിയെത്തന്നെ, അകമഴിഞ്ഞു സേവിക്കുവാൻ ഈ അനർഘനിമിഷത്തിൽ നാം പ്രതിജ്ഞയെടുക്കണം".

സ്വതന്ത്രഇന്ത്യയെ അഭിമുഖീകരിച്ച പ്രശ്നങ്ങൾ അതീവ സങ്കീർണ്ണങ്ങളും ബൃഹത്തുക്കളും ആയിരുന്നു എന്നു പറഞ്ഞാൽ അതിൽ തെല്ലും അതിശയോക്തിയില്ല.

രാജ്യത്തിന്നുള്ളിൽ രാഷ്ട്രീയസംഘർഷം മൂർച്ഛിച്ചിരുന്ന ഒരവസരത്തിലാണു് ഇന്ത്യയുടെ ലേശവും സുകരമല്ലാത്ത നേതൃത്വം നെഹ്റുവിന്റെ തോളിലായതു്. നാടുവാഴികളുടേയും സാമ്രാജ്യദാസന്മാരുടേയും അട്ടിമറിപ്രവർത്തനങ്ങൾ കൊടുമ്പിരിക്കൊണ്ട കാലമായിരുന്നു അതു്; സാമ്രാജ്യശക്തിയുടെ ഭീഷണികളും പ്രകോപനങ്ങളും വർദ്ധിച്ചുവരുന്ന ഒരു കാലവുമായിരുന്നു. സ്വതന്ത്രഇന്ത്യയുടെ രാഷ്ട്രീയപന്ഥാവു് വെട്ടിത്തെളിയിക്കേണ്ട വമ്പിച്ച ഉത്തരവാദിത്തമാണു് ചരിത്രം നെഹ്റുവിൽ അർപ്പിച്ചതു്.

സോവിയറ്റുയൂണിയനിലെ സോഷ്യലിസ്റ്റ് നിർമ്മാണത്തിൽ ആകൃഷ്ടനായ നെഹ്റു 1936-ൽതന്നെ മുതലാളിത്തത്തിന്റെ പുരോഗമനോന്മുഖത അവസാനിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു എന്നും ഭാവി സോഷ്യലിസത്തിന്റേതാണെന്നും ഉള്ള നിഗമനത്തിൽ എത്തിച്ചേർന്നിരുന്നു. ഇന്ത്യയുടേയും ലോകത്തിന്റേയും പ്രശ്നങ്ങൾക്കുള്ള പരിഹാരം സോഷ്യലിസത്തിൽക്കൂടി മാത്രമാണെന്നും സോഷ്യലിസം കേവലം ഒരു സാമ്പത്തികലക്ഷ്യം മാത്രമല്ല ഒരു ജീവിതദർശനംകൂടി ആകയാലാണു് തനിക്കതിലിത്ര അഭിനിവേശമെന്നും നെഹ്റു അന്നുതന്നെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ഭാവി ആശയ്ക്കു വകനൽകുന്നുണ്ടെങ്കിൽ സോവിയറ്റുയൂണിയനും അതിന്റെ നേട്ടങ്ങളുമാണു് അതിന്നു കാരണം എന്നദ്ദേഹം പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഒക്ടോബർവിപ്ലവം വിളംബരംചെയ്ത സോഷ്യലിസം, സമാധാനം, സമത്വം, സ്വാതന്ത്ര്യം എന്നീ തത്വങ്ങൾ ഇന്ത്യയിൽ

പരക്കെ സ്വാഗതം ചെയ്യപ്പെട്ടു. സോഷ്യലിസ്റ്റ് നിർമ്മാണത്തിന്റെ പല പ്രശ്നങ്ങളും നെഹ്റു മനസ്സിലാക്കിയതു മാർക്സിസ്റ്റ്-ലെനിനിസ്റ്റുകാരുടേതിൽനിന്നു വ്യത്യസ്തമായ രീതിയിലാണു്. ഉല്പാദനോപാധികളിൽ സ്വകായ്വുടമ പൂർണ്ണമായി അവസാനിപ്പിക്കാതെതന്നെ പൊതുമേഖലയും സ്വകായ്വമേഖലയും ഒരു സമ്മിശ്രസമ്പദ്വ്യവസ്ഥയിൽ ഒരേകാലത്തു പുലർത്തിക്കൊണ്ടു് ഇന്ത്യയ്ക്കു സോഷ്യലിസത്തിലെത്താൻ കഴിയുമെന്നാണു് അദ്ദേഹം വിശ്വസിച്ചതു്. മുതലാളിത്തവികസനമാർഗ്ഗം ഇന്ത്യയ്ക്കു പറ്റിയതല്ലെന്നു കണ്ട നെഹ്റു അതു തള്ളിക്കളഞ്ഞതു ശ്രദ്ധേയമായൊരു സംഗതിയാണു്. ഇന്ത്യയിലെ കോടിക്കണക്കിനു ജനങ്ങളുടെ ദാരിദ്ര്യത്തിന്നറുതി വരുത്താൻ മുതലാളിത്തത്തെക്കൊണ്ടാവില്ലെന്നു് അദ്ദേഹത്തിന്നറിയാമായിരുന്നു.

കൊളോണിയലിസത്തിന്റെ ദുഷിച്ച പാരമ്പര്യങ്ങളിൽപെട്ട പൊറുതിമുട്ടിയിരുന്ന ഇന്ത്യയിലെ ജനങ്ങൾ ഏറ്റവും ചുരുങ്ങിയ കാലത്തിന്നുള്ളിൽ തങ്ങളുടെ രാജ്യത്തെ ആധുനികമായ രീതിയിൽ വ്യവസായവൽക്കരിക്കുന്നതിന്നുള്ള പരിശ്രമങ്ങൾ സമാരംഭിച്ചു. പുതുതായി സ്വാതന്ത്ര്യം പ്രാപിച്ച രാജ്യങ്ങൾക്കു പാശ്ചാത്യകോയ്മകൾ നൽകിയതും അവക്കു് നൽകാൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നതും സ്വകായ്വുടമയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള പരിപാടിയാണു്. ഉല്പാദനത്തിലെ അരാജകത്വം, വമ്പിച്ച തൊഴിലില്ലായ്മ. കൊളോണിയൽകൊള്ള എന്നിവയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട മാത്രമേ പ്രസ്തുത പരിപാടിയെ ഏഷ്യയിലേയും ആഫ്രിക്കയിലേയും ജനങ്ങൾക്കു കാണാൻ കഴിഞ്ഞുള്ളൂ. ഒക്ടോബർവിപ്ലവത്തിന്നു ശേഷം റഷ്യയിലുണ്ടായ വമ്പിച്ച സാമൂഹ്യപരിവർത്തനങ്ങളിൽ ഇന്ത്യക്കാർക്കു താല്പര്യമുളവായതിൽ അതുകൊണ്ടു് അത്ഭുതപ്പെടുവാനില്ല.

രാജ്യത്തിന്റെ പുരോഗതിയ്ക്കു് അടിത്തറ പാകുന്നതിനു് അത്യാവശ്യമായ അടിയന്തിരപരിഷ്കാരങ്ങളും മാറ്റങ്ങളും നെഹ്റു നടപ്പിൽ വരുത്തി. സാമ്രാജ്യത്വാനുകൂലികളുടേയും മറ്റു സ്ഥാപിതതാല്പര്യക്കാരുടേയും എതിർപ്പിനെ പരാജയപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു രാജ്യത്തിന്റെ സാമ്പത്തികപുനരുദ്ധാരണത്തിന്നു് ഒരു ആസൂത്രിതപദ്ധതിയ്ക്കു് അദ്ദേഹം രൂപംകൊടുത്തു.

സ്റ്റേറിന്റെ നിയന്ത്രണവും സ്റ്റേറുനിലവാരത്തിൽ കേന്ദ്രീകരണവും ആസൂത്രണവും ഇല്ലാതെ ഇന്നത്തെ കാലഘട്ടത്തിൽ

യാതൊരു രാജ്യത്തിന്നും, വിശേഷിച്ചും ഇന്ത്യയെപ്പോലുള്ള ഒരു വിസ്തൃതരാജ്യത്തിന്ന, യാതൊരു സാമ്പത്തികപുരോഗതിയും സാദ്ധ്യമല്ലെന്ന നെഹ്റു മനസ്സിലാക്കിയിരുന്ന.

ഈ നിഗമനത്തിൽ അദ്ദേഹം എത്തിയതു 1927–ൽ, മഹത്തായ ഒക്ടോബർവിപ്ലവത്തിന്റെ 10–ാംവാർഷികത്തിന്റെ അവസരത്തിൽ, താനും കുടുംബവും സോവിയറ്റുയൂണിയൻ സന്ദർശിച്ചപ്പോഴാണെന്ന വിചാരിക്കാൻ കാരണങ്ങളുണ്ട്.

ഈ സന്ദർശനത്തെക്കുറിച്ചു് നെഹ്റു എഴുതിയിട്ടുള്ളതിതാണു്: മൂന്നുനാലു ദിവസങ്ങൾ മാത്രമേ മോസ്കോവിൽ ചിലവഴിക്കാൻ ഞങ്ങൾക്കു് സാധിച്ചുള്ളു; ഈ ചുരുങ്ങിയ സമയംകൊണ്ടു് റഷ്യയെക്കുറിച്ചു് വളരെയൊന്നും പഠിക്കുവാൻ ഞങ്ങൾക്കു് കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല; എങ്കിൽക്കൂടി ഈ ആദ്യത്തെ പരിചയം പുസ്തകങ്ങൾ വഴിയായും മറും റഷ്യയെക്കുറിച്ചു് കൂടുതൽ പഠിക്കുന്നതിന്നു് ഞങ്ങളെ സഹായിക്കുന്നതാണു്.

നിരവധി പ്രസംഗങ്ങളിലും ലേഖനങ്ങളിലും സോവിയറ്റുയൂണിയന്റെ അനുഭവങ്ങളെക്കുറിച്ചു് നെഹ്റു സ്വന്തം ജനങ്ങളോടു് പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. 1933–ജൂലായ് 9–ാംതീയതി തന്റെ മകൾക്കെഴുതിയ ഒരു കത്തിൽ ആദ്യത്തെ പഞ്ചവത്സരപദ്ധതി റഷ്യയുടെ മുഖച്ഛായതന്നെ ആകെ മാറ്റിയിരിക്കുന്നതായി നെഹ്റു പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന. ഒരു പിന്നണി ഫ്യൂഡൽരാജ്യത്തിൽനിന്നു് ആധുനികവ്യവസായരാഷ്ട്രമായി റഷ്യ എടുത്തുചാടിയിരിക്കുകയാണു്; അവിടത്തെ സാംസ്കാരികപുരോഗതി അത്ഭുതാവഹമായിരിക്കുന്ന; ലോകത്തിൽവെച്ചു് ഏറ്റവും പുരോഗമനപരവും സമഗ്രവും ആയ പൊതുസമ്പ്രദായങ്ങളും ആരോഗ്യസമ്പ്രദായങ്ങളും സാമൂഹ്യസംരക്ഷണനടപടികളും റഷ്യയിലാണു് കാണാൻ കഴിയുന്നതു്. ബുദ്ധിമുട്ടുകളും കഷ്ടപ്പാടുകളും തുടരുന്നുണ്ടെങ്കിലും മറു രാജ്യങ്ങളിലെ അദ്ധ്വാനിക്കുന്ന ജനങ്ങളെ തുറിച്ചുനോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന തൊഴിലില്ലായ്മയും ദാരിദ്ര്യവും സോവിയറ്റുനാട്ടിൽനിന്നു് നിർമ്മാർജ്ജനം ചെയ്യപ്പെട്ടു് കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്ന എന്നാണദ്ദേഹം എഴുതിയിട്ടുള്ളതു്. പുതിയൊരു സാമൂഹ്യരക്ഷാബോധം സോവിയറ്റു് ജനതയ്ക്കു് കൈവന്നിട്ടുണ്ടു്. ആ സ്ഥിതിയിൽ ആദ്യത്തെ പഞ്ചവത്സരപദ്ധതി വിജയമായിരുന്നുവോ പരാജയമായിരുന്നുവോ എന്നു് വിവാദം നടത്തുന്നതിൽ യാതൊര

ത്വവുമില്ല. പദ്ധതിയുടെ വിജയത്തെ സോവിയറുയൂണിയനു കൈവന്ന പുരോഗതി വിളംബരം ചെയ്യുന്നുണ്ട്. ലോകജനതയുടെ ഹൃദയങ്ങളിൽ മായാത്ത മുദ്രയാണു് ആ പദ്ധതി പതിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതു്; ഇന്നെല്ലാവരും മൂന്നുകൊല്ലത്തെ, അഞ്ചുകൊല്ലത്തെ, പത്തുകൊല്ലത്തെ പദ്ധതികളെക്കുറിച്ചു് ചിന്തിക്കാനും പറയാനും തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. സോവിയറുകൾ ലോകത്തെ അത്ഭുതസ്തംഭിതമാക്കിയിരിക്കുന്നു, എന്നാണദ്ദേഹം എഴുതിയിട്ടുള്ളതു്.

ഇന്ത്യയുടെ മൂന്നു പഞ്ചവത്സരപദ്ധതികളും മുഖ്യമായും നെഹ്റുവിന്റെ സംഭാവനകളാണെന്നു പറയാം. പ്ലാനിങ്ങ് കമ്മീഷന്റെ സ്ഥിരം അദ്ധ്യക്ഷനെന്നനിലയിൽ പദ്ധതികൾ ആവിഷ്കരിക്കുന്നതിലും നടപ്പിൽവരുത്തുന്നതിലും അദ്ദേഹം വ്യക്തിപരമായ പങ്കു് വഹിച്ചിട്ടുണ്ട്.

രാജ്യത്തിലെ സാമ്പത്തികസ്ഥിതിയെക്കുറിച്ചും ജനങ്ങളുടെ ആവശ്യങ്ങളെക്കുറിച്ചും അദ്ദേഹം തികച്ചും ബോധവാനായിരുന്നു. ഇന്ത്യയുടെ സത്വരപുരോഗതിക്കുള്ള ഏകമാർഗ്ഗം വ്യവസായവൽക്കരണമാണെന്നു് അദ്ദേഹം വിശ്വസിച്ചു. ഒരുവശത്തു് ഒരുപിടി കോടീശ്വരന്മാർ, മറുവശത്തു് പട്ടിണിയും പരിവട്ടവുമായി കഴിയുന്ന കോടിക്കണക്കിനു് അദ്ധ്വാനിക്കുന്ന ജനങ്ങൾ—വ്യവസായവൽക്കരണംകൊണ്ടല്ലാതെ ഈ വിടവു് നികത്തുക സാദ്ധ്യമല്ലെന്നു് അദ്ദേഹത്തിനു് ബോദ്ധ്യമായിരുന്നു.

സാമ്പത്തികസ്വാതന്ത്ര്യത്തിനായി ഇന്ത്യ നടത്തുന്ന സമരങ്ങളോടു് തികഞ്ഞ സഹഭാവമാണു് സോവിയറുജനത എപ്പോഴും പ്രദർശിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതു്. ഇക്കാര്യത്തിൽ ആത്മാർത്ഥമായി ഇന്ത്യയെ സഹായിക്കാൻ സോവിയറുയൂണിയൻ എപ്പോഴും സന്നദ്ധമായിട്ടുമുണ്ടു്. 1951-ലെ ഭക്ഷ്യക്ഷാമകാലത്തു് ഇന്ത്യാഗവണ്മെൻറു് സോവിയറുയൂണിയന്റെ സഹായം തേടിയപ്പോൾ, കൂടിയാലോചനകൾ അവസാനിക്കുന്നതിനൊന്നും കാത്തുനിൽക്കാതെ, ആഹാരസാമഗ്രികൾ കഴിയുംവേഗം ഇന്ത്യയിലെത്തിക്കുന്നതിനു് വേണ്ട നടപടികൾ സോവിയറ്റു് ഗവണ്മെൻറു് കൈക്കൊണ്ടു. 1951-ജൂൺ 1-ാംനു "ക്രാസ്നോയാർസ്ക്കു്" എന്ന സോവിയറു് കപ്പൽ ഗോതമ്പുംകൊണ്ടു് ബോംബെ തുറമുഖത്തെത്തി. ഒരു ലക്ഷം ടൺ ഗോതമ്പിനുള്ള കരാറു് ആ ജൂൺ 23-ാംനു ഒപ്പുവെച്ചപ്പോഴേയ്ക്കും അതിൽ 44,000 ടണ്ണും ഇന്ത്യയിൽ എത്തിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു.

1952-ൽ ബോംബെയിലെ വ്യവസായമേളയിലെ പ്രദർശനവസ്തുക്കളിൽ സോവിയറ്റ് യൂണിയനിൽനിന്നുള്ള ഒട്ടവളരെ യന്ത്രസാമഗ്രികൾ ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നു. മണ്ണുമാന്തിയന്ത്രങ്ങൾ, ട്രാക്ടറുകൾ, കാഷ്ടികോപകരണങ്ങൾ, യന്ത്രത്തറികൾ, മോട്ടോർവാഹനങ്ങൾ, ലെയ്ത്തുകൾ തുടങ്ങിയ സോവിയറ്റ് യന്ത്രനിർമ്മിതികൾ ഇന്ത്യൻ വ്യാപാരികളെ കാര്യമായി ആകഷ്ടിച്ചു.

ഇന്ത്യയും സോവിയറ്റുയൂണിയനും തമ്മിലുള്ള വ്യാപാരബന്ധങ്ങൾ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള ആദ്യത്തെ കരാർ ഒപ്പുവെയ്ക്കപ്പെട്ടത് 1953 ഡിസംബർ 2-ാംനു-യാണ്. ഉഭയകക്ഷികൾക്കും ആദായകരമായ വിധത്തിൽ വ്യാപാരം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനും ഈ ഉദ്ദേശ്യത്തെ മുൻനിത്തി ഓരോ കക്ഷിയും സമർപ്പിക്കുന്ന നിർദ്ദേശങ്ങൾ താല്പര്യപൂർവ്വം പരിശോധിക്കുന്നതിനും ആ കരാറിൽ വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിരുന്നു. സോവിയറ്റുയൂണിയനിൽനിന്ന് ധാന്യം, എണ്ണ, എണ്ണയുല്പന്നങ്ങൾ, മരം, കടലാസ്സുനിർമ്മാണയന്ത്രങ്ങൾ, എക്സ്കാവേറ്ററുകൾ, കംപ്രസ്സറുകൾ, ട്രാക്ടറുകൾ, ലെയ്ത്തുകൾ, കാഷ്ടികോപകരണങ്ങൾ, മറ്റു വ്യവസായസാമഗ്രികൾ എന്നിവ ഇറക്കുമതിചെയ്യുന്നതിനും ഇന്ത്യയിൽനിന്ന് ചണം, ചായ, പുകയില, കാപ്പി, സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങൾ, രോമം, തുകൽ തുടങ്ങിയ സാമഗ്രികൾ കേറ്റിഅയയ്ക്കുന്നതിനും ആയിരുന്നു കരാറിലെ വ്യവസ്ഥ. ചരക്കുകൾ വാങ്ങുന്നതും കടത്തുന്നതും വില്ക്കുന്നതും മറ്റെല്ലാചിലവുകളും നിവ്വഹിക്കുന്നതും ഉറുപ്പിക കണക്കിൽ ആയിരിക്കണമെന്നു് കരാറിൽ പ്രത്യേകം വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിരുന്നു. സോവിയറ്റ് കപ്പല്കളും ഇന്ത്യൻ കപ്പല്കളും മാത്രമാണ് ഈ ആവശ്യത്തിനുവേണ്ടി ഉപയോഗിക്കേണ്ടതെന്നും നിശ്ചയിച്ചിരുന്നു.

വ്യാപാരബന്ധങ്ങൾ മേല്ക്കുമേൽ വികസിപ്പിക്കുന്നതിനു് അനുകൂലസാഹചര്യങ്ങൾ ഈ കരാറു് സൃഷ്ടിച്ചു. 1953-ൽ ഇന്ത്യയിൽനിന്നു് സോവിയറ്റുയൂണിയനിലേയ്ക്കുള്ള കയറ്റുമതി 36 ലക്ഷം ഉറുപ്പികയ്ക്കും, ഇന്ത്യയിലേയ്ക്കു് സോവിയറ്റുയൂണിയനിൽനിന്നുള്ള ഇറക്കുമതി 44 ലക്ഷം ഉറുപ്പികയ്ക്കും ആയിരുന്നു. 1954ൽ പുതിയ കരാറു് ഒപ്പുവെച്ചപ്പോഴേയ്ക്കും സോവിയറ്റുയൂണിയനിലേയ്ക്കുള്ള ഇന്ത്യൻ കേറ്റുമതി 252 ലക്ഷം ഉറുപ്പികയായി, ഏഴിരട്ടിയായി, വർദ്ധിച്ചു; ഇതേ കാലയളവിൽ സോവിയറ്റുയൂണി

യനിൽനിന്നു് ഇന്ത്യയിലേയ്ക്കുള്ള ഇറക്കുമതി 113 ലക്ഷം ഉറുപ്പികയായി, രണ്ടരയിരട്ടിയായും, വർദ്ധിച്ചു.

1954-സെപ്റ്റംബറിൽ ഇന്ത്യയിൽനിന്നുള്ള ഒരു വ്യാപാരി പ്രതിനിധിസംഘം സോവിയറുയൂണിയൻ സന്ദർശിച്ചു് അവിടത്തെ ഒട്ടവളരെ വ്യവസായസ്ഥാപനങ്ങളുമായി പരിചയത്തിനുള്ള വഴികൾ നേടി. ഇന്ത്യയിൽ സ്വതന്ത്ര വ്യവസായങ്ങൾ വളർത്തുന്നതിനു് സോവിയറുയൂണിയനിൽനിന്നു് വായ്പകളും സാങ്കേതികസഹായവും വാങ്ങേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യത്തെക്കുറിച്ചും ഔചിത്യത്തെക്കുറിച്ചും ഇതിന്റെ ഫലമായി ഇന്ത്യാഗവണ്മെന്റിനു് ബോദ്ധ്യപ്പെട്ടു. സോവിയറുയൂണിയന്റെ പങ്കാളിത്തത്തിൽ ഒരു വമ്പിച്ച ഉരുക്കുനിർമ്മാണശാല ഇന്ത്യയിൽ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി സോവിയറു് വിദഗ്ദ്ധന്മാരും ഇന്ത്യാഗവണ്മെൻറിന്റെ വിദഗ്ദ്ധന്മാരും തമ്മിലുള്ള കൂടിയാലോചനകൾ ന്യൂഡൽഹിയിൽ 1954-നവമ്പർ 20-ാംനു- ആരംഭിച്ചു.

ഇന്ത്യയിലെ വ്യവസായിപ്രമുഖരുൾപ്പെടെ പൊതുജനങ്ങളാകെ ഈ സംരംഭത്തെ സ്വാഗതം ചെയ്തു. പാശ്ചാത്യകോക്മകളും അവരുടെ ചവിട്ടടിയിൽ പെട്ട ഇന്ത്യൻകുത്തകക്കാരും മാത്രം കൂടിയാലോചനകൾക്കു് തുരങ്കംവെയ്ക്കാൻ ആവുന്നതും പരിശ്രമിച്ചു. സ്ഥാപിതതാല്പര്യക്കാരുടെ ഇന്ത്യയ്ക്കു് സോവിയറു് വായ്പകൾ ഹാനികരമായിത്തീരുമെന്നു് ബ്രിട്ടീഷ് കുത്തകക്കാരുടെ ജിഹ്വയായ "ഇക്കണോമിസ്റ്റ്" പത്രം പട്ടാംഗമായി എഴുതി.

എന്നാൽ ജവഹർലാൽ നെഹ്റുവിന്റെ നേതൃത്വത്തിലുള്ള ഇന്ത്യാഗവണ്മെൻറു് ഇന്ത്യയുടെ സാമ്പത്തികമായ അടിത്തറ ഉറപ്പിക്കുന്നതിനും ഭാവിപുരോഗതിക്കുള്ള മാർഗ്ഗം വെട്ടിത്തെളിയിക്കുന്നതിനും ഉതകുന്ന ഒരു വ്യവസായനയമാണു് അനുവർത്തിച്ചുപോന്നതു്.

ഇന്ത്യയുടെ പുരോഗതിക്കു് അത്യാവശ്യമായിട്ടുള്ളതു് അടിസ്ഥാനപരമായ വ്യവസായവൽക്കരണമാണെന്നും സുഗന്ധതൈലം മുതലായ ഉപഭോഗസാധനങ്ങളുടെ നിർമ്മാണത്തിനല്ല, യന്ത്രോപകരണനിർമ്മാണത്തിനാണു് മുൻഗണന നൽകേണ്ടതെന്നും നെഹ്രു ഉറച്ചുനിലക്കൊണ്ടു. വ്യാവസായികഇന്ത്യയ്ക്കു് അടിത്തറ ഉറയ്ക്കണമെങ്കിൽ ഘനവ്യവസായങ്ങൾ ശക്തിപ്പെടുത്തിയേ തീരൂ.

ഭിലായ് ഉരുക്കുനിർമ്മാണശാലയെ സംബന്ധിച്ചുള്ള ഇൻഡോ-സോവിയറ്റ് കരാറ് 1955 ഫെബ്രുവരി 2-ാംനു-യാണു് ന്യൂഡൽഹിയിൽ ഒപ്പുവയ്ക്കപ്പെട്ടതു്. സോവിയറ്റ്-ഇന്ത്യൻ സാമ്പത്തിക-സാങ്കേതികസഹകരണത്തിന്റെ സമഗ്രമായ പ്രോൽഘാടനം അതു് കുറിക്കുന്നു.

ഇന്നു് ഇന്ത്യയിലെ നാല്പതോളം വൻകിട വ്യവസായഘടകങ്ങളിൽ സോവിയറ്റ് വിദഗ്ധന്മാരും അവരുടെ ഇന്ത്യൻ സഹപ്രവർത്തകന്മാരും ഒത്തുചേർന്നു് പ്രവർത്തിച്ചുവരുന്നുണ്ടു്. ഇരിമ്പുരുക്കുനിർമ്മാണം, യന്ത്രനിർമ്മാണം, എനർജറ്റിക്സ്, എണ്ണയുല്പാദനം, കല്ക്കരിയുല്പാദനം, ശുദ്ധീകരണം തുടങ്ങി മർമ്മപ്രധാനങ്ങളായ എല്ലാ വ്യവസായശാഖകളിലും അവർ തോളോടുതോൾ ചേർന്നു് പ്രവർത്തിക്കുന്നുണ്ടു്. ഇന്ത്യാഗവണ്മെൻറു് താല്പര്യപ്പെട്ടതനുസരിച്ചു് ബൊഖാറോവിൽ പുതിയൊരു ഉരുക്കുനിർമ്മാണശാല സ്ഥാപിക്കുന്നതിനാവശ്യമായ വായ്പകളും സാങ്കേതികസഹായവും നൽകാമെന്നു് സോവിയറ്റ് ഗവണ്മെൻറു് സമ്മതിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

ഭിലായിക്കു് ഒരു പ്രത്യേകതയാണു് നെഹ്രു കല്പിച്ചിരുന്നതു്. അതിന്റെ വളർച്ചയെ അദ്ദേഹം താല്പര്യത്തോടുകൂടി വീക്ഷിക്കുകയും അതിന്റെ പൂർത്തീകരണത്തിൽ വ്യക്തിപരമായി ശ്രദ്ധിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. നാലുതവണ ഭിലായി നിർമ്മാണരംഗം അദ്ദേഹം സന്ദർശിക്കുകയുണ്ടായി; ഒടുവിൽ സന്ദർശിച്ചതു്. 1963 മാർച്ചുമാസത്തിലാണു്. ഇന്ത്യയിൽ ഒരു പുതിയ യുഗമാണു് ഭിലായ് തുറക്കുന്നതു് എന്നാണു് 1957-ഡിസംബറിൽ ഭിലായ് സന്ദർശിച്ച അവസരത്തിൽ നെഹ്റു പറഞ്ഞതു്.

ഇന്ത്യയിലേയും സോവിയറ്റുയൂണിയനിലേയും മഹത്തായ ജനതകളുടെ ഉറച്ച സൗഹൃദത്തിന്റെ പ്രതീകമായി ഭിലായ് നിലക്കൊള്ളുന്നു. 'ഈ സൗഹൃദം ഭിലായ് ഉരുക്കുപോലെ ഉറച്ചുവരട്ടെ!' മോസ്കോവിലും ഡൽഹിയിലും പലപ്പോഴും കേൾക്കാവുന്ന ഒരു ആശംസയാണിതു്.

സ്റ്റേറ്റ് നേരിട്ടു് സജീവമായി പങ്കെടുക്കാതെ വ്യവസായവൽക്കരണം സാധിക്കുകയില്ല, വിശേഷിച്ചും ഘനവ്യവസായങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കുവാനാവില്ല, എന്നു് നെഹ്രുവിനു് നല്ലപോ

ലെ അറിയാമായിരുന്നു. വസ്തുനിഷ്ഠമായ ഈ ആവശ്യം നെഹ്രു സാധിച്ചതു് സ്റ്റേറ്റു് ഉടമയിലുള്ള വ്യവസായമേഖല, പഞ്ചവത്സരപദ്ധതികൾ, വ്യവസായത്തിൽ സ്റ്റേറ്റു് മുതലിറക്കുന്നതിനുള്ള വ്യവസ്ഥ, അസംസ്കൃതവസ്തുക്കളുടെ വിലനിണ്ണയം, മൂലധനനിക്ഷേപത്തിന്റെ നിയന്ത്രണം എന്നിവയുടെ സഹായത്തോടുകൂടിയാണു്.

ഇന്ത്യയുടെ സാമൂഹ്യവും സാമ്പത്തികവുമായ പുരോഗതിയ്ക്കു് അത്യന്താപേക്ഷിതമായിട്ടുള്ള പൊതുമേഖലയെ പഞ്ചവത്സരപദ്ധതികൾ വഴി അദ്ദേഹം പ്രത്യേകിച്ചും പ്രോത്സാഹിപ്പിച്ചു. ഇരുമ്പുരുക്കുനിർമ്മാണം, വിദ്യുച്ഛക്തി. യന്ത്രനിർമ്മാണം എന്നീ തുറകളിൽ പൊതുമേഖല സാമാന്യം ശക്തിപ്പെട്ടുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. എണ്ണയുല്പാദനം, ഹെവി എഞ്ചിനീയറിംഗ്, എലക്ട്രിക്കൽ എഞ്ചിനീയറിംഗ്, സൂക്ഷ്മോപകരണനിർമ്മാണം തുടങ്ങിയ വ്യവസായങ്ങൾ ഇന്ത്യയിൽ പുതുതായി ആരംഭിച്ചിട്ടുള്ളവയാണു്.

കൊളോണിയൽ മർദ്ദനത്തെ ശക്തിയായി എതിർത്തുകൊണ്ടിരുന്ന നെഹ്റു സ്വന്തം രാജ്യത്തു് സ്വകായ്വുടമസ്ഥം അനുമതി നൽകി. എന്നാൽ രാജ്യത്തിന്റെ വികസനത്തിൽ മുൻഗണനാസ്ഥാനം അതിനദ്ദേഹം നൽകിയില്ല.

അനിയന്ത്രിതമായ സ്വകായ്വുടമ ഇന്ത്യയിലെ ജനങ്ങൾ ഒരിക്കലും അംഗീകരിക്കുകയില്ലെന്നു് 1960-ൽതന്നെ നെഹ്രു എഴുതിയിരുന്നു. കാരണം ലാഭേച്ഛുക്കളായ സ്ഥാപിതതാല്പര്യക്കാർക്കു് മാത്രമേ അതുകൊണ്ടു് മെച്ചമുണ്ടാവുകയുള്ളു; ബഹുജനങ്ങൾക്കു് യാതൊരു ഗുണവും ഉണ്ടാകുകയില്ല.

സോഷ്യലിസ്റ്റു് രാജ്യങ്ങളുടെ ധനപരവും സാങ്കേതികവും ആയ സഹായത്തോടുകൂടിയാണു് ഇന്ത്യയിൽ പൊതുമേഖല വളർന്നുവരുന്നതു്. ഭിലായ് ഉരുക്കുനിർമ്മാണശാല, റാഞ്ചി ഹെവി എഞ്ചിനീയറിംഗ് വർക്സ്, ദുർഗ്ഗാപൂർ ഖനനോപകരണനിർമ്മാണശാല, നെയ്വേലി വൈദ്യുതസ്റ്റേഷൻ തുടങ്ങിയ കൂറൻയന്ത്രശാലകൾ ഇന്ത്യയിൽ പുതിയ വ്യവസായങ്ങൾക്കു് കളമൊരുക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കയാണു്. "ഇന്ത്യയിലെ ഈ ആധുനികക്ഷേത്രങ്ങളുടെ" കൂട്ടത്തിൽ പുതിയതൊന്നു്—ബൊഖാറൊ ഉരുക്കുനിർമ്മാണശാല — അടുത്തുതന്നെ ഉയർന്നുവരുന്നതാണു്.

ഘനവ്യവസായങ്ങളുടെ വികസനത്തിൽ പ്രത്യേകിച്ചും നെഹ്രുവിന്നു് വലിയ താല്പര്യമായിരുന്നു. 1963 നവമ്പറിൽ റാഞ്ചിയിലേയും, ദുർഗ്ഗാപൂരിലേയും യന്ത്രനിർമ്മാണശാലകളുടെ ഉൽഘാടനത്തിന്നു് അദ്ദേഹം നേരിട്ടു് പങ്കെടുത്തു. പുതിയ യന്ത്രശാലകൾ തനിക്കു് ആശ നൽകുന്നുണ്ടെന്നും ഇന്ത്യയുടെ ഭാവിയിൽ തനിക്കുള്ള വിശ്വാസത്തെ അവ ദൃഢപ്പെടുത്തുന്നുണ്ടെന്നും അദ്ദേഹം പലപ്പോഴും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്.

എണ്ണയുല്പാദനം ഒരു ദേശീയവ്യവസായമായി വികസിപ്പിക്കുന്നതിന്നു് നെഹ്രു കൈക്കൊണ്ട നടപടികളെ സോവിയറ്റു് ഗവർമ്മെണ്ടു് എല്ലാ വിധത്തിലും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയും സഹായിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. 1960 വേനലിൽ നെഹ്രു കാംബെ സന്ദർശിച്ചു; വൻതോതിൽ അവിടെ എണ്ണ നിക്ഷേപം കണ്ടെത്തിയതിൽ ഇന്ത്യക്കാരും സോവിയറ്റുകാരും ആയ ഗവേഷകരെ അദ്ദേഹം പ്രത്യേകം അഭിനന്ദിച്ചു. തന്റെ ഉടുപ്പിൽ എണ്ണപുരണ്ടിരുന്നു. ഇന്ത്യയിൽ എണ്ണനിക്ഷേപങ്ങളുണ്ടെന്നു് സകലർക്കും കാണാനായി താൻ ആ ഉടുപ്പു് ധരിച്ചു് പാർലിമെണ്ടിൽ പോകുമെന്നു് നെഹ്രു ആ അവസരത്തിൽ പറയുകയുണ്ടായി.

പിറ്റെക്കൊല്ലം ഏപ്രിൽമാസത്തിൽ അദ്ദേഹം അംക്ലേശ്വർ സന്ദർശിച്ചു. അവിടത്തെ ആദ്യത്തെ എണ്ണക്കിണറിന്നു് വസുധാര (ഐശ്വര്യത്തിന്റെ ഉറവിടം) എന്നദ്ദേഹം നാമകരണം ചെയ്തു.

രാജസ്ഥാനിൽ സൂറത്തുഗഢിൽ സോവിയറ്റുയന്ത്രോപകരണങ്ങളോടുകൂടി സ്ഥാപിതമായിട്ടുള്ള സ്റ്റേറ്റു് ഫാം രണ്ടുതവണ നെഹ്രു സന്ദർശിക്കുകയുണ്ടായി. അത്തരത്തിലുള്ള ഒരു ന്യൂ ഫാമുകൾ ഉയർന്നുവരുകയാണെങ്കിൽ ഇന്ത്യയുടെ ഭക്ഷ്യക്കമ്മിയ്ക്കു് പരിഹാരമാകും എന്നദ്ദേഹം പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്.

പരമാധികാരരാഷ്ട്രമായ ഇന്ത്യയുടെ യഥാർത്ഥസുഹൃത്താണു് സോവിയറ്റു് യൂണിയൻ എന്നു് നെഹ്രുവിനു ബോദ്ധ്യപ്പെട്ടിരുന്നു. നിസ്വാർത്ഥ സഹായമാണു് സോവിയറ്റുയൂണിയൻ ഇന്ത്യയ്ക്കു് നൽകിയിട്ടുള്ളതു്; അതു് തുടരുമെന്നും അദ്ദേഹത്തിന്നുറപ്പായിരുന്നു.

കോളനികളും അർദ്ധ-കോളനികളും ആയിരുന്ന രാജ്യങ്ങളുടെ സാമൂഹ്യവും സാമ്പത്തികവും ആയ വികാസനത്തെ കഴിയുന്ന വിധ

ത്തിലെല്ലാം സഹായിക്കണം എന്ന ലെനിന്റെ നിർദ്ദേശത്തെ ആദരിച്ചുകൊണ്ടാണ് സോവിയറ്റ് യൂണിയൻ ഇന്ത്യയേയും ഏഷ്യയിലും ആഫ്രിക്കയിലും പുതുതായി സ്വാതന്ത്ര്യംനേടിയിട്ടുള്ള മറ്റു രാജ്യങ്ങളേയും സഹായിച്ചുവരുന്നത്.

ഇന്ത്യയും സോവിയറ്റ് യൂണിയനും തമ്മിൽ നെഹ്റു കെട്ടിയുറപ്പിച്ച സാമ്പത്തികസൗഹൃദം കാലത്തിന്റെ പരിശോധനയിൽ ജയിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു; ഇന്ത്യയിൽ പുതിയൊരു ജീവിതം കെട്ടിപ്പടുക്കുന്നതിൽ പ്രധാനമായൊരു പങ്ക് അതു വഹിക്കുന്നുണ്ട്.

ഇന്ദിരാഗാന്ധി ഈയിടെ സോവിയറ്റ് യൂണിയൻ സന്ദർശിച്ചതു് ഈ സൗഹൃദബന്ധത്തെ കൂടുതൽ ശക്തിപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. അയൽബന്ധങ്ങളിലും അന്യോന്യസഹകരണത്തിലും മുന്നോട്ടുള്ള ഒരു കാൽവെപ്പാണ് അതു് കുറിക്കുന്നതു്.

ഇന്ത്യ നാലാം പദ്ധതി തയ്യാറാക്കിവരികയാണെന്നും നാലും അഞ്ചും പദ്ധതികൾ പൂർത്തിയാകുന്നതോടുകൂടി ഇന്ത്യയുടെ സ്വതന്ത്രമായ വികസനത്തിനുള്ള അടിത്തറ പാകിക്കഴിയുമെന്നും പിന്നീട് പരാശ്രയംകൂടാതെ മുന്നോട്ടുപോകാൻ ഇന്ത്യയ്ക്ക് സാദ്ധ്യമാകുമെന്നും ശ്രീമതി ഗാന്ധി തദവസരത്തിൽ പറയുകയുണ്ടായി. ഇന്ത്യയുടെ മൂലധനവ്യവസായങ്ങൾ പോഷിപ്പിക്കുന്നതിലും സോഷ്യലിസത്തിനു് അടിസ്ഥാനമിടുന്നതിലും സോവിയറ്റ് യൂണിയൻ നൽകിയിട്ടുള്ള സഹായത്തിനു് ഇന്ത്യയിലെ ജനങ്ങളുടേയും ഗവണ്മെണ്ടിന്റേയും കൃതജ്ഞത ശ്രീമതി ഗാന്ധി സോവിയറ്റ് ജനങ്ങളെ അറിയിച്ചു.

പുരോഗതി കൈവരുത്തുന്നതിനു് സമാധാനത്തിന്റെ അന്തരീക്ഷം അത്യാവശ്യമാണെന്നു് നെഹ്റു എപ്പോഴും ഊന്നിപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. വിവിധജനങ്ങൾ തമ്മിൽ സൗഹാർദ്ദവും സമാധാനവും സ്ഥാപിക്കുന്നതിനു് പതറിച്ചകൂടാതെ അദ്ദേഹം നിലകൊണ്ടിട്ടുണ്ട്.

1955 ജൂൺ മാസത്തിൽ സോവിയറ്റ് യൂണിയൻ സന്ദർശിച്ച അവസരത്തിൽ നെഹ്രു ഇങ്ങിനെ പ്രസംഗിക്കുകയുണ്ടായി: "നമ്മുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ സമാധാനം യുദ്ധത്തിൽനിന്നു് ഒഴിഞ്ഞുനില്ക്കൽ മാത്രമല്ല; സാഹോദരീയബന്ധങ്ങളോടു് സജീവവും ക്രിയാ

ത്മകവുമായ ഒരു സമീപനമാണതു്. എല്ലാ തക്കങ്ങളും കൂടിയാലോചനകൾവഴി പരിഹരിക്കുന്നതിന്നാണു് നമ്മൾ പരിശ്രമിക്കേണ്ടതു്. അത്തരമൊരു സമീപനം ആദ്യമായി സാവ്വദേശീയ സംഘർഷം ലഘൂകരിക്കുന്നതിന്നു് ഉപകരിക്കും. പിന്നീടു് സ്റ്റേറുകൾതമ്മിൽ നാനാമേഖലകളിൽ — ശാസ്ത്രം, സാംസ്കാരം, വ്യാപാരം, അനുഭവവിനിമയം, ആശയവിനിമയം തുടങ്ങിയ നാനാകാര്യങ്ങളിലും — സഹകരണം വ്യാപിപ്പിക്കുന്നതിന്നു് അതു് വഴി തെളിയിക്കും.''

നാട്ടിലുള്ള പിന്തിരിപ്പൻമാരുടെ എതിർപ്പും പുറമെനിന്നുള്ള സമ്മർദ്ദവും ഉണ്ടായിരുന്നിട്ടും നെഹ്റു തന്റെ വിദേശനയത്തിൽ പൂതിയൊരു നിലപാടു് അംഗീകരിച്ചു. അദ്ദേഹം ആവിഷ്കരിക്കുകയും നടപ്പിൽ വരുത്തുകയും ചെയ്ത ചേരിചേരാനയം ഒരു പ്രകാരത്തിലും നമ്മുടെ കാലഘട്ടത്തിലെ ജീവത്തായ പ്രശ്നങ്ങളിൽനിന്നു് ഒഴിഞ്ഞുമാറലോ നിഷ്ക്രിയത്വം ഗുണദോഷിക്കലോ ആയിരുന്നില്ല. സിയാറ്റോ, സെൻടോ തുടങ്ങിയ സൈനികക്കൂട്ടുകെട്ടുകൾ ലോകസമാധാനത്തിന്നൊരു ഭീഷണിയാണെന്നു് അദ്ദേഹം ശക്തിയായി ആക്ഷേപിച്ചു.

സമാധാനമായിരുന്ന നെഹ്റുവിന്റെ വിദേശനയത്തിന്റെ പ്രധാനലക്ഷ്യം. വ്യത്യസ്തസാമൂഹ്യവ്യവസ്ഥകൾ നിലവിലുള്ള രാജ്യങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള സമാധാനപരമായ സഹവർത്തിത്വത്തെ നമ്മുടെ കാലഘട്ടത്തിലെ ഏറ്റവും മഹത്തായ ആശയം എന്നു് അദ്ദേഹം ഉദ്ഘോഷിച്ചു. സമാധാനപരമായ സഹവർത്തിത്വത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ സാവ്വദേശീയബന്ധങ്ങൾ വികസിപ്പിക്കുന്നതിന്നുള്ള മാർഗ്ഗങ്ങളാണു് തന്റെ വിദേശനയംവഴി നെഹ്റു ആരാഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നതു്.

സോവിയറ്റുയൂണിയനും മറ്റു പല രാജ്യങ്ങളും ഹാർദ്ദമായി സഹകരിച്ചെയ്ത പഞ്ചശീലതത്വങ്ങളുടെ ഉപജ്ഞാതാക്കളിൽ ഒരാൾ നെഹ്റുവായിരുന്നു.

സാമൂഹ്യവ്യവസ്ഥകൾ വിഭിന്നങ്ങളായിരുന്നിട്ടും ഇന്ത്യയും സോവിയറ്റുയൂണിയനും തമ്മിൽ രാഷ്ട്രീയവും, സാമ്പത്തികവും, ശാസ്ത്രീയവും, സാംസ്കാരികവും ആയ എല്ലാ രംഗങ്ങളിലും ഇത്രയേറെ സൗഹാർദ്ദബന്ധങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കാൻ കഴിഞ്ഞതു് സമാ

ധാനപരമായ സഹവർത്തിത്വത്തിനുള്ള സാദ്ധ്യതകളുടെ ഒരു മി
കച്ച ഉദാഹരണമാണ്:

ഇന്ത്യാമഹാവൻമെങ്ങിന്റെ നേതൃത്വം വഹിച്ചിരുന്ന നെഹ്രു അതേ കാലത്തുതന്നെ വിദേശകാര്യമന്ത്രിയുടെ ഭാരമേറിയ ചുമതലകൾകൂടി വഹിച്ചിരുന്നു എന്നു് ലോകജനതയ്ക്കു് അറിയാവുന്നതാണു്. ലോകകാര്യങ്ങൾ പലതിലും സോവിയറ്റ് യൂണിയനും ഇന്ത്യയും അഭിപ്രായൈക്യത്തിലും പൊതുസമീപനത്തിലും എത്തിച്ചേർന്നതു് അക്കാലത്താണു്.

ന്യൂക്ലിയർ ആയുധങ്ങൾ നിരോധിക്കണമെന്നും കർശനമായ സാർവ്വദേശീയനിയന്ത്രണത്തിൽ പൂർണ്ണവും സാമാന്യവുമായ നിരായുധീകരണം നടപ്പിലാക്കണമെന്നും സോവിയറ്റ് യൂണിയനും ഇന്ത്യയും ഒരുപോലെ ആവശ്യപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. പരിപൂർണ്ണമായ നിരായുധീകരണം സാധിക്കേണ്ടതു് ലോകത്തിന്റെ മർമ്മപ്രധാനമായ ഒരാവശ്യമാണെന്നു് നെഹ്റു കരുതി. അന്തരീക്ഷത്തിലും ബാഹ്യാകാശത്തിലും ജലാന്തർഭാഗത്തിലും ന്യൂക്ലിയർ പരീക്ഷണങ്ങൾ നിരോധിക്കുന്ന ഉടമ്പടിയിൽ സോവിയറ്റ് യൂണിയനും, അമേരിക്കയും, ബ്രിട്ടനും ശേഷം ആദ്യമായി ഒപ്പുവച്ചതു് ഇന്ത്യയാണു്.

ഭ്രപരവും അതിർത്തിസംബന്ധവുമായ തർക്കങ്ങൾ പരിഹരിക്കുന്നതിൽ ബലപ്രയോഗം കൈവെടിയണമെന്നു് നിഷ്കർഷിക്കുന്ന ഒരു സാർവ്വദേശീയ ഉടമ്പടി ഉണ്ടായിരിക്കണം എന്ന സോവിയറ്റ് നിർദ്ദേശത്തെ വലിയ സഹഭാവത്തോടുകൂടിയാണു് നെഹ്റു വീക്ഷിച്ചതു്. സാർവ്വദേശീയ സംഘർഷം ലഘൂകരിച്ചു് കിട്ടണമെങ്കിൽ എല്ലാ തർക്കങ്ങൾക്കും സമാധാനപരമായ പരിഹാരങ്ങൾ കാണേണ്ടതാവശ്യമാണെന്നു് നെഹ്റു അഭിപ്രായപ്പെട്ടു. സമാധാനം സംരക്ഷിക്കേണ്ടതു് സമാധാനപരമായിട്ടാണു്, സൈനികബലം കൊണ്ടല്ല.

സമാധാനസംരക്ഷണത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ ഇന്ത്യയും സോവിയറ്റ് യൂണിയനും തമ്മിൽ നെഹ്റുവിന്റെ കാലത്തു് വളർത്തിക്കൊണ്ടുവന്ന അഭിപ്രായ ഐക്യം ഏറ്റവും ഫലപ്രദമായി അനുഭവപ്പെട്ടതു് 'താഷ്കണ്ടു്' സമ്മേളനത്തിന്റെ അവസരത്തിലാണു്. സ്വതന്ത്രവും സമാധാനപരവുമായ മാർഗ്ഗങ്ങളിൽകൂടി

തർക്കങ്ങൾ പരിഹരിക്കുന്നതിൽ ഇരുരാജ്യങ്ങൾക്കുമുള്ള വ്യഗ്രത ആ സമ്മേളനത്തിൽ പ്രത്യേകിച്ചും പ്രകടമായിരുന്നു.

മോസ്കോവിൽ സോവിയറ്റ്–ഇന്ത്യൻ സൗഹൃദസമിതിയിൽ 1966 ജൂലായ് 14–ാം തീയതി ചെയ്ത പ്രസംഗത്തിൽ കൊസിഗിൻ ഇങ്ങിനെ പറയുകയുണ്ടായി: ''സ്റ്റേറുകൾ തമ്മിലുള്ള തർക്കങ്ങൾ പരിഹരിക്കുന്നതിന്നു് സമാധാനത്തിന്റെ മാർഗ്ഗങ്ങൾ ആരായണം, ആരായാൻ കഴിയും എന്നുള്ളതിന്റെ പുതിയൊരു തെളിവുമാത്രമല്ല 'താഷ്ക്കണ്ടു്'. കൊളോണിയൽ മർദ്ദനത്തിന്നും ചൂഷണത്തിന്നും എതിരായി പോരാടുന്ന ജനതകൾതമ്മിൽ താല്പര്യഭിന്നതകളേക്കാളേറെ താല്പര്യൈക്യമാണുള്ളതെന്നു് വ്യക്തമാക്കുകമാത്രവുമല്ല 'താഷ്ക്കണ്ടു്' ചെയ്തിട്ടുള്ളതു്. വികസ്വരരാജ്യങ്ങളുടെ ഏറ്റവും വിശ്വസിക്കാവുന്ന സുഹൃത്തു് സോവിയറ്റുയൂണിയനാണെന്ന വസ്തുതയും അതു് തെളിയിച്ചിരിക്കുന്നു''.

നെഹ്റു വാർത്തെടുത്ത ചേരിചേരാനയം കൈവെടിയാൻ ഇന്ത്യയെ നിർബ്ബന്ധിക്കുന്നതിന്നു് കിണഞ്ഞു പരിശ്രമിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന സാമ്രാജ്യവാദികൾക്കു് ഇന്തോ–പാക് തർക്കത്തിന്റെ സമാധാനപരമായ പരിഹാരം ഒരു കനത്ത പ്രഹരമായിരുന്നു.

ചേരിചേരാനയം വിവിധരാജ്യങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള സൗഹൃദത്തിൽ അധിഷ്ഠിതമായിട്ടുള്ളതാണെന്നും താനതിൽ ദൃഢമായി വിശ്വസിക്കുന്നുണ്ടെന്നും ആ നയത്തിൽ താൻ ഉറച്ചുനിൽക്കുമെന്നും നെഹ്റു വ്യക്തമാക്കിയിരുന്നു. താല്ക്കാലികവിഷമതകൾ എത്രതന്നെയായിരുന്നാലും ഇന്ത്യ പതറിച്ച കൂടാതെ ആ നയം തുടരുന്നതാണു്. വിഷമതകൾ വിജയപൂർവ്വം തരണം ചെയ്യുന്നതിന്നു് ആ നയം ഉപകരിക്കുമെന്നതിൽ സംശയമില്ല.

നെഹ്റു അനുവർത്തിച്ചുപോന്ന ചേരിചേരാനയം എല്ലാ ആക്രമണ സൈനികകൂട്ടുകെട്ടുകളേയും എതിർത്തിരുന്നു; ആയുധപ്പന്തയത്തിന്നും ശീതസമരത്തിന്നും കൈയ്യൂക്കുസിദ്ധാന്തത്തിന്നും എതിരായി ദൃഢമായി പോരാടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. 15 കൊല്ലം മുമ്പു് യു. എസ്. ആക്രമണകാരികൾ കൊറിയൻ യുദ്ധം മൂർച്ഛിപ്പിക്കുകയും ആറ്റംബോംബൊറിയുമെന്നു് ഭീഷണിപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തപ്പോൾ നെഹ്റു രോഷാകുലനായി. ''ഉത്തരവാദപ്പെട്ട പലരും തങ്ങളുടെ പ്രസംഗങ്ങളിൽ ക്രോധത്തെ കടിഞ്ഞാണഴിച്ചുവിട്ട

കയും പ്രതികാരം കാണിക്കുന്നതിന്നും, പകരം ചോദിക്കുന്നതിന്നും ഉഴറുകയും ചെയ്യുന്നു. ദേശീയഭദ്രതയെക്കുറിച്ചാണ് അവർ പ്രസംഗിക്കുന്നതു്; പക്ഷേ അവരുടെ പ്രവത്തനങ്ങൾ എല്ലാ ഭദ്രതയേയും കാറ്റിൽ പറപ്പിക്കുന്നു. സമാധാനത്തെക്കുറിച്ചു് പ്രസംഗിക്കുന്ന അവർ ചിന്തിക്കുന്നതും പ്രവത്തിക്കുന്നതും യുദ്ധത്തിന്റെ ചട്ടക്കൂട്ടിൽ നിന്നാണു്.''

ആക്രമണകാരികളുടെ വാക്കും പ്രവൃത്തിയും തമ്മിൽ നെഹ്റു ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചിട്ടുള്ള അന്തരം ഇന്നും അത്ഥവത്തായിരിക്കുന്നു. വിയറ്റ്നാമിൽ ഭീഷണയുദ്ധം തുടരുന്ന യു. എസ്. സാമ്രാജ്യവാദികൾ സമാധാനത്തെക്കുറിച്ചുള്ള കാപട്യപ്രസംഗങ്ങൾ ഇന്നും നടത്തുന്നുണ്ടു്.

കൊളോണിയൽ ജനതകളെ വിമോചിപ്പിക്കുന്നതിലും കൊളോണിയൽ അവശിഷ്ടങ്ങളെ തുടച്ചു നീക്കുന്നതിലും മഹത്തായ സംഭാവനകളാണു് നെഹ്റു നൽകിയിട്ടുള്ളതു്. നൂറ്റാണ്ടുകളായി പോർത്തുഗീസ് ആധിപത്യത്തിലിരുന്ന ഗോവ, ദാമൻ, ദിയു എന്നീ ഭാരതപ്രദേശങ്ങൾ ഇന്ത്യ വിമോചിപ്പിച്ചതു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ നേതൃത്വത്തിലാണു്. അങ്കോളയിലെ കൊളോണിയൽ ഭീകരത്വത്തേയും ദക്ഷിണാഫ്രിക്കയിലേയും മറ്റും വണ്ണ വിവേചനത്തേയും ഇന്ത്യ തുടർച്ചയായി എതിർത്തുപോന്നിട്ടുണ്ടു്.

ഐക്യരാഷ്ട്രസംഘടനയെ യുദ്ധത്തിനുള്ള ഒരായുധമാക്കി മാറ്റാൻ പാശ്ചാത്യകോയ്മകൾ നടത്തിയ പരിശ്രമത്തിൽ സോവിയറ്റുയൂണിയനോടും സമാധാനകാംക്ഷികളായ മറ്റു സോഷ്യലിസ്റ്റ് രാജ്യങ്ങളോടും ഒപ്പം ഇന്ത്യയും പ്രതിഷേധിച്ചു. ഐക്യരാഷ്ട്രചാർട്ടറും അന്യരാജ്യങ്ങളുടെ ആഭ്യന്തരകാര്യങ്ങളിൽ ഇടപെട്ടുകൂടെന്ന അതിലെ വ്യവസ്ഥയും അലംഘ്യങ്ങളെന്നു് യു.എൻ ജനറൽ അസംബ്ളിയിലേക്കുള്ള ഇന്ത്യൻ പ്രതിനിധിസംഘത്തിന്റെ നേതൃത്വം വഹിച്ചുകൊണ്ടു് നെഹ്റു പ്രഖ്യാപിച്ചു. കൊളോണിയൽ രാജ്യങ്ങൾക്കും ജനതകൾക്കും പരിപൂർണ്ണസ്വാതന്ത്ര്യം അനുവദിക്കണമെന്ന സോവിയറ്റ് പ്രമേയത്തെ യു. എൻ. ജനറൽ അസംബ്ളിയുടെ 15-ാം സമ്മേളനത്തിൽ ഇന്ത്യൻ പ്രതിനിധികൾ പൂർണ്ണമായും അനുകൂലിച്ചു.

ഏഷ്യയിലേയും ആഫ്രിക്കയിലേയും ജനതകൾ തമ്മിൽ നിലവിലുണ്ടായിരുന്ന സ്വാഭാവിക ബന്ധങ്ങളെ സാമ്രാജ്യശക്തികൾ കല്പിച്ചുകൂട്ടി തകർത്തതാണെന്നു് ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചുകൊണ്ടു് നെഹ്റു പ്രസ്തുത ജനതകൾതമ്മിൽ രാഷ്ട്രീയമായും സാമ്പത്തികമായും സാംസ്കാരികമായും ഉള്ള വിപുലബന്ധങ്ങൾ പുനഃസ്ഥാപിക്കേണ്ടതിന്റെ അത്യാവശ്യത്തെപ്പറ്റി ഊന്നിപ്പറഞ്ഞു. ഏഷ്യനാഫ്രിക്കൻ രാജ്യങ്ങളുടെ ആദ്യസമ്മേളനം ബാന്ദുങ്ങിൽ വിളിച്ചുകൂട്ടുന്നതിനു് മുൻകയ്യെടുത്ത ഒരു രാജ്യം ഇന്ത്യയായിരുന്നു. ചേരിചേരാരാജ്യങ്ങളുടെ രണ്ടാമത്തെ സമ്മേളനം ബാഗ്ദാദിലും കെയ്റോവിലും വെച്ചു് ചേർന്നതിലും ഇന്ത്യ സജീവമായി പങ്കെടുക്കുകയുണ്ടായി. സ്വതന്ത്രവും സാമ്രാജ്യവിരുദ്ധവും ആയ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ആഫ്രോ-ഏഷ്യൻ ഐക്യം ഊട്ടിയുറപ്പിക്കുന്നതിൽ ഇന്ത്യ കാര്യമായി സംഭാവനകൾ നൽകിയിട്ടുണ്ടു്.

ചേരിചേരാനയം ഇന്ത്യ ഉപേക്ഷിക്കണമെന്ന വാദത്തിനു് നെഹ്റുവിന്റെ കാലശേഷം സാമ്രാജ്യവാദികളും ഇന്ത്യയിലെ പിന്തിരിപ്പന്മാരും മുറുക്കംകൂട്ടിയിരിക്കുകയാണു്.

ചേരിചേരാനയം കാലഹരണപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു എന്നു വിശ്വസിക്കുന്ന ചിലർ ഇന്നും അവശേഷിക്കുന്നുണ്ടെന്നു് ശ്രീമതി ഇന്ദിരാഗാന്ധി ഈയിടെ സോവിയറ്റുയൂണിയൻ സന്ദർശിച്ച അവസരത്തിൽ പറയുകയുണ്ടായി. അക്കൂട്ടരുടെ വാദത്തിന്റെ പിന്നിൽ ഉള്ളതു് ലോകസംഘർഷം വരുത്തിവെച്ച വിനകളെക്കുറിച്ചുള്ള അജ്ഞതയും ചേരിചേരായ്മയെക്കുറിച്ചുള്ള തെറ്റായ ബോധവും മാത്രമാണു്. ന്യൂക്ലിയർ വിപത്തിൽനിന്നു് ലോകത്തെ രക്ഷിയ്ക്കുന്നതിനും കൂടുതൽ നല്ലൊരു ലോകം സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനും ചേരിചേരാനയമാണു് മറ്റു് എന്തിനേക്കാളും സഹായകമാകുക എന്നു് ശ്രീമതി ഇന്ദിരാഗാന്ധി അഭിപ്രായപ്പെട്ടു.

സോവിയറ്റുയൂണിയനും മറ്റു സുഹൃൽരാഷ്ട്രങ്ങളും അനുവർത്തിക്കുന്ന സമാധാനപരമായ സഹവർത്തിത്വം ചേരിചേരാനയത്തിനു് പൊരുളും കരുത്തും വർദ്ധിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

ചേരിചേരാനയത്തിന്റെ ഓജസ്സു് ക്ഷയിച്ചിട്ടില്ല. കാലത്തിന്റെ വെല്ലുവിളി നേരിടുന്നതിനു് ഇന്ത്യയും മറ്റു സുഹൃൽ

രാഷ്ട്രങ്ങളും ചേരിചേരാനയവും സമാധാനപരമായ സഹവർത്തിത്വത്തിന്റെ തത്ത്വവും നീക്കുപോക്കില്ലാതെ പിന്തുടരുമെന്നു് ശ്രീമതി ഗാന്ധി പ്രസ്താവിച്ചു.

ഇന്ത്യയും സോവിയറുയൂണിയനും തമ്മിലുള്ള സൗഹാർദ്ദവും സഹകരണവും പുഷ്ടിപ്പെടുത്തുന്നതിനു് ഇത്രയേറെ സംഭാവനകൾ നൽകിയിട്ടുള്ള നെഹ്റു സോവിയറുജനതയുടെ മനസ്സിന്നിണങ്ങിയ ഉറ്റമിത്രമാണു്.

"ഇഷ്ടദാനങ്ങൾ, വിലപ്പെട്ട സംഭാവനകൾ പലതും, സോവിയറു ജനത ഇന്ത്യയ്ക്കു നൽകിയിട്ടുണ്ടു്; അതിൽവെച്ചേറ്റവും വിലപ്പെട്ടതു് സൗഹൃദമാണെന്നു് ഞാൻ പറഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ," എന്നണദ്ദേഹം രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളതു്.

ഇന്ത്യയിലെ ജനങ്ങളുടെ വിശ്വസ്തസുഹൃത്തും ലോകസമാധാനത്തിന്റേയും മർദ്ദിതജനങ്ങളുടെ താല്പര്യങ്ങളുടേയും ഉറച്ച പോരാളിയും ആയിട്ടാണു് നെഹ്റു സോവിയറുയൂണിയനെ കരുതിയിരുന്നതു്.

തങ്ങളുടെ നാട്ടിൽ നെഹ്റു നടത്തിയിട്ടുള്ള സൗഹാർദ്ദസന്ദർശനങ്ങൾ സോവിയറുജനത എന്നുമെന്നും ഓർമ്മിക്കുന്നതാണു്. നൂറാണ്ടുകളിലെ കൊളോണിയൽ അടിമത്വം അവസാനിപ്പിച്ചു് പരിപൂർണ്ണസ്വാതന്ത്ര്യം നേടിയ ഇന്ത്യയുടെ നേതാവെന്ന നിലയ്ക്കാണു് 1955-ലും 1961-ലും നെഹ്റുവിനെ സോവിയറുജനത സ്വാഗതം ചെയ്തതു്. മോസ്കോവിലും ലെനിൻഗ്രാഡിലും, താഷ്കണ്ടിലും അഷ്ക്കാബാദിലും, പോൾഗോഗ്രാഡിലും മാഗ്നിത്തോഗോർസ്കിലും ആ വിശിഷ്ടാതിഥിക്കു് സോവിയറുജനത ഹൃദയമാല്യങ്ങളർപ്പിച്ചു. ആർത്തെക്കിലെ പയനിയർമാർ അദ്ദേഹത്തെ സ്വന്തം സംഘടനയിലെ ബഹുമാന്യമെമ്പറായി തിരഞ്ഞെടുത്തു; മോസ്കോവിലെ ശാസ്ത്രകാരന്മാർ ഡോക്ടർ ബിരുദം നൽകി അദ്ദേഹത്തെ ആദരിക്കുകയും ചെയ്തു.

സോവിയറുജനങ്ങളുടെ ജീവിതം, പ്രയത്നം, ആശയാഭിലാഷങ്ങൾ എന്നിവയെക്കുറിച്ചും സോഷ്യലിസ്റ്റ് നിർമ്മാണത്തിൽ ലോകത്തിലെ ആദ്യത്തെ സോഷ്യലിസ്റ്റ് സ്റ്റേറ്റിനു് ഉണ്ടായിട്ടുള്ള നേട്ടങ്ങളെക്കുറിച്ചും കൂടുതൽ സമഗ്രമായി മനസ്സിലാക്കുന്നതിനു്

ഈ സന്ദർശനങ്ങൾ നെഹ്റുവിനെ സഹായിച്ചു. പ്രധാനപ്പെട്ട പല ലോകകാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചും ഇൻഡോ-സോവിയറ്റ് സഹകരണത്തെക്കുറിച്ചും സോവിയറ്റുനേതാക്കളുമായി നെഹ്റു കൂടിയാലോചനകൾ നടത്തിയിരുന്നു. ഇൻഡോ-സോവിയറ്റുസഹകരണത്തിന്റെ ആഴവും വ്യാപ്തിയും വളർന്നുവരുന്നതിന്റെ തെളിഞ്ഞ പ്രകടനങ്ങളായിരുന്നു നെഹ്റുവിന്റെ ഈ സന്ദർശനങ്ങൾ. ഇൻഡോ-സോവിയറ്റ് സഹകരണത്തിന്റെ പന്ഥാവിലെ എണ്ണപ്പെട്ട നാഴികക്കല്ലുകളായിരുന്നു അവ.

ഇന്ത്യയിലേയും സോവിയറ്റുയൂണിയനിലേയും രാജ്യതന്ത്രജ്ഞന്മാരും പൊതുജനനേതാക്കളും പരസ്പരം സന്ദർശിക്കുന്നതിനും സമ്പർക്കങ്ങൾ പുലർത്തുന്നതിനും നെഹ്റു സൃഷ്ടിച്ച ഉത്തമ പാരമ്പര്യം കൂടുതൽ വ്യാപകമായ തോതിൽ ഇന്നും തുടർന്നുവരുന്നുണ്ടെന്നതിൽ സോവിയറ്റ് ജനതയ്ക്ക് അപാരമായ സന്തോഷമുണ്ട്.

പ്രധാനമന്ത്രി ശ്രീമതി ഇന്ദിരാഗാന്ധി 1966 ജൂലായ് 14-ാം തിയതി മോസ്കോവിൽ പ്രസ്താവിച്ചത് ഇവിടെ ഉദ്ധരിച്ചുകൊള്ളട്ടെ:

"മഹത്തായ ഈ രാജ്യത്ത് പലതവണ ഞാൻ വന്നിട്ടുണ്ട്. നിരവധി ഓർമ്മകൾ അവയെക്കുറിച്ച്, പ്രത്യേകിച്ചും 1955-ൽ എന്റെ അച്ഛനൊത്തിച്ച് ഞാൻ നടത്തിയ സന്ദർശനത്തെക്കുറിച്ച്, എന്റെ മനസ്സിൽ മായാതെ തങ്ങി നില്ക്കുന്നുമുണ്ട്. ഇവിടെ നിങ്ങൾ നൽകിയ തികച്ചും ഉത്സാഹഭരിതമായ സ്വാഗതം സൗഹാർദ്ദത്തിന്റെ നിറകുടമാണ്; നമ്മുടെ രാജ്യങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള ബന്ധത്തിന് പുതിയൊരർത്ഥം അതു നൽകുന്നു."

---

* ഇതിലെ ഉദ്ധരണികളെല്ലാം റഷ്യൻ പതിപ്പുകളിൽനിന്ന് പരിഭാഷപ്പെടുത്തിയവയാണ്.

45